

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 8 K, fél-
évre 4 K, negyedévre 2 K aranyértékben

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A mi kiállításunk.

1919 november 23-án Yates amerikai ezredes, aki valamiféle ellenőrző misszióban járt nálunk, a magyar kormányhoz intézett memorandumában azt írta rólunk, hogy: „... A magyar csendőrségnek mindig az a híre volt, hogy egész Európa legjobb fegyveres ereje“.

Jól tudjuk, hogy ebben a kijelentésben nagyon sok volt az udvarias túlzás, talán több is annál, amennyit szerénységünk veszélyeztetése nélkül vállalhattunk, mégis az volt az érzésünk, hogy a dícséretnek legalább egy parányi része nem ért méltatlanul minket, mert ha nem is voltunk Európa legkiválóbb fegyveres ereje, legalább igyekeztünk és igyekszünk arra, hogy ezt az egyébként nagyon is relatív fogalmat megközelítsük.

A háború előtt több ízben volt alkalmunk hallani nálunk járt külföldiek elismerő szavait, udvariasakat is és meggyőződésből fakadtakat is s ezek révén elértük azt, hogy külföldi szakkörök előtt testületünk neve sok mást megelőzött. A hiba ott kezdődött, amikor azt kezdtük hinni magunkról, hogy ezáltal már el is értünk minden elérhetőt s hogy ezek után már nincs egyéb dolgunk, mint várni a külföldit, aki majd felkeres, hogy megdícsérhessen. Örültünk a jó hírnevünknek, de a kisujjunkat se mozgattuk meg miatta, azt vártuk a külföldtől, hogy ő jöjjön el hozzánk, ahelyett, hogy mi mentünk volna eléje, adtuk volna az alkalmat arra, hogy észrevegyenek.

Igaz, hogy ezt az álláspontot, ezt a szerény tartózkodást is nagyon könnyen meg lehet indokolni. A hivalkodó, szerénytelen önreklám kétségkívül visszataszító s hamarosan lejárja magát az, aki mindig a fórumon hangoskodik. Mondhatnók azt is, hogy lám, minket mégis észrevettek és elismertek, pedig nem jártuk végig a külföldet, csak itthon dolgoztunk csendben, de annál becsületesebben, mert ez a legjobb és legbiztosabb eredménnyel járó, de egyúttal legtisztességesebb reklám is. Mi nem hajszoljuk az elismerést, nem áhitozzuk a babérkoszorút; a jó közbiztonság a mi legszebb jutalmunk; ha valaki dícsérettel illet, megköszönjük, de a dícséret sohasem válik tetteink céljává.

Ha a háború előtt így indokolta volna meg valaki a maga álláspontját, talán mi is aláírtuk volna. Ma már lehetetlen aláírni.

Addig, amíg kizárólag csak magunkról van szó, amíg a kérdés csak akörül forog, hogy a külföld tudomást szerezzen-e a magyar csendőrségről vagy sem, addig helyük lehet az egymással ellenkező nézeteknek. De mihelyt arról van szó, hogy a mi külföldön sokat gyalázott és rágalmazott hazánknak egy olyan hatalmas és — mondjuk csak ki bátran — kiváló intézményét, mint a magyar csendőrség, bemutassuk-e a külföldnek vagy sem, akkor már meg kell szünnie a nézeteltérésnek. Mert ez már nem csak a testület érdeke, hanem az országé is. Mutassuk csak meg a külföldnek, hogy ebben az országban rend és nyugalom van, mert nemcsak a rendőrsége, hanem a csendőrsége is hivatása magaslatán áll s megdönthetetlen támasza a törvény és jog uralmának. Mutassuk meg, hogy a mai magyar csendőrség is méltó maradt önmagához, hogy a háború vihára, a forradalmak megpróbáltatása, Trianon gyilkos penája s a szenvedés és nélkülözés ezer raffinált válfaja sem tudta leszállítani a magyar csendőrt abból a magasságból, amelyben a háború előtt érte őt a külföld elismerése. Mutassuk meg, hogy bár területünket megcsönkítették, de mindaz — közte a magyar csendőrség is — ami a magyar faj vezetésre hivatottságát hirdette, hirdeti azt ma is régi erejében, csönkítatlanul.

Hálásak vagyunk a Belügyminiszter urnak, hogy a berlini kiállításon való részvételünket lehetővé tette. Ezzel — gondoljuk — az a bizonyos második felfogás jutott győzelemre, amely nem a visszavonultságban, hanem ellenkezőleg, a nyilvánosság elé lépésben látja a csendőrség hírnevét biztosíthatónak. Mi is azt hisszük, hogy jó lesz szakítani az évtizedes, kényelmes közönnyel s nem fog ártani egy kissé előlépni, hogy észrevegyenek. A vásári lármának, önmagunk tömjénezgetésének és síp-dobbal való magasztalásának nem vagyunk barátai, de okkal-móddal, kellő adag önérzettel de szerénységgel is nem árt életjelt adnunk magunkról, különösen a külföldön.

Van mit kiállítanunk, van amit büszkeséggel mutathatunk meg a világnak. Ha most talán egy kissé váratlanul is ért ez a kiállítás, ha ez alkalmammal nem is tudtunk kivinni mindent, amit szerettünk volna, lesz gondunk reá, hogy a jövőben jobban el legyünk készülve.

Bizalommal megyünk Berlinbe, nagy szövetségeseink hatalmas fővárosába. Bizonyos, hogy amit ők fognak mutatni, az összehasonlíthatatlanul több, hatalmasabb, impozánsabb és tanulságosabb lesz, mint a miénk. Nem baj, hiszen mi tanulni is akarunk. Eppen úgy, ahogy mások viszont majd tőlünk fognak tanulni.

A géppuska ismertetése és harca.

Irta: HAZAI IMRE százados,
géppuskás századparancsnok

(4. kötetmenny.)

VI. A géppuska légvédelmi alkalmazása.

1. A repülőgép katonai jelentősége.

A világháború óta azok a hatalmak, melyek esorbíthatlan cselekvési szabadsággal rendelkeznek, óriási technikai és gazdasági erőfeszítésekkel igyekeznek a légi uralom megszerzésére. Ez a megfeszített történet, mely csak az anyagi teherbírási határán lassul le, érthető, mert a repülés katonai, politikai és közgazdasági jelentősége a jelen kor egyik legizgatóbb és legtöbbet ígérő problémája. A technika ezen a téren az elmúlt tíz év alatt oly szédületes fejlődést mutatott, hogy a további tökéletesedésnek az ütemét elképzelni is alig lehet.

A repülés katonai jelentősége a világháborúnak még frissen emlékeztünkben élő eseményei kapcsán mindenki előtt teljes értékében ismeretes. A fölényes légi erőkkel rendelkező hadviselő fél már a háborús állapot első óráiban magához ragadhatja a kezdeményezést, gyors sikereket érhet el, pánikot támaszthat s a megtámadottak lelkében a tehetetlenség érzetét válthatja ki.

Egy megrohanásszerű gyors légi rajtaütés, eltekintve annak anyagi eredményétől, gyöngíti a mögöttes országrész erkölcsi ellenálló képességét, ami pedig a jövő háborújában mindennél fontosabb lesz. Ennek a lehetőségnek a veszélyével pedig mindig számolni kell, ha a szükséges biztonsági rendszabályok hiányosak vagy nem tökéletesek; ezt már csak azért se tévesszük szem elől, mert szomorú tanulságképpen tudjuk, hogy a győztes hadsereg elvesztheti a háborút a mögöttes országrészben is.

A légi támadások most vázolt hatásait ügyesen alkalmazott és kellő eréllyel kezelt óvintézkedésekkel erő-

sen csökkenteni, nem tartozik a nehezen megoldható feladatok közé.

Sokkal nagyobb gondot igényel a légvédelem oly irányú megszervezése, mely kellő biztonságot nyújt légi támadásokkal szemben oly katonailag fontos tereptárgyak (műépítmények, ipartelepek, erőközpontok) részére, melyeknek csak időleges megbénítása is katasztrofálisan érinti a hadsereg harképesességét.

A működő hadsereg élő erői — eltekintve tűzgépeik hatásos alkalmazásától — a mozgás, a rejtőzés és a burkolás nyújtotta előnyöket állandóan értékcsökkentik és így a légvédelem nehezebb része lesz azon pontok oltalmazása, melyek mozdulatlan helyzetükönél fogva a repülőgéptámadás állandó halál céljai lesznek és kiterjedésükkel, valamint feltűnő alakjuknál fogva a repülőnek néha már igen nagy távolságról és tekintélyes magasságból a szemébe ötlenek.

A légi erők elhárító tevékenységét kikapcsolva azon lötechnikai, harcászati és műszaki szempontokkal kívánok foglalkozni, amelyeket a szabványos géppuska légvédelmi alkalmazásánál részben alapismereteknek, részben pedig gyakorlati fogásoknak kell tekintenünk.

2. A repülőgépek általános ismertetése.

a) A felderítő repülőgép.

Feladata az ellenség helyzetébe, csoportosításába, mozgásába, harci tevékenységébe stb. bepillantani. Az észlelés eredményét az őt kiküldő parancsnokságnak rádióval jelenti vagy vázlaton, illetve fényképező lemezen rögzíti.

A légi közel-, illetve távolfelderítés sugara esetenként változik s erősen függ az ellenség légi erőinek nagyságától, valamint az ellenséges léghárítás eredményességétől.

A felderítőgép rendszerint két géppuskával van felszerelve, melyek közül az egyik a motor mögé olyképen van beépítve, hogy a pilóta a légesavar-közökön át tüzel. A másik géppuska a megfigyelő számára egy körsínen elhelyezve, úgy, hogy az mindkét oldalba és hátra is tüzelhet.

A Horthy-hadsereg . . .

*Mikor kezünkre verték a bilincset,
Csak mosolyogtunk hetykén, szittyagóggal,
S odavágtuk a martalóc szemébe,
Hogy megfizetünk érte még idővel!
Hogy nem hiába lesz az imádságunk,
És hasztalan a vérünk nem pereg,
Mert megvirrad a magyarnak még egyszer,
És jönni fog a Horthy-hadsereg! . . .
— A Horthy-hadsereg! . . .*

*Aztán sebes lett a kezünk, a lábunk,
A lelkünk zsibbadt szörnyű súly alatt . . .
Elmúlt az ősz, elmúlt a tél fölöttünk,
Tavasza vártunk . . . lesz még virradat! . . .
A rügy kipattant, a mező kizöldült,
Nem éreztük, hogy a könnyünk pereg,
Imádságos szent áhitattal hittük,
Hogy jönni fog a Horthy-hadsereg . . .
— A Horthy-hadsereg! . . .*

*Ma ismét ősz van, szomorú, fakó,
Fagyos kezével felénk int a tél . . .
A lelkünk sorvad, de a reménységnek
Üszkös parázsa mégis él!
Hitünk megrendült, s mégis hajtogatjuk,
Mint az oktalan, a makacs gyerek,
Hogy bizni kell, hogy nincs még veszve minden,
Még megjöhet a Horthy-hadsereg . . .
— A Horthy-hadsereg! . . .*

*Uram! Ne add . . . de az ember esendő,
És mindenben van a földön határ,
A csüggedés tengere zúg alattunk,
S a lelkünk gyöngye, elfáradt madár,
Ne add megérnünk, hogy az unokáknak
Azt mesélhessük, míg könnyünk pereg,
Hogy megváltásra mi is vártunk egyszer,
És mégsem jött a Horthy-hadsereg . . .
— A Horthy-hadsereg! . . .*

(Beregszász.)

Székely (Nuszbek) Sándor.

Carthago romjai között.

Irta: dezséri BACHÓ LÁSZLÓ ny. tüzérszázados.

Kétórás kocsikázás után a tuniszi tó, az El-Bahira mentén, egy dombra kapaszkodunk fel. Képzeletünket egy rég letűnt dicső múltba viszik viasza a most oly elhagyott, szomorú helyen elterülő Carthago romjai.

A kocsis, mielőtt Carthagóhoz érne, azon a helyen halad el, ahol Regulus seregeit tönkrementek s ahol később Scipio táborozott. Most egy Aquina nevű szegényes házesoport áll a római katonák hajdani táborának a helyén.

A gimnáziumi latin órák kedves olvasmányai és jószágos öreg ferencrendi történelemtanárom érdekes előadásai elevednek meg előttem, mikor a világtörténelem ezen legtragikusabb helyén járok. Valami bánatos hangulat száll a kedélyemre. Dido jut eszembe, Agenor tyrusi király kalandos leánya, ki miután férjét, Akerbast, fivére meggyilkolta, vállalkozó szellemű tyrusi kalandorokkal idejött Észak-Afrikába, hol a feníciaiak évszázadokkal előbb Uticát és más virágzó gyarmatokat alapítottak. Ez a kalandvágyó és kegyetlen tyrusi amazon itt rakta le a történelemben idővel nagy szerepet vitt város alapjait, amely azután csakhamar kiterjesztette hatalmát egész Numídiá határáig, a Földközi tenger uralmáért küzdött görögökkel és etruszkokkal s a hatalmas Xerxessel szövetségben állott. Dido előrelátása még nagyobb lehetett, mint a történelem által is emlegetett szépsége, mert itt a helyszínén látja az ember, hogy az ismeretes ökörbőr-csellel megszerzett hely oly szép, a kikötő is oly kedvező helyen fekszik, mint kevés városé Északafrikában. Meg is irigyelte a szomszédos vidék barbár fejedelme a virágzó város gazdagságát s hogy birtokába juthasson, Didó kegyeiért esedezett, ki azonban a jó öreg Vergilius gyönyörű eposza szerint Aeneas iránti szerelméhez hű maradt s inkább az önkéntes máglyahalált választotta, mint a barbárral való házasságot. Ez a megható szerelmi dráma volt Carthago változatos sorsának első tragikus eseménye.

A felderítőgép feladatát rendszerint nem támadó fellépéssel oldja meg, felfegyverzése azonban lehetővé teszi, hogy kieroszakolja az ellenség hárévonala felett az átrepülést, úgy feladatának megkezdése előtt, mint annak befejezése után. Sok esetben ez csak úgy lehetséges, hogy a repülőgép 4—6000 méter magasan repül át a veszélyes szakaszon és csak jóval hátrább, ahol az elhárító tevékenység és a figyelő szolgálat ébersége gyengül, ereszkedik le 1—2000 méterre, hogy feladatát megoldja. Ha másképen nem sikerül, a felderítő harci repülőket kíséretében kényszerítik ki az átrepülést.

b) A csata-repülőgép.

Általában oly tulajdonságokkal rendelkezik, mint a felderítőgép. Géppuskával és bombával harcol a földi célok ellen. Legfontosabb feladata harcban a nagyobb ellenállást kifejtő célok leküzdése. Igen hatásosan támadhatja a zárt alakzatban menetelő vagy pihenő csapatokat. Felfegyverzése 1—2 géppuska.

c) A bombavető repülőgép.

Tömött élő célok, elhelyezési körletek, pályaudvarok, ipartelepek, hidak, útsomók stb. megtámadására és szétrombolására alkalmazzuk. Működési sugara igen nagy, a hasznos teher, melyet magával visz, néhány metermázsá is lehet. Két vagy több motorral van felszerelve, kiszolgáló személyzete 2—5 fő, fegyverzete pedig több géppuskából áll. Gyorsasága és forduló-képessége aránylag a legesékélyebb. Rendszerint többszörösen alkalmazzák, kíséretként beosztva hozzájuk harci repülőket (ezek feladata a nehéz bombavető gépeket útközben oltalmazni).

Meglepetés elérésére, illetve erősen védett pontok ellen való támadásra rendszerint a sötétséget használják fel.

d) A vadász-repülőgép.

A legkisebb méretű gép, melyet nagy sebesség, gyors forduló- és emelkedési képesség jellemeznek. Feladata, hogy légi harcra a felderítő- és bomba-

vető gépek munkáját megkönnyítse és azokat az ellenséges légi erők támadása ellen biztosítsa. Támadás alatt feladata a gyalogsági és tüzérségi repülőket az ellenséges csata-repülő támadása ellen biztosítani. Fegyverzete egy géppuska, melyet rendszerint a pilóta maga kezel.

Általában jegyezzük meg, hogy a repülő géppuska tüze inkább erkölcsi, mint anyagi hatással bír. Bombavetésnél a találóképeség a nagy gyorsaság miatt esékély. Éjszaka a repülőgép mesterséges megvilágítás mellett is keveset lát.

A repülőgép nagy mozgékonyágánál fogva a felderítés legértékesebb eszköze, tevékenységét azonban hátrányosan befolyásolja éppen nagy sebességénél fogva az a körülmény, hogy megfigyelései rendszerint csak pillanat-megfigyelések, miket erősen zavar azonkívül az esetleges légi harc és az elhárító tűz. A csapat vagy a vonat a repülő közeledtére rejtőzik, az útegek tüzsünetet tartanak s így a repülő megfigyelése alól kivonják magukat.

Ezzel szemben a kötött léggömb állandó megfigyelési lehetőséget biztosít, a figyelő pontosan tud tájékozódni s erős nagyítású látesővel felszerelve minden mozgást és tüzérségi tevékenységet a hely pontos megjelölésével képes észlelni és azonnal értékesíteni. A kötött léggömb a tüzérség igen fontos figyelő szerve és helyes összműködés mellett tüzeinek eredményességét megsokszorozza.

Felemelkedésének átlagos határa 1500 méter.

A kötött léggömb a repülő hálás céltárgya. Megtámadására nagy magasságból csapnak le, előszeretettel használva fel az erősen felhős időjárást. A támadás kivédésére légvédelmi útegeket és géppuskákat alkalmaznak, mivel a kötött léggömb az alatt a 6—8 perc alatt, amíg motorja lehúzza, teljesen védtelen.

3. A repülő-támadás elhárítása és annak eszközei.

A repülő-támadás ellen — miután annak anyagi és erkölcsi hatása bénítólag és zavarólag hat a csapat harctéri ténykedésére — a csapatot minden körülmé-

nyit akart, minek az lett az eredménye, hogy a mai romokból azt sem lehet pontosan megállapítani, hol kezdődött és hol végződött a város, amelyen Cato ítélete oly kegyetlenül beteljesedeit.

Mutatják itt-ott a pún város fundamentumait, a város különböző korszakából származó kőpadlókat, pún templomok alapköveit. A romboló hódítóknak még az emléket is alig őrzik valami; néhány felirat, egy-két kötödredék az, ami kegyetlen tetteiket hirdeti az utókornak. Hiába keressük valamit, ami a büszke anisztokratára, Hannóra emlékeztetne, aki apró, törekény fahajóival Afrika partjai mellett majdnem az Egyenlítőig hatolt előre, avagy Himilcora, ki négy hónapig járt az Okeanoszon, ahová előtte emberfia nem merészkedett s aki a mai Scilly-szigeteket, Irlandot és Britanniát felfedezte. Teljesítményeiket a kalandos tengeri utazások terén azóta is alig multa felül valaki.

Hamilcar, Hasdrubal, Hispánia meghódítóinak és Hannibálnak, ki seregével áthatott a Pyreneusokon és Alpeseken, az emléket sem őrzik sem emlékoszlopokon, sem táblákon a kegyelet és hála szavai. Ha a romokat látjuk, alig tudjuk elhinni, hogy Carthago, a kereskedő oligarchák városa, valaha azt a szerepet játszotta abban az időben, mint később a velencei köztársaság.

A Byrsa nevű dombon, melyen a monda szerint a púnok vára és később, a római uralom alatt Aesculap temploma állott, ma érseki székesegyház és az afrikai misszionárius atyák szemináriuma áll, akiket félig arab öltözetük után „Péres blancs”, fehér atyáknak neveznek. A szeminárium egyik hajdani főnöke, Delattre atya, ki jogosan háborodott fel azon, hogy Carthago maradványait boldog-boldogtalan szétborítja, a szemináriumban múzeumot rendezett be, melyben több érdekes, a város múltjáról beszélő tárgy látható; bronzok, edények, a különböző korszakokból származó ékszerek stb. A szeminárium kertjében áll a Szt. Lajos francia király emlékére épített kaplna, aki ide keresztes hadjáratot vezetett és pestisben itt halt meg, továbbá egy régi pún épület romjai, egy római márványszarkofág és szobor-maradványok. A

Ebből a most igénytelen romhalmazból indult ki valamikor Szicília s az ércekben gazdag Hispánia meghódításának s a római birodalom összeállításának gúgászi gondolata, amely gondolat csak Róma falai alatt omlott össze, mikor már közel volt a megvalósuláshoz. Ez a hatalmas és merész gondolat váltotta ki végül a római szenátusban Cato ama híres mondását: „Ceterum censeo Carthaginem delendam esse”, amely ítéletet azután Scipio légiói oly borzalmas szívósággal hajtottak végre három esztendői kemény ostrom után. A rómaiak később veteránokat telepítettek le a pún város helyén és a Colonia Julia Carthago ismét szerepelt a világtörténelem porondján. A kereszténység legnagyobb előharcosai közül Tertullianus és Cyprianus is itt laktak s Carthago falai között tartották meg azon nevezetes konciliumokat, melyek határozatai később a pápa hozzájárulása folytán dogmai erőre emelkedtek. A hely későbbi urai a vandálok voltak, kik főfészüküket Carthagóban ültették fel; az őket követő bizánciak helytartója is itt székelte. Az Afrikában is diadalmasan előrenyomuló izlám véget vetett Carthago, a régi „Tengeri királynő”-je második aranykorának. A kalifák népe több hadjáratot vezetett a bizánciak ellen és kiverte őket Afrikából. Hasszán-Abn-Noman arab hadvezér nevéhez fűződik a VII. században Carthago második, de sokkal alaposabban keresztülvitt lerombolásának az eseménye, minek folyománya a pún és római kultúra teljes megsemmisítése volt.

A tönkretett város lakói szétszóródtak, palotáinak és házaiknak köveit a környékbeli Tunisz és Kairuán építéséhez használták fel. A mórok a granadai tündérpalotában, az Alhambrában látható szép oszlopok egy részét innét szállították oda, sőt az olasz városokban, így Palermóban ma is láthatók oszlopok, melyek valamikor a tragikus sorsú város palotáinak voltak a díszei. Itt alig maradt belőlük néhány hírnemőnek. A második lerombolás után a város Csáky szalmája lett, mindenki annyit vitt el belőle, amenny-

nyek között biztosítani kell a földön alkalmazott légvédelmi rendszabályokkal. Erre a célra szolgálnak a légvédelmi tüzeszközök és a csapat rejtőzése.

A légvédelmi tüzeszközöket két csoportba soroljuk és pedig:

- a) szaklégvédelmi tüzeszközök;
- b) csapatlégvédelmi tüzeszközök.

A szaklégvédelmi tüzeszközök feladata a csapatkörletben és a mögött a légi támadások elhárítása, illetve az ellenséges légi földérintés megakadályozása. A szaklégvédelem tüzeszközei:

A könnyű légvédelmi ágyú, mely vagy fogatolt, vagy gépkocsizó.

Úthoz kötve nincs, a terepen könnyen mozog; főtulajdonsága a nagyfokú mozgékonyosság.

A nehéz légvédelmi ágyút a csapatkörlet mögött alkalmazzuk. Működését a terep erősen korlátozza, mert mint gépkocsivontatású ágyú nagyrészt az utakhoz van kötve.

Úgy a könnyű, mint a nehéz légvédelmi ágyú tűzének magassági határa 4–8000 méter.

A légvédelmi géppuskák nagy lögyorsasággal rendelkeznek, pontosan célzott tüzet ad le. Nyomjelző lövedékei képesítik arra, hogy különösen éjjel sikerrel alkalmazzuk. Tűzének magassági határa 1500 méter.

A csapat légi támadások ellen közvetlenül a saját tüzelőeszközeivel védekezik (csapatlégvédelem). Erre a célra elsősorban különleges irányzékkel ellátott géppuskáit és golyószóróit, általában ezek $\frac{1}{8}$ – $\frac{1}{4}$ -át alkalmazza.

A puskatűz csak 800 méteren alul hatásos, mint vezetett tűz, mélyen szálló csatarepülők leküzdésére.

Egyes lövészek is eredményt érhetnek el 30–50 m. mélyen repülő repülőgépek ellen.

A földi légvédelem eredménye csak ritkábban lesz a repülő lelövése. Főleg arra kell törekedni, hogy a repülőt zavarja és azt visszatérésre bírja.

A géppuskát a repülő leküzdésére igen alkalmassá teszi az a tulajdonsága, hogy bizonyos célt vagy területet igen rövid idő alatt képes a lövedékek tömegével elárasztani, továbbá, hogy tüze rendkívül mozgékony.

szeminárium portikuszában több szépen megmaradt római dombormű látható. A múzeum maga egy pün és egy római teremből áll, melyben a jó fehér barátok összegyűjtötték mindazt, amit a vandálok és az arabok pusztítása után az újkor vandáljai még nem loptak el.

A 80-as években új mór–bizánci stílkeverékben épült bazilika arról nevezetes, hogy ebben pihennek Szt. Lajos király hamvai.

A dombról gyönyörű kilátás nyílik mindenfelé, a tuniszi öböl a távoli fehér várossal, a mögötte elterülő olajfakertekkel, a Belvedere-parkkal, az álmos kis arab falvakkal, szingazdag látványt nyújt. A másik oldalon a Cap Carthage, arabul a Sidi-Bon-Said dombjai emelkednek, jobbra tőle, ott ahol a tuniszi tó a tengerrel összeér. Goletta, a hajdan híres kikötőből halászfaluvá degradált nyomorult városka, hol ma maltaí és arab halászok tengetik életüket.

Innen láthatók még annak a hatalmas úthálózatnak a maradványai, amelyet a rómaiak Africa Nova, vagyis a mai Algéria és Tunézia gyarmatosítása alatt építettek s amely Carthagót a római kolónia távolabbb fekvő részeivel, mint például Thebessával és Hippe Regius-szal összekötötte.

Sajnos, nem állott több nap rendelkezésemre, hogy a romokat egész tüzetesen megtekinthettem volna s így a vezetőt arra kértem, hogy legalább a legszembetűnőbbeket és legérdekesebbeket mutassa meg. Bizony a híres Carthagóból vajmi kevés maradt. A valaha létezett amfiteátrumból még csak néhány pincehelyiség és az alapkövek vannak meg, a római színházból néhány oszlopnak a töredéke áll még. A régi leírásokban oly gyönyörűeknek magasztalt római paloták persze mind eltűntek, alig néhányból maradt meg egy-két kő hírmondónak. Egy dűledező földalatti folyosóra azt mondják, hogy az a híres Odeonnak, a másik nagy római színháznak a maradványa. Elhiszem, bár hirtelenében nem is tudom, hogy mire kell egy színháznak, még ha ókori is, egy földalatti folyosó.

(Folytatjuk.)

Altalában tekintjük alapszabálynak, hogy 1000 méteren felül a repülőgépek leküzdése a tüzérség feladata, ezen alul pedig a géppuskáké.

A repülőgépek bevált haremadora az, hogy a tüzérségi tűz elől a gyors csavarszerű repüléssel a mélyebb, kevésbé veszélyeztetett gyalogsági övbe menekülnek, ahová a tüzérségi tűz a saját csapat veszélyeztetése miatt már nem követheti őket.

4. A repülőgép felismerése.

A repülőgép saját vagy ellenséges voltát a szárnyfelületen és a törzs végén elhelyezett jelzés alapján állapítjuk meg. Ez az észlelés pontos és lelkiismeretes legyen, mert egy tévesen jelentett megfigyelés következményei kiszámíthatatlanok és csak a legkritikább esetben tehetők jóvá.

Mihelyt a repülőgép hovátartozandóságát megállapítottuk, annak fajtáját kell felismernünk. Ez azért fontos, mert ez nyújt támpontot a repülőgép sebességének megállapításához. Ehhez tudnunk kell, hogy a bombavető gép mp.-kint 40 m.-t, a felderítőgép mp.-kint 50 m.-t, a vadász- és csatarepülő mp.-kint 60 m.-t tesz meg.

A figyelőszolgálat előrelátó megszervezése a légvédelmi tüzeszközök eredményes alkalmazásának előfeltétele. A légi figyelők jó kilátást nyújtó pontokon műszerekkel felszerelve és összekötő eszközökkel (távbeszélő, rádió, fényjelző stb.) ellátva, észleleteiket azonnal jelentik. A légvédelmi figyelőszolgálat szervei állandóan tájékoztatják a saját repülőket is az ellenséges repülők helyzetéről.

Minden repülőelhárító géppuskaszakasznál egy állandó figyelőrség van rendszeresítve, mely a megfigyelőből és a távbeszélőállomásból áll. A megfigyelésre egy táveső és egy szélrózsa műszer szolgál.

A megfigyelő megállapítja:

- a) a világtáját, melyben a repülőt észlelte,
- b) a repülő irányát,
- c) a gép típusát és jellegét,
- d) a repülő magasságát.

A megfigyelés eredményét azonnal jelenti távbeszélőn, pd.:

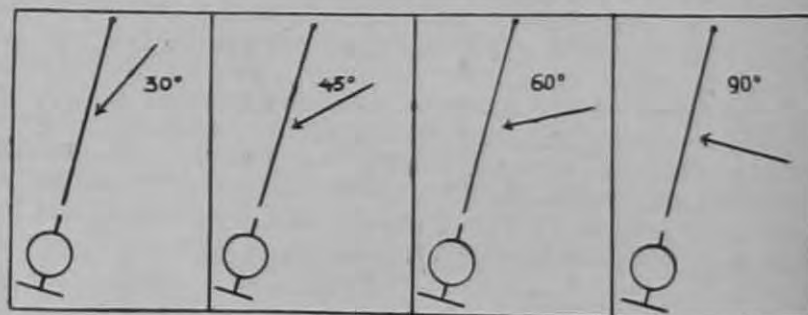
„E-DK.: 3 Fokker felderítő: 1000 m.: 15 h.“

A figyelőszolgálat ébersége, folytonossága és a gyors közlések tegyék lehetővé a légvédelmi géppuskák teljes tűzkészültségét a légítámadás pillanatában.

5. A repülőgép haladási irányának észlelése.

A mozgó célra való lövésnél már említettük, hogy a cél haladási sebessége és iránya szerint az elébetartás mértéke más és más lesz.

A repülőgépre való lövésnél — amennyiben a géppuska körélgömbbel van ellátva — mindennél fontosabb a repülőgép haladási irányának a géppuska esőtengelyéhez való viszonyát megfigyelés útján megállapítani. Ezt a viszonyt fokokban fejezzük ki. Keresztülvitele nagy gyakorlottságot kíván és megfelelő gyorsaságot, mivel a repülőgép nagy sebességénél fogva a haladási irány és a esőtengely egymáshoz való viszonya állandóan változik.

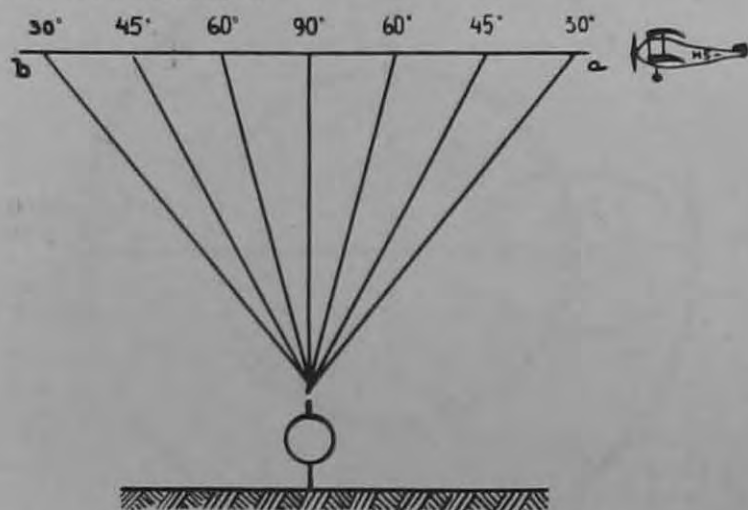

32. ábra: A repülőgép haladási irányának megállapítása.

A repülőgép helyzetének rögzítésére általában ezt a négy fokot használjuk, mivel kisebb fokkülönbségeket a repülőgép nagy sebességénél fogva figyelembe nem vehetünk. Lőtechnikai okokból ezeket a fokkülönbségeket azután már sem szűkíteni, sem tágítani nem lehet.

A 33. ábra annak magyarázatára szolgál, hogy a fentemlített 4 fokbeosztás használata esetén is mily

gyorsan változik a már említett két tényező egymáshoz való viszonya.

33. ábra.

A repülőgép az „a—b” utat (1.4 km.) 23 mp. alatt teszi meg: ezen idő alatt a repülőgépnél a csőtengelyhez viszonyított helyzete hét ízben változik, úgy, hogy az egyes helyzeteknek a tüzelés szempontjából való kihasználására több idő fog rendelkezésre állni, mint 4—5 mp.

Már itt jegyezzük meg, hogy az élébetartás mértéke a fokok számának emelkedésével arányosan nő.

6. A repülőgép távolságának megállapítása.

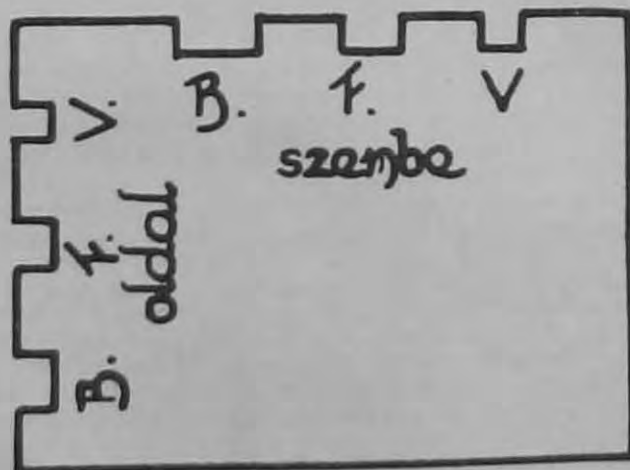
A géppuska légvédelmi alkalmazásának felső határa 1000 méter. Több módon vagyunk képesek megállapítani, mikor lép be a repülőgép a géppuska hatáson tűzkörletébe, illetve mikor hagyja azt el.

a) Beeslés útján: és pedig azért, hogy a repülőgép síkló kerekeit és ismertető jelzéseit szabad szemmel látjuk, akkor az 1000 méteren alul van.

b) Mérélemez segítségével: ez rendszerint vékony rézlemezről készül, téglány alakú és két oldalán 3—3 bevágással van ellátva. Szemberepülésnél vagy távolodásnál a hosszabb oldalon levő, a lőirányra 90 fokos repülésnél pedig a rövidebb oldalon levő kivágásokat használjuk.

Ha a repülőgép haladási iránya a lőiránnyal ferde szöveget (30, 45, 60) zár be, akkor a lemez hosszabbik oldalán levő kivágást használjuk s ez esetben a mérőlemezt úgy tartjuk kézben, hogy hosszabbik oldala a szárnyakkal párhuzamos legyen. Mindkét oldalon betűket (B, F, V) látunk a nyílások alatt, az egyes gépfajták méretének jelzésére.

Kezelése a következőképpen történik: nagyjából megállapítva a repülőgép haladási irányát (oldalt, szembe, rézsút repül), a mérőlemezezt fűzött 50 cm-es zsinór egyik végét az orrnak szemünk között levő nyergére helyezük, míg a kihúzott zsinór másik végén levő mérőlemez megfelelő oldalával megcélozzuk a közeledő gépet. A repülőgép 1000 méternél nagyobb távolságon a megfelelő bevágásnál kisebb méreteknél fog látszani

34. ábra: A mérőlemez.

s 1000 méterre lesz akkor, midőn a bevágást teljes szélességben kitélti.

c) Vonás beosztású látcső segítségével: a három fő-típus gépeinek 1000 méterre vonásban kifejezve a következő mértékek felelnek meg:

	szembe	oldalt	rézsút
	repülőgépnél		
bombavető	23	15	16
felderítő	11	18	18
vadász (csata) ...	8	6	6

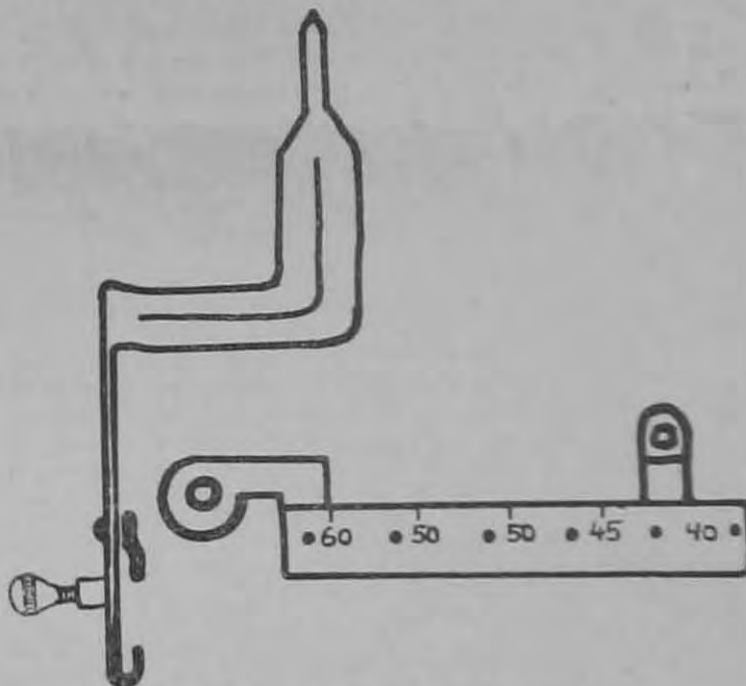
A repülőgépet a vonás beosztású látcsővel megirányozzuk, figyelembe véve annak fajtáját és haladási irányát. Ha ez esetben a fenti vonásszámok valamelyikét leolvashatjuk, a repülőgép távolsága 1000 méter.

d) Táv mérővel: ez esetben a távmérőt 1000 m-re beállítjuk s a készülékkel a repülőgépet olyképen irányozzuk be, hogy annak egyenes és fordított képe a látómező vonalán fekdjön. Ez után addig követjük a repülőgép mozgását, amíg a két kép egymást pontosan nem takarja, mikor is a távolság 1000 méter.

7. Az élébetartás fogalma és a körélgömb.

Minden mozgó célnak, ha azt el akarjuk találni, elébe kell tartani és pedig azért, mert amíg a lövedék a célba jut, addig a cél egy bizonyos utat már megtett. Hogy a repülőgépet, mely mp.-kint 40, 50, 60 méter sebességgel halad, eltalálhassuk, a géppuskát oly mértékben kell a repülőgép elé irányítani, hogy mialatt a lövedék a gép haladási irányát metszi, az éppen a metszési pontban legyen.

Ezt az élébetartást egyelőre csak a körélgömb segítségével tudjuk pontosan alkalmazni.

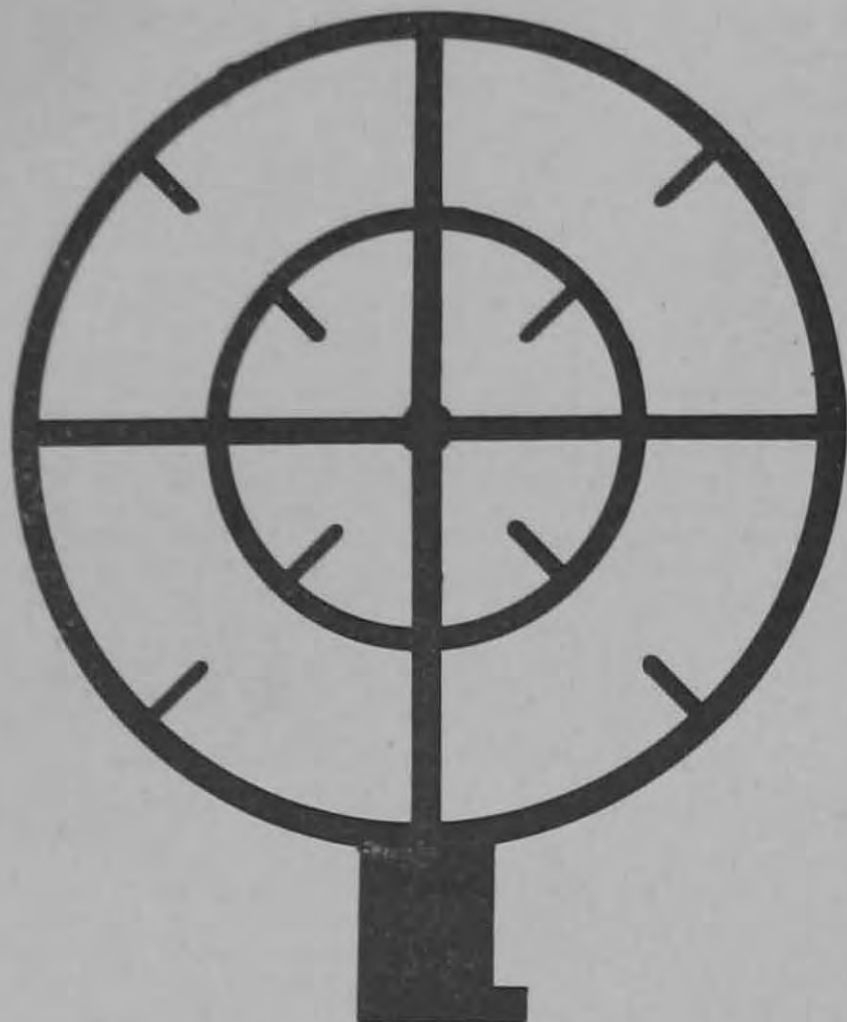
35. ábra: A célzótűske és az irányzósín.

A körélgömb alkalmazásánál a célgömb és a nézőke használatát teljesen mellőzzük. A célzás iránypontok segítségével történik. Hátsó iránypont a célzótűske, mely az irányzósínre (a tokfedél baloldalán) mozgathatóan van felerősítve.

Az irányzósín oldalán találjuk a 40, 50, 60-as számozást, ami annyit jelent, hogy bombavető repülőgépre való lövésnél a célzótűskét a 40-es, felderítőgépre való lövésnél az 50-es, vadászgépre való lövésnél pedig a 60-as számjelzéssel kell rögzíteni.

Mellső iránypontként a körélgömb felületének esetenként megállapított pontja szerepel.

A körélgömb külső köre használandó, ha a gép röpiránya a lőiránnyal 90 fokot, belső köre, ha a lőiránnyal 45 fokot, a külső körön levő tűskék, ha 60 fokot, a belső körön levő tűskék, ha a röpirány a lőiránnyal 30 fokot zár be.

36. ábra: A körcélgömb.

A lőirányban közeledő vagy távolodó gépnél elébetartást nem alkalmazunk s ilyenkor a körcélgömb közepén keresztül célzunk.

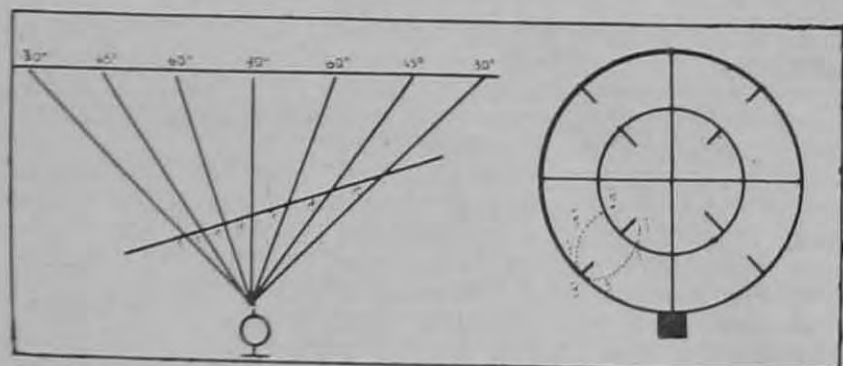
A körcélgömb alkalmazásánál az elébetartás mértékét számítás mellőzésével kapjuk meg.

A repülőgép sebességét azzal vesszük figyelembe, hogy a célzótűske eltolásával az irányvonal hosszát növeljük, vagy csökkentjük. Az elébetartás a bombavetőgépnél a legkisebb, míg a vadászgépnél a legnagyobb.

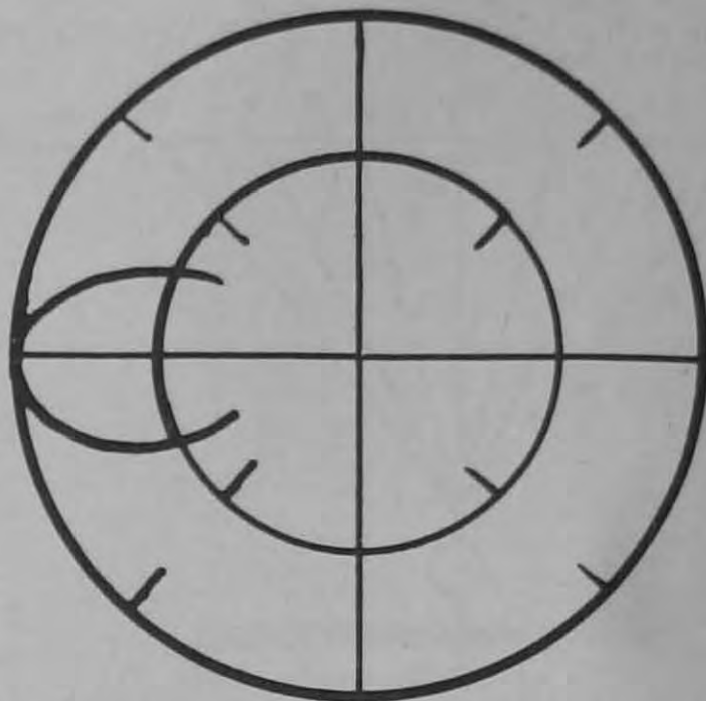
8. A géppuska tüzelési módjai repülőgépre.

a) Körcélgömbbel különleges csapatok által.

A tűzmegegyeztetést csak 1000 méteren alul rendeljük el a mérőlemez használata után. A tűzvezető megállapítja a repülő típusát, annak sebességét és ezáltal szabályozza a célzótűske beállítását az irányzósínen. A célzást és a tüzelést a tűzvezető minden beavatkozása nélkül az irányzó hajtja végre. A célzásnál az eljárás a következő: a célzótűske úgy tartandó a körcélgömb felületén, hogy a repülőgép látszólag mindig a körcélgömb közepe felé tartson és aszerint, hogy mily szöveget képez a repülési és a lőirány, a körcélgömb különböző pontjai, illetve tűskéi alkalmazandók. Más szóval a mozgásban levő gépet egy elliptikus vonalon engedjük áthaladni a körcélgömb vonalrendszerén.

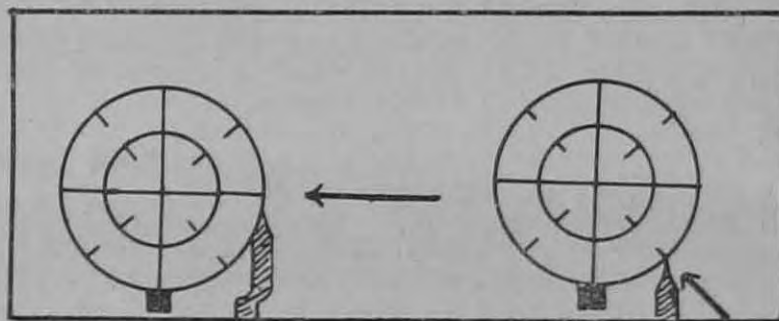

37. ábra: Balról jobbra vízszintesen elhaladó gép megirányzása. A célzást és a tüzelést az I-nél kell megkezdeni, majd a II-VI-on átvonultatni alulról felfelé és a VII-nél befejezni (rőpirány balról jobbra).

38. ábra: a repülőgép balról jobbra emelkedik és távolodik. Ebben az esetben aszerint, hogy a rőpirány jobban közeledik a vízszinteshez, vagy a merőleges felénk való repüléshez, a célzás ívalakja is inkább a vízszintes, vagy a függőleges keresztághoz közeledjék.

b) Egyszerűsített módszer (általában csapathasználata: alkalmazzák a szabványos géppuskás századok).

39. ábra: A repülőgép a lőirányra merőlegesen (fenn), illetve ahhoz ferdén 45 fokú szög alatt repül (lenn).

c) Körcélgömb alkalmazása nélkül. Ez történhetik:
 1. A repülőgép állandó követése a szóráskevével.
 2. Zárótűz fektetése a repülőgép elé.

Vegyünk példának egy 240 km. óránkénti sebességgel haladó vadászgépet, melynek mp. sebessége 60 m. A repülőgép, amíg a géppuskás fölé jut, 1000 m. utat tesz meg s ugyanennyit hagy maga mögött, mikor kilép a géppuskás tűzkörletéből. Tehát tűz alatt tartható kb. 30 mp.-ig. Ezen idő alatt a géppuskás 250 lövést ad le, tehát minden 8 méterre egy lövedék jut. A repülőgép érzékeny része a motor és a bennülök. Ez megfelel egy téglanyalakú 3 m. hosszú és 1.5 m. magas célnak. A találati valószínűség mérlegelésénél vegyük figyelembe azt, hogy például egy ugyanilyen méretekben készült mozdulatlan céltáblát 800-1000 méterre mily nehéz hatásosan tűz alá venni.

Ha a mp.-kint 60 m. sebességgel repülő célt állandóan követjük a géppuska szóráskevéjével, az esetben az elébetartás mértéke állandóan változik. Ennek keresztülvitele technikailag lehetetlen.

Sokkal hatásosabbnak bizonyul a géppuska elé zárótűz fektetni. Ez olyképpen történik, hogy a repülőgép elé 300 m.-re egy képzelten pontra beirányozzuk a géppuskát s a tüzet megnyitva, kb. 5 m.-ig tüzelünk. (Ha számításokat eszközölünk, azt látjuk, hogy a lövedék az 1000 m.-es utat 3 mp. alatt teszi meg, amely idő alatt a repülőgép 180 m.-t már megtett. Másodpercenként 8 lövést számítva, tehát a géppuska 40 lövést adhat le, amíg a repülőgép a meghosszabbított irányvonalat metszi; viszont ebből a 40 lövésből kb. 10-15 lövés már a repülőgép mögött fogja annak pályáját metszeni, mivel az alatt az idő alatt, amíg a lövedék

odaér, a repülőgép már kb. 100 m.-rel túlhaladt a fix ponton.)

A repülőgép a géppuska zárótűzsávját átrepülve, abban kb. $\frac{1}{2}$ mp.-ig időzik s így a legkedvezőbb esetben 4 lövedék által található.

Ennél az eljárásnál, mielőtt a repülőgép az irányvonalat metszi, a tüzet be kell szüntetni, a géppuskát újra 300 m.-re a repülőgép elé beirányozni s a tüzelést a fent elmondottak szerint ismét megnyitni. Ilyképpen 3–4 alkalom adódik a tüzelésre.

A géppuskák fele 1200, másik fele 1800-as irányzékkel tüzel.

Szemberepülésnél és elrepülésnél a találati valószínűség lényegesen nagyobb, miután a pástázott tér növekszik. A zárótűz lehet tető- és falzárótűz. Falzárótűznél a cél elé kb. 300 m.-re egy függőleges tűzfalat fektetünk. A tetőzárótűz különböző tárgyak megvédésénél nyer alkalmazást és abból áll, hogy a megvédendő tárgyat a fölött a repülőgép sejtett magasságában szórótűzzel takarjuk.

d) Tüzelés nyomjelző tölténnyel.

A szabványos géppuskatöltény alkalmazásánál az irányzó a helyes célratartásra nézve semminemű támpontot nem talál, mert mindazok az előfeltételek hiányoznak, melyek földi célok leküzdésénél öt nagy mértékben segítik. (Felporzás, a célok magatartása stb.)

De ettől eltekintve, ha el is találja a repülőgépet, a lövedék romboló hatását alig tudja kifejteni, miután a sebezhető felület igen kicsiny. A géppuskalövedék csak az esetben hatásos, ha az vagy a repülőgép kezelőszemélyzetét, vagy a benzintartályt találja el.

Korszerűen felszerelt hadseregben a gyalogsági lövedék alkalmazásának ezen hátrányos oldalát azzal küszöbölték ki, hogy a légvédelmi géppuskákat nyomjelző tölténnyel látták el.

A nyomjelző töltény lövedéke csúcsos, súlya kb. 10 gr., elülső részében kb. 1 gr. foszfor van elhelyezve s utolsó harmadában egy kb. 1 mm. átmérőjű nyílása van. Ezen a nyíláson a kiömlő foszforgáz az erős sűrűség következtében meggyullad, kis láng- és füstcsóvát vonva a lövedék után. A foszfor egy tartályban van elhelyezve a lövedékköpenyen belül, ahol az ólommag hiányzik. Különleges berendezés által elérhetjük azt, hogy a foszfor egyenletesen ömlik ki a nyíláson s így annak elégsége szabályozva van egy meghatározott távolságig. A nyomjelző töltény a esőtorkolat elhagyása után kb. 20–100 m.-re gyullad meg s hatása 4–700 m.-ig tart.

A nyomjelző töltényt a szabványos éles tölténnyel nem szokás együtt hevederezni, miután ballisztikai adataik nem egyeznek.

A nyomjelző töltény átütő képessége igen nagy. Ha a benzintartályt találja, azt lánggra lobbantja, a repülőgép fémes részeibe csapódva, a lövedék foszfortartalma kisebb-nagyobb cseppekben szétfreccsen, súlyos égési sebeket ejt és rendkívül gyorsan gyújt.

A lövedék pályája igen jól megfigyelhető, amennyiben a lövedéket útjában vastag füstcsóva kíséri, mely biztos támpontot nyújt a szóráskeve vezetésére.

Nyomjelző tölténnyel való lövésnél a röppályát úgy irányítjuk, mint a fecskendő vizsugarát.

Eltekintve ennek a tölténynek fizikai hatásától, le nem becsülendő morális befolyást gyakorol a repülőre. Tapasztalat szerint a repülő, ha észre veszi, hogy foszforos-tölténnyel lövik, azonnal irányt és magasságot változtat és igyekszik kijutni a veszélyeztetett területből.

Háborús tapasztalatok bizonyítják, hogy 1000 m.-en alul több géppuska tüzelése nyomjelző tölténnyel a légi támadás elhárításának legbiztosabb módja.

9. A légvédelmi tüzelőállással szemben támasztott követelmények.

Repülőgépek leküzdésére a géppuskákat szakasz-kötelékben alkalmazzuk részben azért, hogy a tüzelés a rendelkezésre álló rendszerint rövid időn belül eredményes legyen, részben pedig azért, hogy a tűz folytonosságát megóvjuk.

A tüzelőállás a megvédendő ponttól legalább 300 m.-re legyen és pedig azért, hogy a géppuskák fölött levő holtlér ne essék a fölé.

A tüzelőállás burkolására nagy súlyt helyezünk s azt lehetőleg árnyékban válasszuk.

Nagyobb helyiségekben, városokban a géppuskákat tornyokban, magas háztetőkön állítsuk fel, mert különben a magas házak között a kilövési lehetőség — különösen mélyen repülő gépekkel szemben — igen korlátozott.

A fentebb említett 300 m.-es távolság csupán általánosságban értendő: ha egy magasan fekvő tárgy megvédéséről van szó, akkor a tüzelőállás oly messze legyen, hogy a géppuska tüzet a megvédendő tárgy ne akadályozza. (Pl. kötött léggömb védelmére felállított géppuskáknál.)

A tüzelőállás kiválasztásánál ügyeljünk arra, hogy a legalsó röppálya kb. 20 m.-re legyen a megvédendő tárgy felett, továbbá, hogy a repülőgép ne támadhassa egyidejűleg a géppuskát is, végül hogy a zárótűzre beállított légvédelmi ütegek ne veszélyeztessék a géppuskákat.

Fontos pontok megvédése végett huzamosabb időre felállított géppuskákat ajánlatos beépíteni, mert ezzel védjük az ellenséges tűz ellen, továbbá a géppuska nem veszélyezteti a környező terepet és sokkal könnyebben burkolható.

40. ábra: Beépített légvédelmi géppuska-állás.

A beépítésnél ügyeljünk arra, hogy a géppuska legalább 10 fok alatt tudjon kilőni.

A géppuskák felállításánál törekedjünk arra, hogy a megvédendő tárgy felett levő levegőür keresztút alatt feküdjön és hogy a szomszédos géppuskák egymást kölcsönösen támogassák.

10. Tűzvezetési és lötechnikai szabályok.

A repülőgépre való tüzelésnél sohase tévesszük szem elől, hogy a tüzelésre csupán mp.-ek állanak rendelkezésre s így a tüzelés megkezdéséhez szükséges előkészületeknek már befejezetteknek kell lenniük, mikor a repülőgép a géppuska tűzkörletébe lép.

Ha a légitámadást több repülőgép (légiraj) hajtja végre, a repülőgépeket vegyük összpontosított tűz alá, mert különben a géppuskák tüzeinek a hatása szétforgácsolódik. Alacsonyán (2–500 m.) szálló gépekre való tüzelésnél ettől a szabálytól a nagyobb találati valószínűség kedvéért eltekinthetünk.

A repülőgépre való megszakítás nélküli állandó tüzelés lőszerpazarlás, mert az irányzó egy rövid sorozat leadása után már elveszti az irányvonallal a célt.

A rövid sorozatokban való tüzelés azért is ajánlatos, mert ez esetben a működési zavarok száma lényegesen kisebb: ezt különösen tartjuk szem előtt a nyomjelző tölténnyel való tüzelésnél, melynél a jelenleg használatos hűtési módszerek nem kielégítők s tartós működésénél egyik működési zavar a másikat követi.

Szabványos állványról a géppuska tüzelni nem tud, mivel az emelési szög túlcsekély. Ezért alkalmazzuk a toldalék részt, illetve a rögtönzött állványokat. Az állvány általában olyan legyen, hogy a géppuskával minden irányba, a függőleges és a vízszintes síkban egyaránt tudjunk löni és pedig mennél nagyobb szög alatt.

A géppuska tüzelésénél ügyeljünk arra, hogy az se a saját csapatot, se a szomszéd géppuskákat ne veszélyeztettesse.

11. A géppuskák légvédelmi alkalmazásának esetei.

a) Menetek alatt: a kisebb mélységű oszlopok (3–500 m.) légvédelmét egy erre kirendelt géppuskaszakasz látja el és pedig olyképpen, hogy lehetőleg az úttal párhuzamosan menettel. Ha ez nem volna lehetséges, osszuk be az oszlop élére: ily esetben a szakasznak fél percen belül tűzkésznek kell lennie. A szakasz sikeres működésének előfeltétele a jól megszervezett figyelőszolgálat.

Hosszabb oszlopok légvédelmének ellátása általában hasonló elvek szerint történik: itt különösen nagy súlyt helyezünk a figyelőszolgálat ellátására, megszervezésére, melyet jó kilátást nyújtó pontokon (oldalt és előre) menetelő lovasított közegek látnak el, kik a légi riadójelet idejében megadják.

A menetvonalnak nyílt terepszakaszán a kocsin szállított géppuskák egymást szökelésszerűen túlhaladva látják el a légvédelmi szolgálatot.

Szorosokon, hidakon való áthaladásnál a géppuskaszakaszok kiválnak a menetoszlopból, előre-írtve légvédelmi tüzelőállást foglalnak el s onnan biztosítják az oszlop áthaladását a veszélyeztetett terepszakaszon.

b) Harc közben: légitámadás elhárítására a küzdő géppuskás-szakaszoknak csak $1/2-1/4$ -át használjuk fel.

Ily célra a tartalék géppuskák egyrészt alkalmazuk.

Csatarepülőre az összes géppuskák tüzelnek.

Támadásnál a légvédelemre beállított géppuskák szökelésszerűen követik a küzdőket. (1-1.5 km.-kint.)

Ellenlökem, vagy ellentámadás megindulásakor a légvédelmi géppuskák is a földi ellenség ellen fordulnak.

Ha a támadást készenlétbe helyezés előzi meg, a géppuskák nagyrészt légvédelemre állítjuk fel, mivel a készenlėti helyzetben a csapat a légitámadások cilen kevésbé tudja magát védeni.

A roham pillanatában mélyen repülő ellenséges csatarepülők támadásának elhárítására egyes géppuskákat helyezünk készenlétbe.

c) A csapat nyugvását vagy pihenését mindig kiadósan biztosítjuk s erre a célra az összes egyéb feladatokra ki nem rendelt géppuskákat használjuk fel.

d) Erőközpontok, hidak stb. légvédelmére felállított géppuskák száma az előbbieknél terjedelmétől függ. Ily pontok megvédése elsősorban a légvédelmi utégek feladata: a géppuskák felállításánál arra törekedünk, hogy ezek tüzükkel főképpen oda tudjanak hatni, ahol a tűzérési tűz kiegészítésre szorul. Nagyobb vasúti hidak biztosítására 8-10, ipartelepek megvédésére 10-24 géppuskát számíthatunk.

(Folytatjuk.)

Néhány szó az állampolgárok gyülekezési jogáról s ezen jog gyakorlásának ellenőrzéséről.

Irta: Dr. VALLÓ JÓZSEF őrnagy.

Politikai körökben az utóbbi időben egyre sűrűbben hangoztatják a képviselőválasztás szükséges és időszerű voltát, miért is ezzel, mint a közelebbi jövő eseményével számolnunk kell. Minket persze a választás, mint politikai esemény kevésbé érdekel. Csendőrségi szempontból a választásra való előkészületek bírnak nagy jelentőséggel, melyeket igenis éber figyelemmel kísérni tartozunk, nehogy a pártszenvédély fűtött agitáció a közbéke és közrend megzavarására vezessen. A csendőrsökre e tekintetben is számos kényes és felelősségteljes kötelesség hárul, melyeknek csak úgy tudnak majd megfelelni, ha az erre vonatkozó, illetve az ezzel a kérdéssel összefüggő törvényes rendelkezésekkel teljesen tisztába jönnek. Hogy értelmezendő tehát a gyülekezési jog s mely törvényekkel áll ez kapcsolatban?

A gyülekezési (társulási) jog az állampolgári szabadságjogok egyik sarkalatos tételét képezvén, közjogi törvényeink által lenne szabályozandó, de ezen fontos kérdés mind a mai napig egységes törvényes szabályozást nem nyert. Egyelőre tehát kénytelenek vagyunk az idevágó, s ezen kérdéssel összefüggő törvényes rendelkezéseket különféle törvényekből és miniszteri rendeletekből összeválogatni, mert enélkül ilyen kényes kérdésszel nehéz lenne tisztá a képet nyernünk. Ilyen fontosabb kútfők:

A) a trianoni békeszerződés katonai rendelkezései közt foglalt korlátozások végrehajtásáról szóló 1922. évi XI. törvénycikk;

B) az országgyűlési képviselőválasztásról szóló 1925. évi XXVI. törvénycikk;

C) a polgári büntetőtörvénykönyvnek a lázadásról, a hatóságok büntetőjogi védelméről, az izgatásról, a magánosok elleni erőszakról, az állami és társadalmi rend hatásosabb védelméről szóló egyes szakaszai, nemkülönben a kihágási büntetőtörvénykönyv II. fejezetének a hatóságok és a közcsend elleni kihágásokról szóló egyes szakaszai;

D) végül a gyülekezési jog gyakorlását s ennek ellenőrzését szabályozó belügyminiszteri rendeletek.

Lássuk már most ezen rendelkezéseket egyenként:

Ad A) A trianoni békeszerződés katonai rendelkezései között foglalt egyes tilalmak és korlátozások végrehajtásáról szóló 1922. évi XI. törvénycikk a többi között a következő rendelkezéseket írja elő: a) Katonai célokra semmiféle egyesület alakítása nem engedélyezhető; b) oly célokra, melyek csak fegyveres erő alkalmazásával valósíthatók meg, polgári egyesületek és szervezetek alakítása tilos; c) polgári tanintézeteknek vagy más polgári egyesületeknek katonai kérdésekkel foglalkozni tilos; d) bármely egyesület csak a Büm. által láttamozott alapszabályok alapján működhet stb.

Mindezen rendelkezések megszegése kihágást képez és két hónapig terjedhető elzárással és 6000 korona pénzbüntetéssel büntetendő. Ugyanezen kihágás minősített esetei pedig egy évtig terjedhető államfogházzal büntetendő vétséget képeznek.

Ad B) Az országgyűlési képviselőválasztásról szóló 1925. évi XXVI. törvénycikk 60. szakasza szerint: Az általános választásoknál az ezek határidejét kitűző Büm. rendeletnek a hivatalos lapban történt közzétételétől, időközi választásnál pedig attól a naptól kezdve, amelyen a képviselőház a választást elrendelte, a választási eljárás befejezéséig a választókerületben a választás céljára zászlót kitűzni, vagy egyébként nyilvánosan használni tilos.

Tilos az előző bekezdésben jelzett időtől kezdve választási körmenetek megtartása is. Pártgyűlést a választás napját megelőző harmincadik napig a népgyűlésre vonatkozó általános rendelkezések értelmében kikért rendőrhatalósági engedély alapján lehet tartani; ezentúl pedig a választás napjáig terjedő idő alatt pártgyűlést abban az esetben lehet tartani, ha azt Budapest székesfővárosban az államrendőrség főkapitányánál, városokban és olyan községekben, amelyekre a m. kir. államrendőrség működési köre kiterjed, a rendőrkapitányság (kirendeltség) vezetőjénél, egyéb helyeken pedig a járási főszolgabíróknál négy helyben lakó választópolgár a helynek és az időpontnak megjelölésével, legalább huszonnégy órával előbb bejelenti.

A rendőrhatalóság a bejelentett pártgyűlés megtartását el nem tilthatja, ha azonban a közbiztonság vagy a közegészség érdeke megkívánja, a pártgyűlés megtartását indokolt határozattal attól teheti függővé, hogy a bejelentők a pártgyűlés megtartására más helyet és időpontot jelöljenek meg.

A rendőrhatalóság határozata ellen fokozatos felelővételnek van helye.

Ha a rendőrhatalóság a bejelentéstől számított húsz óra alatt nem nyilatkozik, a pártgyűlést meg lehet tartani.

A választással kapcsolatos falragaszok (plakátok) és röpcédulák a legszükségesebb tárgyilagossággal tudnivalókon, a pártgyűléseket hirdető falragaszok (plakátok) és röpcédulák a gyűlések helyén, idején, a szónokok és jelöltek személyének megjelölésén és pártállásán kívül semmi más szöveget és semmiféle ábrát nem tartalmazhatnak.

161. §. Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, vétséget követ el és két évtig terjedhető fogházzal és 2000 aranykoronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

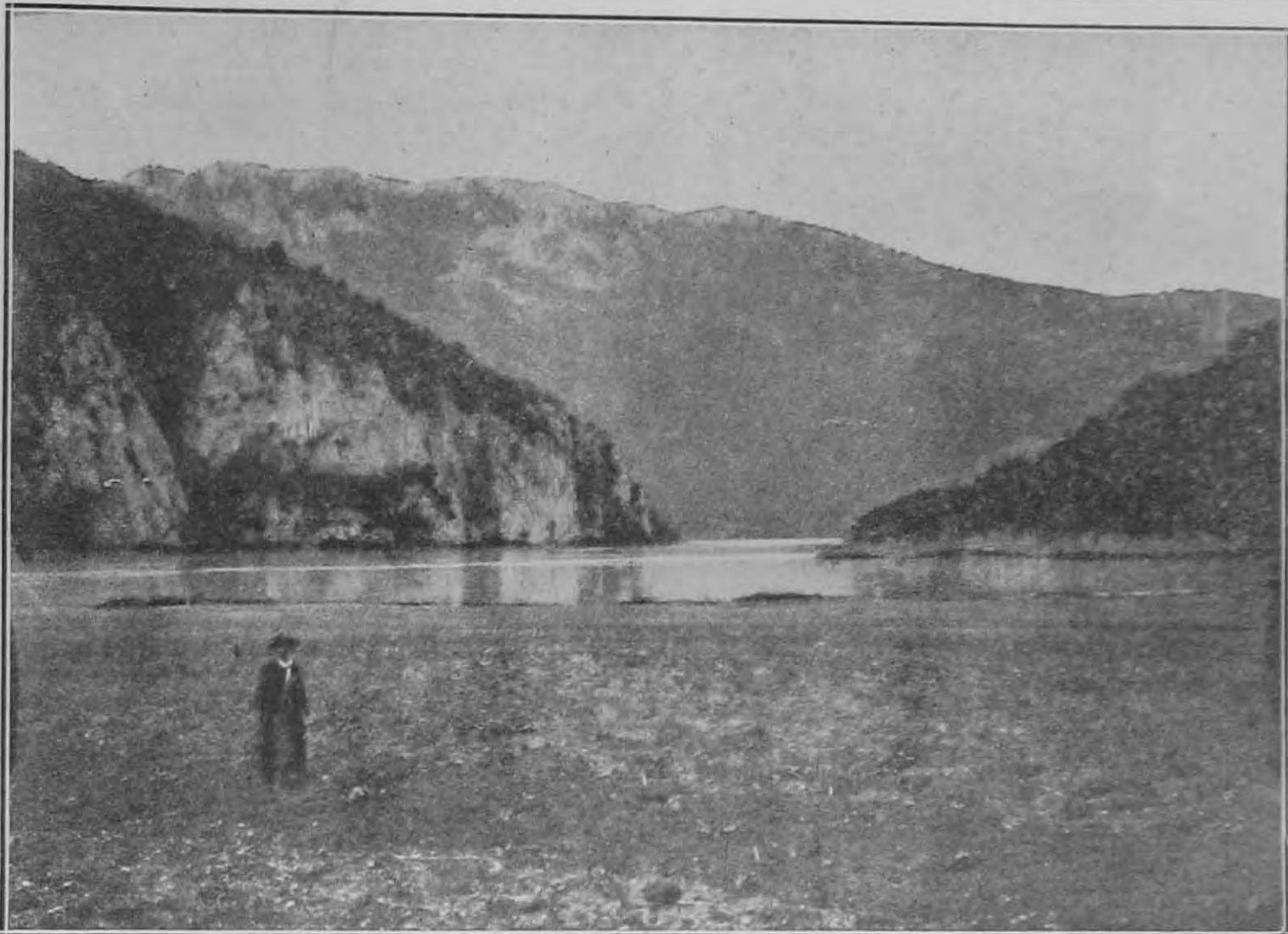
aki résztvesz a törvény tilalma ellenére megtartott (60. §.) olyan körmenet vagy pártgyűlés rendezésében, vagy összehívásában, amelynek folyamán valaki ellen, vagy valakinek ingó vagy ingatlan vagyona büntetett, vagy vétséget követtek el;

aki a pártgyűlésen a rendet olyan mértékben zavarja, hogy emiatt a gyűlés megtartása lehetetlenné válik;

aki az ajánlási ívbe bárkinek a nevét jogosulatlanul beírja;

aki a választással kapcsolatos falragaszokra (plaká-

Ami vissza kell szerezniünk: A Kazán szoros.

tokra) és röpcédulákra vontkozóan a 60. §-ban megállapított tilalmat megszegi stb., stb.

Ad C) Az állam, a társadalom, a hatóságok és magánosok elleni erőszakos fellépés végrehajtása, vagy az állami és társadalmi rend erőszakos felforgatása céljából összeverődött csoportosulás, békés gyülekezetnek korántsem tekinthető, miért is az ilyen tömeges fellépés, ennek céljai, eszközei és eredményéhez képest a Btkv. vonatkozó rendelkezései szerint büntetetté vagy vétségé minősül. Ugyanez az eset áll elő akkor is, ha valamely hatóságilag engedélyezett békés gyülekezet akár izgatók spontán fellépése, akár más a kedélyeket felkorbácsoló esemény (pl. a gyűlés karhatalom általi feloszlata) behatása alatt, a hatósági feloszlata után a közrend és béke megzavarására törekvő s erre alkalmas, tehát közveszélyes, turbulens tömeggé (csoportosulássá) fajul.

Ha az ilyen csoportosulás az országgyűlést (jelenleg nemzetgyűlést), a kormányt vagy a polgárok egész osztályát, nemzetiségét vagy hitfelekezetét erőszakkal vagy fenyegetéssel terrorizálni megkísérlení: a Btkv. 152—158. §. szerint minősülő lázadásban válnék bűnössé.

Ha a csoportosulás kizárólag a hatóságok elleni erőszak elkövetésére alakulna, akkor a hatóságok büntetőjogi védelméről szóló 1914. évi XL. törvényeikk szerint: hatóság elleni erőszak büntette, esetleg vétsége lenne megállapítandó.

Ha pedig a csoportos támadás annyira előrehaladt, hogy erőszakosságok elkövetése végett mások bekerített birtokába be is tör: a csoport minden tagja a Btkv. 175—177. §-ai szerint minősülő magánosok elleni erőszakban válik bűnössé.

Ha valamely nyilvános gyülekezet szónoka büntetett vagy vétség elkövetésére egyenes felhívást intéz vagy a törvény, esetleg a hatóságok ellen izgat, vele szemben a Btkv. 171—173. §-ai alapján kell eljárni.

Ha pedig valamely erőszakos tömegmozgalom az állami és társadalmi rend erőszakos felforgatására, vagy

megsemmisítésére, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére irányul: akkor az állami és társadalmi rend hatásosabb védelméről szóló 1921. évi III. törvényeikk büntető rendelkezései nyernek alkalmazást.

Végül idevágó rendelkezéseket tartalmaz még a Kih. Btkv. 42. §-a is, mely nyolc napig terjedhető elzárással rendeli büntetni azt, aki nyilvános csoportosulás vagy zavargás esetén a hatóság által a rend fentartására vagy helyreállítására tett intézkedéseknek nem engedelmesskedik; továbbá a Kih. Btkv. 49. §-a, mely 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel bünteti azt, aki hatósági engedély nélkül nyilvános fáklyásmenetet rendez stb.

Ad D) A gyülekezési jog szabályozását az 1913. évi 7430. sz. Büm. rendeletben találjuk. Eszerint nyilvános gyülekezés akár nyilvános helyen, akár szabad ég alatt tartható, azon különbséggel, hogy az előbbihez előzetes bejelentés s ennek a rendőrhatalom általi tudomásulvétele, utóbbihoz pedig rendőrhatalom engedélyezése volt szükséges.

Új alapokra fekteti a gyülekezési jogot — bár az előbb hivatkozott rendelet egyes pontjainak fentartásával — az 1922. évi 6000 számú Büm. rendelet, melynek főbb s ma is érvényben álló rendelkezései a következők:

1. Akár politikai, akár más jellegű gyülekezés (népgyűlés) Budapesten az államrendőrség főkapitányának, vidéken az illetékes elsőfokú rendőrhatalomnak (főszolgabíró, rendőrkapitánysági vagy kirendeltségi vezető) engedélye alapján tartható.

Az engedélyezés iránti kérelmet a rendőrhatalom székhelyén 24 órával, másutt 48 órával a gyülekezés megkezdése előtt kell legalább 4. helybenlakó, megbízható és önrendelkezési joggal bíró állampolgár aláírásával betérjeszteni.

3. A kérvényben felsorolandók: a) a szándékolt gyülekezés helye (zárt helyiség vagy valamely nyílt hely, esetleg térség stb.); b) ideje; c) tárgysorozata;

d) a gyülekezés szabályszerű lefolyásáért felelősséget vállalók neve, állása és lakhelye; e) a netán tervezett felvonulás által betartandó útírány stb.

Ha a tervezett gyülekezés a közrend, béke s a közegészség szempontjából nem aggrálys, az engedély megadható, ellenkező esetben megtiltandó.

4. A tilalom ellen 15 napon belül a másodfokú rendőrhatalomhoz lehet fellebbezni.

5. A gyülekezés vezetői, felelős rendezői és a megválasztott tisztikar egyetemleg felelősek a rend és biztonság fentartásáért.

6. Idegen állampolgárok vezetők és rendezők nem lehetnek s felszólalniok is csak a Büm. előzetes engedélyével szabad.

7. Fegyver vagy az emberi élet és testiépség veszélyeztetésre alkalmas egyéb eszköz (bot, balta, vasvilla, boxer stb.) viselése tilos.

8. A politikai gyülekezést engedélyező rendőrhatalom köteles a gyűlés lefolyását egy, a fogalmazói karból kirendelendő képviselőjével alábbiak szerint ellenőriztetni:

a) A kirendelt hatósági képviselő a gyülekezés egész tartama alatt jelenlenni, s a közrendet és a köznyugalmat megővni köteles.

b) Ellenőrizni tartozik, vajjon a gyülekezést az általános törvények s az engedélyező okirat feltétele szerint vezették-e?

c) A hatóságilag megállapított tárgysorozattól való eltérés, továbbá a törvényes rend vagy a hatóságok tekintélye elleni, bárcsak burkolt izgatás esetén is a szónok figyelmeztetendő, s ha ez eredménytelen maradna, a szólásjog megvonásával, az izgatás folytatása megakadályozandó.

d) Ha ezen intézkedések nem bizonyulnának elegeteknek s általában minden oly esetben, midőn a gyülekezés lefolyása a közbiztonságot veszélyeztető jellegűt ölt, vagy éppen a büntetőtörvények rendelkezéseibe ütközik, a gyülekezést haladéktalanul feloszlatoznak nyilvánítandó s a résztvevők szétszórásra felszólítandók. Ha ezen felszólítás eredménytelen maradna, a gyülekezést karhatalom igénybevételével feloszlatozó, mely esetben egyúttal a bűnösök ellen a megtorló lépéseket is folyamatba kell tenni.

A csendőrség szempontjából igen fontos rendelkezést tartalmaz e tárgyban még az 1922. évi 38061. sz. Büm. rendelet, mely egyes gyülekezések ellenőrzését kivételesen a csendőrparancsnokokra bízta. E szerint kisebb fontosságú és előreláthatólag nyugodt lefolyású politikai gyűléseken a m. kir. államrendőrség hatósága területén kívül eső elsőfokú rendőrhatalom (főszolgabíró) a körjegyzőt, vagy a csendőrparancsnokot is megbízhatja a gyűlés lefolyásának ellenőrzésével.

Ez utóbbi Büm. rendelet a csend. Szolgálati Utasítás kötöttebb rendelkezésein túlmenően megengedi tehát, hogy kisebb jelentőségű politikai népgyűlések ellenőrzésével a csendőrparancsnokok is megbízottak. A belügyminiszter úr önagyméltóságának ezen kitüntető bizalmából az őrsparancsnokok kifejezetten hatósági funkcióhoz jutnak. Nagy megtiszteltetés ez, amelyet azzal kell viszonznunk, hogy ezen fontos hatáskör helyes ellátására a várható képviselőválasztásokig minden őrs- és szakasparancsnok felkészül s ezzel a m. kir. csendőrségnek ily feladatok megoldására való érettségét beigazolja.

A jelen cikkben foglaltak remélhetőleg biztos támpontul fognak e tekintetben szolgálni, amennyiben az ad D) fejezet alatt a nyilvános népgyűlések lefolyását s hatósági ellenőrzésük gyakorlásának módját; az ad A) és ad B) s részben az ad D) fejezetekben is a népgyűléseken feltétlenül kerülendő tilalmakal igyekeztem megismertetni. Az ad C) fejezetben azután röviden összefoglaltam a polgári büntetőtörvénykönyv azon legfontosabb rendelkezéseit, amelyek akkor jönnének alkalmazásba, ha valamely szónok az alkotmány, a törvény vagy a hatóságok elleni izgatást követne el, vagy ha a nem engedélyezett vagy hatóságilag feloszlatozott népgyűlés résztvevői, a törvényes renddel szembe helyezkedve, az erőszak útjára vetemednének.

Egy levés filozófia eltávolít a vallástól — sok filozófia visszavezet hozzá.

Baco.

A köztársasági propaganda, mint bűncselekmény

Irta: Dr. MISKOLCZY ÁGOST, budapesti kir. ügyész

A magyar faj erkölcesi, szokásai és hajlamai, ősei hagyományaihoz való ragaszkodása meggyökeresedett monarchikus érzületet fejlesztettek ki a magyar népben. A viszontagságos és küzdelmes magyar múlt sokszor szembeállította a nemzetet az uralkodóházzal, valamint a nemzeti királyok, úgy a Habsburgok uralma idején, de a nemzet a királyság ősi intézményéhez való ragaszkodástól soha el nem tért.

A magyar földön a köztársaság propagálására célzó mozgalmakról megállapíthatjuk, hogy a köztársaság agitátorai sohasem voltak még részleges közvélemény tolmácsolói sem, hanem vagy politikai belátást nélkülöző elszigetelt ábrándozók vagy súlytalan egyéniségüknek hírnevet szerezni akaró ravasz törtető, számító kalandorok és felforgatók vagy a neveltségesség birodalmába tartozó figurák.

Az úgynevezett népköztársaságról és az úgynevezett tanácsköztársaságról tudjuk, hogy nem volt egyéb, mint a kétségbeesésében összeroskadt nemzet ellen való közönséges merénylet. Mindkét iránynak szerepvivői a társadalom súlyosztójából törték elő s ugyanoda zuhantak vissza, mikor csak némileg is magához tért a nemzeti lélek.

A nagy francia forradalom eszméinek terjesztésével kapcsolatos, az állami és társadalmi rend felforgatására létesült Martinovics-féle összeesküvés által képviselt törekvések is nyom nélkül tűntek el a magyar életben. Ennek az összeesküvésnek két vezéralakjáról, Martinovics Ignácról és Laczkovics Jánosról meg épen megállapította a történelmi kutatás, hogy hitvány jellemű emberek voltak, akik önző célokból a demagógia segítségével akartak hatalomra törni. Törvényes bíróság sujtotta őket szigorú büntetéssel, semmiképen sem érdemlik meg a vértanu nevet, amit a tájékozatlanság részükre manapság is kiutalványoz.

A debreceni 1849-iki országgyűlés függetlenégi nyilatkozata sem foglalt állást a köztársaság mellett, mert a Habsburgok letételével nyitva hagyta az államforma kérdését. Kossuth Lajos politikai célja nem a királyság eltörlése és a köztársaság megalapítása volt, hanem a magyar királyi koronának az osztrák császári kézből való kivétele.

A legújabb korban, az 1910-es évek elején újból felütötte fejét Magyarországon a köztársasági mozgalom. Kossuth Lajos köztársaságáról beszéltek tudatlanságból vagy tudatos ferdítéssel, hogy törekvéseiknek így szerezzenek nagyobb népszerűséget. Jelentéktelen, az agitátorok és demagógok színvonalát meg sem haladó egyének által e mozgalom élén s bár mozgalmuk épen nem terjedt, oly hangosak voltak, hogy a rendőri hatóságoknak sokszor adtak dolgot.

E köztársasági töredék hangoskodásának vetett végett az 1913:XXXIV. t.-c., amely bölesen belátva, hogy a demagógia útjai kiszámíthatatlannak, félre nem érthető rendelkezéseket hozott a királyság intézményének védelmére.

A mohácsi esete előtt Dunapentelén is járt II. Lajos király, emlékét emlékoszlopokkal örökítette meg az utókor.

Az 1913:XXXIV. t.-c. 3. §-a ebben a vonatkozásban három cselekménycsoportot különböztet meg. E három tényálladékot mint olyant rendeli büntetni, amely az állam alkotmánya egyik főintézményének, a nemzeti királyságnak tekintélyét alááshatja s magának az intézménynek fennállását veszélyeztetheti.

Az első cselekménycsoport a királyság intézményének megszüntetésére irányuló mozgalom kezdeményezésében és szervezésében áll. A tettes a szabad, tárgyilagos bírálat és elméleti fejtegetés vonalán átlépve tagadja, hogy az intézménynek a társadalom, a nemzet jogérzetében rejlő alapja lenne, embertömegeket tömörít, hogy azokat egy véleményben egyesítve, a szervezettség súlyával, a társadalomban szétsugárzó hatásával a királyság intézményének elvi ellenségeivé tegye, az intézmény eltörlésére irányuló tettekészség felébresztésével.

A második cselekménycsoportnál a szándék, a cél ugyanaz, mint az elsőnél, csak a foganatba vett eszköz, a lázítás az, amely az izgatásnál, az elvi támadásnál is erőszakosabb, féktelenebb; a lázítás kizár minden megfontolást, minden szabad választást, nem a belátás megalapozását tartja szem előtt, sőt ennek felborítását akarja a forrongó szenvedély zavaros hullámaival. Ez a legforradalmibb eszköz, mert az alkotmányos rend közvetlen felborítását veszi célba.

A harmadik cselekménycsoport abban merül ki, hogy a tettes a királyság intézményét a nagy

nyilvánosság előtt politikai cézzal megtámadja. Ez a támadás, ha hevességben nem is éri utól a lázítást, veszélyessége néha súlyosabb az előbbinél is, mert a politikai érvelés látszatát keltve fel, a politikai szükségesség gondolatát keltheti fel olyanokban is, akikre pusztán a szenvedélyekre épített rábeszélés hatástalan lenne. A tettes itt szintén a politikai szájhős színvonalára süllyed le, a politikai élet terén azonban nem válogatja eszközeit, hanem a gyűlölet, az ellenszenv és ingerültség felkeltésével, a higgadt megfontolás kizárásával akar közös meggyőződést felkelteni s az ellentétes nézeteket eleve olyanoknak bélyegzi, amelyeket a közjó érdekében erőszakkal kell elnyomni.

E három cselekménycsoportban jellemzett, veszélyeztető jellegű büncselekmények megnyilvánulását két határvonal jelzi. Az egyik a tudományos fejtegetés határvonala, amely az ú. n. tanzéki szabadsággal kapcsolatos, a másik határvonal a Btk. 127. §-ának 2. pontjába ütköző felség sértés büntette, amikor a tettes cselekedete közvetlenül az alkotmány erőszakos megváltoztatására irányul.

Példák a három cselekménycsoportra:

1. A tettes köztársasági pártot szervez, abban vezetőtiszséget tölt be, tagokat toboroz, röpiratokat bocsát ki.

2. A tettes beszédet mond a köztársasági államforma mellett egy gyűlésen s azt állítja, hogy a királyság intézménye azért elvetendő, mert az esarnokság megvalósítására alkalmas, a nép joga,

a demokrácia csak köztársaságban jut érvényre, szabadság csak köztársaságban képzelhető. A királyság a rabszolgaság, a köztársaság a felszabadulás stb.

3. A tettes valami politikai jellegű összejövetelen beszédet mond vagy nyomtatványt tesz közzé, amelyben azt bizonyítgatja, hogy a művelt világ rokonszenvére csak a köztársasági államforma alatt élő népek számíthatnak, hogy a népek többsége köztársasági államformában él, dicséri a helyes nézetek elhomályosításával és az árnyékoldalakat elhallgatásával a köztársaságot stb. Ide tartozik az a burkolt támadás is, amely valaminő, a köztársasági mozgalom multjával kapcsolatos emlékünnepe rendezésében nyilvánul meg.

Aki tudja azt, hogy a világon fennálló köztársasági államformák közjogi természete annyiféle, ahányféle köztársasági állam van, hogy van olyan köztársaság, amelyben a köztársasági elnök jogköre és tényleges hatalma nagyobb, mint más ország királyáé, hogy a köztársasági államforma épen nem zárja ki a tömegek elnyomását, hogy az ókor köztársaságai legnagyobb részben a csöcselék anarchiájában pusztultak el vagy a monarchikus államformához menekültek, hogy egy állam boldogulásának első alapja a polgárok hazaszeretete és kötelességtudása, — az hamar fel fogja ismerni a köztársasági demagógia nyílt vagy rejtett célzatosságát s fondorlatos, megtévesztő érveléseinek valódi természetét. Azt is tudni kell, hogy a királyság intézményének megtámadásával sokszor csak a nemzetet el akarják szakítani ezeréves multjától s ezzel erkölcsi erejében meggyöngítve, a forradalmi láz martalékául akarják odadobni, hogy rajta idegen elemek erőt véve, uralkodhassanak.

Szólanunk kell végül arról, mily viszonyban van az 1913:XXXIV. t.-c. 3. §-a a Btk. 173. §-ával, amely tudvalevőleg többek közt azt is bünteti, aki „gyülekezeten, nyilvánosan, szóval, vagy aki nyomtatvány, irat, képes ábrázolat terjesztése vagy közszemlére kiállítása által az alkotmányos államformát megtámadja“.

Aminthogy az alkotmányos államforma a királyság, nyilvánvaló, hogy a Btk. 173. §-ában szabályozott tényálladék szintén vonatkozik a köztársasági propagandára. Nyilvánvaló azonban az, hogy a törvény szövege részben azzal, hogy a propaganda üldözését a gyülekezeten nyilvánosan stb. elkövetettségtől teszi függővé, részben azzal, hogy csak a „megtámadás“ általánosságban hangzó tényelemét foglalja magában, félreértésekre ad okot s megszükiti az üldözés terét. Ezért volt szükség az 1913-iki törvényre, amely felöleli a propaganda minden irányú megnyilvánulását, súlyosabb büntetést is szab s így a két törvényhely közt való különbségnek gyakorlati jelentősége elenyésző.

Bünt követünk el, midőn vétkes fogadalmat teljesítünk. Csak egy fogadás van, melyhez soha sem szabad hűtlenségnek lennünk, az tudniillik, hogy becsületes emberek maradunk és mindenkor szilárdak kötelességeink teljesítésében. Föltett szándokát változtatni, amidőn változik a kötelesség, nem könnyelműség, hanem állhatatosság. Tegyed mindenkor azt, mit az erény követel és sohasem leszesz hűtelen önmagadhoz.

Rousseau.

A berlini közrendészeti kiállítás.

Németország közrendészeti szervezetei — a porosz belügyminiszterium kezdeményezésére — ez év szeptember 25-étől október 15-éig Berlinben nagyszabású közrendészeti kiállítást és azzal kapcsolatban nemzetközi közrendészeti kongresszust rendeznek. A hatalmas arányú, tanulságos kiállításon, amelyre eddig 27 állam közbiztonsági szervei jelentkeztek, a magyar csendőrség is részt vesz. Testületünk fennállása óta ez az első eset, hogy a magyar csendőrség a külföld nyilvánossága előtt szerepel.

A magyar kiállítás csendőrségi részének előkészítésével a belügyminiszter *Pinczés Zoltán* századost bízta meg, akit a minisztertanács hozzájárulásával a m. kir. csendőrség részéről 14 nap tartamára Berlinbe is kirendelt, hogy a kiállítás csendőrségi részét elrendezze és a megnyitás után a külföldi államok kiállítási anyagát tanulmányozza. A magyar csendőrség kiállítási anyaga szeptember 13-án már útnak indult, a csendőrség, az állami rendőrség és a folyamőrség kiküldöttjei 20-án érkeznek meg Berlinbe.

Annak dacára, hogy a csendőrség egyáltalában semmiféle kiállítási anyaggal nem rendelkezett, hogy a kiállítás előkészítésére mindössze 20 nap állott rendelkezésre és hogy anyagiak tekintetében is természetesen a legmesszebbmenő takarékoskosságot kellett szem előtt tartani, mégis sikerült a magyar csendőrséget illetőleg annyi és olyan anyagot összehozni, amellyel nemzetközi viszonylatban is bátran kiállhatunk. Kétségtelen, hogy az állami rendőrség sokkal előnyösebb helyzetben volt mint mi, mert hiszen maga a bűnügyi muzeum is gazdag kiállítási anyagot szolgáltat, amelyen kívül még rendelkezésre állott több eddigi kiállítás anyaga is úgy, hogy ez alkalommal csak az itt-ott mutatkozott hiányok pótlásáról kellett gondoskodni. Ezzel szemben nekünk semmink sem volt, mindent ujonnan kellett előteremteni. Hogy ez sikerült, az elsősorban a kiállítás rendezése körül buzgólkodott tisztek érdeme, akik három hétig a szó szoros értelmében éjjel-nappal dolgoztak, hogy a kitűzött határidőt okvetlenül be lehessen tartani. *Vetter Ferenc* százados a rendezés körül segédkezett, *Gergely Endre* ny. százados a grafikonok nagy részét tervezte, *Wendörfer Imre* hadbiztos őrnagy pedig rajzolta azokat, a figurális rajzok *Pethely Gy. László* iparművész alkotásai; *Puljer Fülöp* százados a sportadatokat szolgáltatta.

A rendezők a csendőrségi kiállítás tárgyaiból szeptember 11-én a budapesti csendőr tiszti kaszinóban házikiállítást rendeztek, amely a csendőrség Budapesten állomásozó tagjainak osztatlan tetszésével találkozott.

A kiállítást a magyar címerrel és a magyar csendőrség jelvényeivel (puska, kard, kalap) díszített „*Königlich ungarische Gendarmerie*“ felirat nyitja meg, amely alatt a csendőrség jelmondatának német fordítása „*Tapfer, treu und ehrenhaft!*“ áll. Az összes feliratok és magyarázó szövegek német nyelven készültek.

A falon elhelyezett művészi kivitelű rajzok és grafikonok sorát *Csonkamagyarország hatalmas*

Képek az angol hadseregről: Felvonulás.

térképe nyitja meg, amely a magyar csendőrség területi elhelyezését tünteti fel egészen az örsökig terjedő részletességgel. A kerületek, osztályok, szárnyak és szakaszok határain kívül külön fel van tüntetve az állami rendőrség területe és az azokon szolgálatot teljesítő csendőrség elhelyezkedése is, úgy, hogy a szemlélő első pillantásra tiszta képet nyer a csendőrségnek az ország területén való megoszlásáról és az állami rendőrséggel való együttműködéséről is.

A következő három grafikon közül az első a csendőrségnek a háború előtti szervezetét, a másik kettő pedig a jelenlegi szervezetét tünteti fel szemléltető módon. A háború előtti szervezetben ott szerepelnek Nagymagyarország kerületi parancsnokságai, valamint a horvát-szlavon csendőrség is, a további tagozódásban a szárnyak, pót-szárnyak, szakaszok, járások és örsök, a központi szervek között a nagyváradi országos csendőriskola is. A több, mint egy négyzetméter terjedelmű grafikon a maga rideg adataival is kiáltoan tárja a néző elé Trianon kegyetlenségét és soha el nem felejthető veszteségeinket. Az összehasonlítás kedvéért most a jelenlegi szervezetünk szemléltetése következik, először a központi vezetéstől egy kerületi parancsnokságig, azután egy csendőrkerület tagozódása a kerület törzsétől egészen az örsökig. Mindhárom rajzon színes vonalakkal van-

nak feltüntetve a katonai, közbiztonsági és a gazdasági alárendeltség útjai lefelé és felfelé.

A három szemléltető rajz lehetővé teszi, hogy a csendőrségnek a háború alatti és jelenlegi szervezetét, valamint a kettő közötti különbséget bárki hosszas tanulmányozás nélkül, néhány pillanat alatt megismerje és más csendőrségek szervezetével összehasonlíthassa.

A következő (2½ méter magas) szemléltető rajz a csendőrség működési területén az 1921-től 1925-ig terjedő öt év alatt előfordult bűncselekmények (büntett, vétség és kihágás) számarányát tünteti fel, ezen évek hivatalos statisztikai adatai alapján. A szemléltetés a csendőrség működésére igen előnyös fényt vet, mert bár a bűncselekmények az 1922. évig emelkedő tendenciát mutatnak, a büntettek és vétségek száma 1922-től 1925-ig feltűnő módon csökken, ami a viszonyok konszolidálásán kívül kétségtelenül a csendőrség lelkiismeretes munkájának is az eredménye. Igaz, hogy ezzel szemben a kihágások száma az 1924. és különösen az 1925. években az előző évek számainak majdnem kétszeresére emelkedett, ez azonban nem kedvezőtlen jelenség, ellenkezőleg, azt bizonyítja, hogy a csendőrség a büntettek és vétségek számának megcsappanásával a kihágások megszüntetésére is törekszik, amit csak az előfordult esetek lelkiismeretes üldözésével lehet elérni.

A következő, egymás fölé helyezett arányos színes kockákkal szemléltető rajz a csendőrség létszámát és annak az egyes szolgálati ágak között való megoszlását tünteti fel, a rendszeresített létszám adatai alapján. Hatalmas piros kockákban szerepel az őrsökön közbiztonsági szolgálatot teljesítő 7821 főnyi legénység, alatta a csendőriskolák 3131 főnyi rendszeresített létszáma, majd a 461 főnyi segédmunkás és végül az 570 tiszt és tisztviselő. Ugyanez a grafikon megállapítja, hogy Magyarország 93.010 km² területéből 91.330 km² a csendőrség működési területét képezi, a körülbelül kerekén 8.000.000-nyi lakosból pedig 5.800.000 a csendőrség működési területén lakik. Az őrsökön szolgálatot teljesítő legénység létszámát véve alapul egy csendőrre átlag 11.67 km² és 742 lakos jut.

Ehhez csatlakozik egy művészi tollrajz, amely egy csendőr járőrt, mögötte pedig egy, „a társadalom minden rétegéből” összeverődött tömeget ábrázol. Felirata: „Egy két főből álló csendőr járőr évente átlag 71 személyt fog el és jelent fel”.

Tovább menve hatalmas színes grafikont találunk „A csendőr legénység kiképzése és előléptetése” felirattal, amely rendkívül könnyen áttekinthető összeállításban tünteti fel a csendőr legénység kiképzését és előléptetését a csendőrséghez való belépés napjától egészen a teljes nyugdíj-képesség eléréséig, vagyis a 35. szolgálati év betöltéséig. Fel van tüntetve az első próbacsendőri gyakorlati kiképzéstől kezdve a szakaszpáncsnoki vizsgáig minden egyes tanfolyam, azok tartalma és tananyaga, az előléptetési feltételek, időhatárok és minden egyes rendfokozat ábrája is, amelyet a csendőr az illető alkalommal elér. Az őrsökön történő foglalkozást a napirend szemlélteti.

A következő szakszerű tervrajzok, amelyeket dr. Kotsis Iván műegyetemi tanár készített, két kincstári csendőrlaktanyát ábrázolnak, olyanokat, amelyeket a kincstár már több őrs számára egy-egy típus szerint épített. Az egyik laktanya 16 fő gyalog legénység és egy szárnyparancsnokság számára, a másik pedig egy hat főnyi lovasőrs számára szolgál. Bizonyos, hogy a teljesen modern és minden követelménynek kiválóan megfelelő laktanyák a külföldön is osztatlan tetszéssel fognak találkozni. Természetesen hosszú időnek kell eltelnie addig, amíg valamennyi elhelyezésre szoruló őrs részére ilyen laktanyát lesz lehetséges építeni, de már magát azt a körülményt is, hogy a kincstár az elhelyezésnek ilyen módon való megoldására törekszik, sőt azt több helyütt így már meg is oldotta, örvendetes haladásnak lehet tekinteni.

A következő nyolc darab színes figurális akvarellfestmény a csendőrség egyenruháját és különböző rendfokozatait mutatja be, egy tábornok, törzstiszt, főtiszt, tiszthelyettes, továbbá szolgálatban és szolgálaton kívül levő gyalog- és lovascsendőr, illetve próbacsendőr alakjában. Az egyes alakok 50 cm. magasak, hogy úgy az öltözködés, mint a felszerelés és rendfokozatok legkisebb részleteit távolabbról is jól ki lehet venni.

Külön hatalmas méretű grafikon a csendőrségnek a sport terén elért eredményeit tünteti fel egymáshoz viszonyított oszlopokban, amelyek az atletika egyes ágaiban elért világ-, német és magyar

rekordokhoz hasonlítják a csendőrségnek két év alatt elért egyéni és tömeg rekordteljesítményeit. Egészen természetesnek fogja tartani mindenki, hogy a csendőrség teljesítményei még a magyar rekordoknak is alatta állanak, azért a kétségtelen törekvés és haladás mégis szembevetendő lesz és minden bizonnyal meg fogja állani a helyét a külföld csendőrségeivel való összehasonlításban is.

Az őrsök közbiztonsági szolgálatának adminisztratív kezelését öt különálló, de egymást kiegészítő rajz és táblázat tünteti fel úgy, amint azt az új Szolgálati Utasítás tervezete fogja előírni. Az egyes rajzokat és táblázatokat magyarázó szöveg kíséri. Első egy örskörlet sematikus vázlata, az örskörletbe tartozó községek és tereptárgyak feltüntetésével. Egy kivezényelt járőr útját színes vonal jelzi. A következő távolsági kimutatás a járőr által megtett útvonal hosszának, az alatta levő időtáblázat pedig a szolgálat tartamának kiszámítására ad útmutatást, végül pedig egy szabályszerűen kitöltött órjárat lap a megtörtént portyázás és a szolgálat közben előfordult események adatait tartalmazza.

A rajzok és grafikonok után a csendőrség belső életéről és szolgálatáról készített negyven darab nagy (30×40 cm.) fényképfelvétel következik. A sorozat a csendőrujoncok felvételével kezdődik, amely után az iskolai kiképzés egyes mozzanatai (gyalog, lovas kiképzés, lőkiképzés, elméleti kiképzés, karhatalmi kiképzés, szolgálati eb idomítás stb.) következnek. Több felvétel készült az őrsök belételeiről (örsiroda, legénységi szoba stb.), a csendőr járőr szolgálati működéséről (portyázás, igazoltatás, elfogás, bilincselés, fogolykiséret, helyszíni szemle stb.), egyes zárt csendőrségi alakulatokról (gyalog, lovas, kerékpáros század) és végül egyes csendőrségi épületekről. A sorozat teljesen tiszta képet ad mindarról, ami az idegent a magyar csendőrséggel való vonatkozásban érdekelheti.

A fal hosszában elhelyezett kiállítási asztalokon a csendőrségnél jelenleg érvényben levő csendőrségi utasítások díszkötéses példányai foglalnak helyet, mindenik előtt külön-külön kartonlappal, amely az utasítás címének és rövid tartalmának német fordítását tartalmazza.

Egy szabályszerűen felszerelt járőrtáska körül ki vannak rakva azok a tárgyak, amelyeket a csendőrnek szolgálatban magával kell vinnie. Ez különösen azon külföldi csendőrségek előtt lesz újszerű, amelyek az egy főből álló járőrök rendszere mellett csak az egészen rövid tartamú járőrszolgálatokat ismerik.

Külön asztalon vannak kiállítva a csendőrség összes fegyverei, amelyek a magyar csendőrség felállításától, illetve 1876. óta rendszeresítve voltak és vannak. Legrégibb a hatalmas egylovos Werndl karabély, amely az erdélyi csendőrségnél volt használatban, ezt követik a Fruhwirt, majd a Kropacsek rendszerű karabélyok és végül a 95 M. Mannlicher karabély, valamennyi eredeti szuronyával és töltényével. Hasonlóképpen megvan a szálfegyverek teljes gyűjteménye is, a rézmarkolatú gyalog csendőr kard, a jelenlegi gyalog és lovas csendőr kardok és a gyalog tiszti kard. A pisztolyok közül a volt járásörmesterei forgópisztoly, a háború előtt rendszeresítve volt Frommer

pisztoly és végül a jelenleg rendszeresített Frommer Stop tusás ismétlőpisztoly van kiállítva.

A kiállítás bejáratát négy viaszbaba őrzi, amelyek teljesen felszerelt csendőröket ábrázolnak. Az első csendőr zsinóros zöld zubbonyt, régi mintájú rezemarkolatú kardot, Kropacsek puskát és szíjazatot visel, a második közvetlenül a háború előtti öltözetben és fegyverzetben van, a harmadik és negyedik egy-egy mai gyalog és lovas csendőrt ábrázol életnagyságban és teljesen szabályszerű, eredeti felszereléssel.

A kiállítást, illetve a kongresszust látogató külföldi csendőrségi szakemberek részére 1000 példányban egy 85 oldalnyi terjedelmű, képekkel illusztrált németnyelvű ismertetés készült, amely röviden, de könnyen érthető módon ismerteti a magyar csendőrség történetét, szervezetét, szolgálatát, kiképzési és előléptetési viszonyait és azokat a rendelkezéseket, amelyek a csendőrség és a rendőrség egymáshoz való viszonyát, a szemléket, az irodai ügykezelést, a ruházatot, felszerelést és fegyverzetet, a tömegrendszert, a közigazdálkodásokat, a sportot, a nászülést, a meglevő és tervezett utasításokat stb. stb. szabályozzák. Ez az ismertetés — amelyet a kiállítás vezetősége az érdeklődő külföldi szakembereknek ingyen fog rendelkezésükre bocsátani — kétségtelenül alkalmas lesz arra, hogy a csendőrségi kiállításnak azokat az esetleges hiányosságait, amelyek az idő rövidségének folyamánai, pótolva minden tekintetben tiszta és világos képet adjon testületünkről s azt a külfölddel közelebbről is megismertesse.

A kiállításról be fogunk számolni.

Két és fél milliméter, mint egy gyilkosság bizonyítéka.*

(Gyakorlati példa szakgyakorlati és szaktudományi vélemény értékelése kérdésében)

Irta: TRÜBELTSCH, törvényszéki igazgató, Augsburg.

1922 február hó 4-én reggel virradat után D. községben tűzilárma keletkezett. A község közepén fekvő egyik villából, amelynek ablakaiban a redőnyök még zárva voltak, füst gomolygott. A házban L., különnek ismert, 70 éves, nyugalmazott táblabíró lakott, ki gyomorrák betegségben szenvedett. A külvilágtól elzárkózva élt itt 75 éves H. házvezetőnőjével. Midőn a felfeszített ajtón az elsőnek odaérkezők a lakásba behatoltak, szörnyű látvány tárult szemük elé. Az első emelet folyosóján gomolygó nagy füstben, csak néhány hirtelen felkapott ruhadarabban, holtan feküdt L., akinek fején tompa tárgytól eredő súlyos sérülések voltak. A folyosóhoz közel lévő szobájában, az összegyűrt ággyában, hasonló sérülésekkel a fején és arcán, valamint fojtogatás nyomaival a nyakán, holtan feküdt H. házvezetőnő is. Mindkét hulla már teljesen merev volt. L.-nek a haja a nagy melegtől meg volt pörköldve. Fent a konyhában és lent a lépcső alatt gyújtogatásnak nyomai voltak észlelhetőek. A zárt lakásban a tűz nem tudott lángrollobanni, hanem csendes izzásban terjedt el az ebédlő-, dolgozó- és hálószobában. A bútorok közül az ágy teljesen elégett, míg a többi bútorzat még a helyén állott. Az asztal és a székek, valamint a szekrények külső részei teljesen el voltak szénesezve. A fémtárgyak a nagy forróság következtében eredeti alakjukat elvesztették; míg egyrésztük teljesen meg is olvadt. A ház teljes pusztulását az idézte elő, hogy az ajtó és ablakok kinyitása után a tűz levegőhöz jutván, lánggra lobbant és így nagymennyiségű vizet kellett

felhasználni annak eloltására. A talált helyzet azonnal a rablógyilkosság gyanúját keltette fel és hogy a tettes a bűncselekmény nyomaival a gyújtogatással akarta megsemmisíteni. Az íróasztalt, amelynek felig kihúzott fiókja el volt szénesezve, a tettes valószínűleg kiküzdte. Ugyancsak ilyen állapotban volt egy régi eredetű ruhás-láda is, amelyen szintén fel volt fedezhető a gyors átkutatás nyoma. Hogy rablás történt-e és hogy mit rabolt el a tettes, nem lehetett megállapítani. Gyanítani lehetett, hogy a tettest rablásközben megzavarták, mert a tűz által nem érintett több csomagocskában aranyat és ezüstöt (6000 márka), valamint nagyobb mennyiségű papírpénzt is hátrahagyott. Egész biztosan feltehető volt, hogy a tettes egy új revolvert is magával vitt az öreg L. éjjeliszekrényéről, mert azt a kezelőorvos, az előző este még ott látta heverni, de a hamunak, szemének a legszorgosabb átkutatása után sem volt megtalálható. A nyomoknak a felkutatása teljesen kilátástalan volt, mert a tűz és az oltáshoz használt víz azt mind megsemmisítette. A házban szanaszét több helyen áttüzesedett és az áldozat tulajdonát képező fejsze, kalapács, véső stb. hevert. A ház lakói rendetlenek voltak, a házat nem tartották tisztán és gondosan. Így nem lehetett megállapítani azt sem, hogy a fentebb említett és szerkesztet talált szerszámokat a tettes használta-e és azután dobta el, vagy sem. Az azonnal bevezetett csendőri nyomozás csak azt állapította meg, hogy a cselekmény valószínűleg a felfedezés előtt néhány órával történt, mert a szomszédasszony reggel 5 órakor jajgatást hallott, amire azonban nem fordított nagyobb figyelmet, mintán L. úr a betegségével járó nagy fájdalomában már többször jajgatott hasonlóan. A tettes személye így teljes homályban maradt. A helyszíni szemle eredményéből nem lehetett következtetni arra, hogy a tettes a helyi viszonyokkal ismerős volt-e, miután az orvoson kívül már évek óta senki nem lépte át a ház küszöbét. A községben köztudomású volt, hogy az öreg L.-nek nagyobb mennyiségű arany- és ezüst-pénze van, amit a háború alatti beszolgáltatás elől dugott el. Olyan gyanús egyének, akik a bűncselekménnyel gyanúsíthatók lettek volna, nem voltak a községben. A fővárosból még aznap a tett színhelyére kiszálló ügyészség és a csendőrség egy megfeszíthetetlen rejtelem előtt állott, hogy a bűncselekményről a leplet fellebbentse.

II.

Csak az volt határozottan megállapítható, hogy a tettes a mosókonyha ablakán mászott be a lakásba, miután az ablakra erősített és keresztben fekvő két, egyenkint 1 és fél cm. vastag és négyszögletes vasrudat — melyek a bebújás elleni védekezésre szolgáltak — átvágták. A tűz és az oltáshoz használt víz itt is teljesen megsemmisítette a nyomokat úgy, hogy még ujjlenyomatokat is képtelenség volt felfedezni. A vasrudat úgynevezett csővágóval vágták keresztül. Ez oly szerszám, amit Németországban minden mechanikus, lakatos, szerelő használ. E szerszám használata sem tudott tehát bizonyítékot szolgáltatni a tettes személyét illetően. A boncolás eredménye szerint az áldozatok koponyája valamely, részben tompa, részben pedig éles tárggyal teljesen össze volt törve. Nem volt azonban megállapítható, hogy a cselekményt a tettes a csővágóval, melyet magával hozott, avagy a lakásban ezanaszét heverő valamelyik szerszámmal követie-e el. Hogy a nyomozás későbbi folyamán is megtekinthetők legyenek az áldozatok sérülései, a fejeket a testtől elválasztva, formalinoldatban konzerválták.

Két nappal a gyilkosság után vált ismeretessé a tűzoltásnál segédkezett K. lakatosmester kijelentése, amely szerint a gyilkosságot megelőzőleg néhány nappal H. András mechanikusnak, ki a tett színhelyétől mintegy 800 méternyire lakott és ott saját műhelye is volt, több szerszámmal együtt egy csővágót is adott kölcsön használatra, K. lakatosmester, ki a mesterségében kiválóan képzett ember volt, a szerszámot a gyilkosság után H.-tól visszakérte és megvizsgálta. Azonban nem tűnt fel neki semmi oly nyom a csővágón, ami azt bizonyította volna, hogy H. mechanikus azt a mosókonyhaablak vasrostélyának átvágására használta volna. H. mechanikus, ki II. tagú családjával húszéves korában emigrált, az emigráció előtt, erkölcsi tekintetben kifogás alá nem esett, úgy hogy a gyilkosság elkövetésével sem volt gyanúsítható. K. lakatosmester a fenti

* Az Archiv für Kriminologie legutóbbi számából, a kiadó (E. C. W. Vogel, Leipzig) engedélyével.

körülményeket a csendőrséggel tudatta. A csendőrség H.-t felelősségre vonta. H. feltűnően tagadta, hogy az utóbbi időben nála valami csővágó lett volna. Ez a tagadása a gyanút nagyban megerősítette ellene. A csendőrség H. mechanikust a gyilkosságban való részvétel gyanúja miatt őrizetbe vette és átadta az illetékes hatóságnak. A csővágó, mint bűnjel, a feljelentéshez csatoltatott. A csővágó rendes formájú volt, amelyet tömegesen gyártanak és csak a gyárnak a jelzése volt rajta. A tettes által átvágott ablakrudat óvatosan kivették az ablakrámból és szintén beszolgáltatták a bíróságnak. K. lakatosmester, mint szakértő, ugyanazon csővágóval, ugyanazon ablakvason próbametszést eszközölt, ami hasonlított ugyan a tettes által eszközölt metszéshez, de a szakértő bizonyítása szerint bármilyen más csővágóval készített metszés is hasonlatosságot mutatott a bűncselekménnyel kapcsolatban az ablakvason eszközölt vágással, tehát nem volt kétséget kizárólag bizonyítható, hogy azzal a csővágóval vágta át a tettes az ablakvasat.

H. mechanikusnak sikerült letagadnia, hogy a kérdéses időben nála csővágó lett volna, sőt alibit is igazolt, bár csak a családtagjai által. A törvényszéki vegytani intézet, mely H. mechanikus ruházatát, a csővágót és a helyszínen talált többi szerszámokat is gondosan átvizsgálta, azokon vérnyomokat nem tudott felfedezni. A csővágón találtak ugyan egy rövid, hófehér hajszálat, azonban a vizsgálat eredménye szerint az sem a meggyilkolt L.-é, sem pedig a házvetőnéjéé nem volt. H. mechanikus lakásán és műhelyében az eltűnt revolver kézrekerítése érdekében megtartott házkutatás szintén nem járt eredménnyel. Ezek után H. mechanikus további gyanúsíthatása megszűnt és egy havi vizsgálati fogság után szabadon bocsátották. A nyomozás tehát még mindig a kezdeti állapotban volt és homályban maradt minden nyom, amely a cselekmény felderítéséhez szükséges lett volna. A nyomozást az áldozatok hajdani zárkózott életmódja nagyon megnehezítette, mert nem lehetett megállapítani, hogy milyen tárgyak voltak azok, amelyeket a tettes magával vitt és így az azok után való nyomozás lehetősége sem volt meg. A lakosság fantáziája által szült adatokat, melyeket a vizsgálóbíróknak mind bejelentettek, nyomozás tárgyává tették, azonban csak az ügy iratainak esomója nőtt, de a nyomozás nem jutott előbbre.

III.

A következő hónapokban azonban feltűnt, hogy H. András mechanikus anyagi viszonyai, dacára annak, hogy a tél folyamán kereseti viszonyai nem változtak, lényegesen javultak. H. András mechanikus iránt érzett részvét, hogy a gyilkosság gyanúja miatt letartóztatásban volt — az üzletét felvirágoztatta. Kerékpárkereskedésébe feltűnően sok új áru érkezett, sok (11) gyermeke mind új ruhában és cipőben kezdett az iskolába járni, sőt maga H. mechanikus is vett magának egy kis külső gazdaságot. Eleinte az a gyanú merült fel, hogy H. lopásokkal és büntetendő üzleti tevékenységgel szerezte a jobb életmódhoz szükséges pénzt. Ekkor kezdődött Németországban az inflációs időszak is. Az a gyanú is észlelhető volt, hogy H. mint orgazda, lopott kerékpárokkal jövedelmező üzleteket csinált. E gyanúk alapján 1923 májusában le is tartóztatták. A vizsgálati fogságban barátságot kötött egy többszörös gyilkossággal gyanúsított egyénnel. E fiatalember egyik kihallgatása alkalmával azon vallomást tette, hogy D. községben egy kettős rablógyilkosságban vett részt, ahol H. András neki segédkezett. Beismerő vallomásának részletei megegyeztek a helyszínen talált viszonyokkal. Ezek után az illető fiatalembert titokban D. községbe, a helyszínre vitték a nyomozás további lefolytatása végett, azonban itt bebizonyosodott, hogy a helyszínnel teljesen ismeretlen volt, miután a házat sem tudta megmutatni, ahol az állítólagos bűncselekmény történt. Ezek után előbbi vallomását, mint amelyet csak kitalált, vissza is vonta. H. András a fiatalember vallomását, ártatlanságának többszöri hangoztatása mellett, a leghatározottabban visszautasította. Ennek dacára tény maradt, hogy a fiatalember előadása oly részleteket tartalmazott, mely a cselekmény színhelyével és az ott talált viszonyokkal megegyeztek, tehát csak a tettestől tudhatta meg azokat. Így a gyanú természetesen ismét H.-ra terelődött,

sőt időközben több gyanú is merült fel ellene. Kitudódott ugyanis, hogy a gyilkosság előtt rövid idővel H. András egy rongyszedő ócskásnak nagyon panaszkodott nehéz anyagi helyzete miatt és ekkor az ócskás felfívta H. figyelmét az öreg, beteges L.-re, akinek nagy vagyonáról is beszélt és azt mondta, hogy azzal az öreg emberrel könnyen lehetne végezni. Ugyancsak kiderült, hogy az ezen gyilkosság előtt történt másik gyilkosság hírére H. azt a kijelentést tette, hogy: „Nem kár, még többre is sor kell, hogy kerüljön.“ Egy vevőjét is, aki a nála való vásárlást beszüntette, erőszakos módon azzal fenyegette meg H., hogy rágyújtja a házat. Ezek a nyilatkozatok H. lelkiületére világosságot derítettek. Bizonyítást nyert az is, hogy H.-nak a gyermekei kisebb bevásárlásoknál oly vörösrézből való pénzzel fizettek, mint amilyeneket a meggyilkolt L. birtokában találtak a nyomozás folyamán. H. felesége röviddel a gyilkosságot megelőzőleg azt a kijelentést tette, hogy: „Nyomorunkat már nem lehet tovább kibírni. Pénzt kell valahogyan keríteni, történjék bármi“.

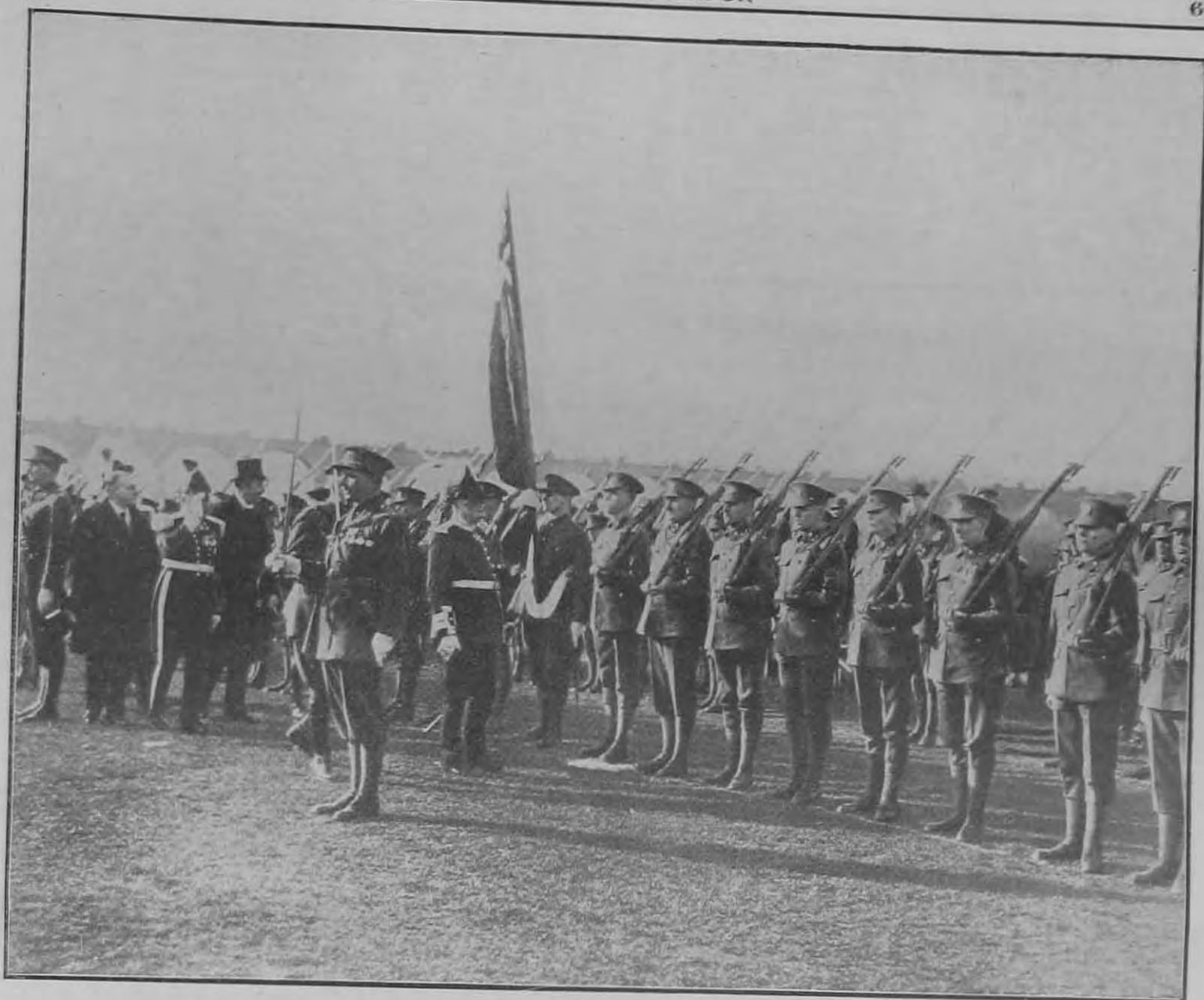
A H.-ról és családjáról alkotott kedvező első képe nagyon elrontotta a kerékpárokkal üzött orgazdaság és ez, dacára addigi büntetlen előéletének, nem zárta ki annak a lehetőségét, hogy H. vállalkozott egy oly cselekmény elkövetésére, mint az L. és házvetőnéje ellen elkövetett gyilkosság volt. További gyanú nem merült fel, az előbb felmerülteket pedig H. igen ügyesen el tudta háritani és a vizsgálat ennek következtében ismét megállott.

IV.

Az ügyészségnél közben személyi változás állott be. Az ügynek új előadója a vonatkozó iratokat újból áttanulmányozta. Ennek következményeként visszavette a csővágót a bűnjelnek közé, miután az már időközben a tulajdonosához visszakerült. Dacára annak, hogy az első nyomozás alkalmával a szakértő lelkiismeretesen végezte feladatát, az új ügyész a csővágót az átmetszett ablakvassal együtt felküldte a fővárosi technikai főiskolába annak megállapítása végett, hogy az ablakvasat nem azzal vágták-e át. P. titkos tanácsos, a gép és szerszámtan tanárának, miután az intézet gyűjteményének hasonló szerszámjával összehasonlította, azonnal feltűnt, hogy a bűnjelként szereplő csővágó méretei eltérnek az intézetnek ugyanazon szerszámjától, amennyiben a felső villa szárai közötti távolság 8 és fél milliméter helyett 11 milliméter volt. Ezen eltérés P. tanár véleménye szerint azáltal állhatott elő, hogy a csővágóval vagy nem szakképzett egyén dolgozott, vagy valamely túlságosan kemény tárgyat vágta azzal, minek következtében a három vágókerék közül az egyik alig észrevehetően meglazult.

H. András mechanikus jelenlétében a szakértő az intézet gyűjteményéből kivett hasonló csővágóval a vasrúd érintetlen végén egy próbavágást eszközölt s az teljesen azonos volt azzal a vágással, amit a tettes végzett. A négyzetes vasrúd kiálló elein ez a vágás jellegzetes módon jelentkezett, ami azt bizonyította, hogy a csővágó csupán csövek vágására alkalmas és azzal tömör vasat vágni nem lehet oly jól. A feltevés, hogy az ablakvasat a tettes a bűnjelként szereplő csővágóval vágta el, már ekkor bebizonyosodott. Ezután ugyancsak H. jelenlétében a bűnjelként szereplő csővágóval eszközölték egy vágást a bűnjelként szereplő ablakvason, mely vágásnak számtani pontossággal való kiszámításánál, az eredeti jó állapotban lévő csővágó vágásától eltérő 2 és fél milliméter elhajlás pontosan kiszámítható volt. Ugyancsak jelentkeztek a vágási felületen, a vágókeresken már előzőleg keletkezett csorbulásoknak nyomai is, amelyek a bűncselekménnyel kapcsolatban eszközölt vágás nyomaival teljesen egyeztek. Az általános feltevés, hogy a cselekménnyel csővágót használt a tettes, teljesen bebizonyosodott. Ugyancsak bebizonyosodott ezzel az is, hogy a tettes ugyanazt a csővágót használta, amelyik a cselekmény elkövetésének idejében H. András mechanikusnál volt. A csővágónak H.-nál való megőrzése, illetve elhelyezése kizárta azt, hogy abban az időben másnak a kezéhez juthatott volna és ennek lehetőségét maga H. sem hangoztatta. Ezzel a szakértői bizonyítással, véleménnyel bebizonyítottak volt vehető, hogy H. résztvett a be-

Képek az angol hadseregről: Szemle.

törés, gyilkosság és gyújtogatásban. A szakértő a próbavágások ideje alatt állandóan szoros érintkezésben volt a jelenlevő H.-val és több technikai kérdésre való válaszadásra kényszerítette. Így a lépésről-lépésre előrehaladó bizonyítást érezte vele. Az eredmény H.-ra nézve lesújtó volt. Először mindinkább sápadtabb lett, majd reszketni, sírni kezdett és teljesen megtörve kijelentette, hogy a gyilkosságot tényleg ő követte el. Ezek után pedig megkezdte vallomását: „Én egyedül csináltam. Ugy volt, mintha az ördög az éjjel az ágyamból kihúzott volna. Azért követtem el, hogy megszabaduljak a további nyomorgástól. Az ablakvasat a csővágóval elvágva, oldalra feszítettem és bebújtam az ablakon.“ H. ezen vallomását, melyet először a szakértő előtt tett, később a bíróság előtt is teljes részleteiben megismételte és vallomása a helyszíni szemle adataival teljesen egyező volt. A cselekmény alkalmával ellopott Browning-pisztolyt azon a rejtékhegyen találták meg, amelyet ő megjelölt. Ezzel minden kétséget kizárólag beigazolódott a bűnössége. H. az áldozatok levágott fejei előtt történt tetemrehívás alkalmával, láthatólag nagy felindulás közben vallomását megismételte. A további nyomozás megállapította, hogy H. csupán azzal a szándékkal ment az áldozatok lakására, hogy azokat kirabolja. Csak az esetben akart áldozataival végezni, ha a cselekménye felfedezésétől kellett volna tartania, illetve, ha áldozatainak ellentállása miatt a rablást nem hajthatta volna végre. Ez esetben tervezte azokat a lakásban talált szerszámokkal megölni. H. beismerte azt is, hogy a gyújtogatást azért követte el, hogy a bűncselekmény nyomait teljesen megsemmisítse.

Ezek után rablással és gyújtogatással súlyosbított gyilkosság büntette miatt, mint annak tettése, halálra ítéltetett. Az ítéletet a bajor büntetőtörvények rendelkezése szerint agyonlövés által hajtották végre rajta.

V.

Ebből az esetből különböző tanulságok vonhatók le. Nem a számszerűleg gazdag események láncolatot feltárása hozta meg ez esetben az esemény beigazolását, hanem egy csekélységnek látszó adat helyes kihasználása, amelyik maga egyedül idézte elő a beismerést. Ritkán fordul elő, hogy egy ily csekélységnek oly nagy, életre és halálra szóló fontossága volna, mint a jelen esetben volt. A vallomásnak csak annyi bizonyító értéke volt, hogy a tárgyi bizonyítékot megerősítette. Az ezen esetben tudományos szakértelemmel megállapított bizonyítékok már magukban véve is elegendő alapot adtak arra, hogy beismerő vallomás nélkül is ítélet lett volna hozható. A bűnjeldarabon lévő és alig észrevehető 2 és fél milliméter eltérés (a csővágó villájának elgörbülése) és a szabadszemmel alig látható kis esorbulások a vágókerekecskéken, melyeket először jóformán figyelemre sem méltattak, voltak a mérvadók. E nyomozás azt bizonyítja, hogy nincs oly csekélység, amit ne kellene újból és újból a legalaposabban átvizsgálni. Nemkülönbben azt is bizonyítja, hogy igen kívánatos, hogy ha lehetséges, minél többen (több szem többet lát) vizsgálják meg azt. Csak az iratoknak az új szakreferens által való újbóli átvizsgálása és az új szakvélemény, azaz a bűnjelnek újabb szakértői megvizsgálása vezetett eredményre. Az a gyakorlati szo-

kás, hogy szakértőként szakképzettséggel bíró gyakorlati embereket (iparos, kézműves) szoktak használni, jelen esetben nem vált be, felmondotta a szolgálatot és kénytelenek voltak a szaktudományi tényezőkhöz fordulni és tényleg az is hozta meg a kívánt eredményt. Ez a példa egyúttal azt a tanulságot is behatóan bizonyítja, hogy ott, ahol a cselekmény minden nyoma, mint itt is, hiányzik, a reményt soha nem szabad feladni, hogy a cselekmény végre tisztáztassék. Ismételten végig kell járni tehát a nyomozás útját, hogy eredményhez juthassunk.

Bűnügyi lélektani adalékok.

Irta: dr. KÁRMÁN ELEMÉR, kir. büntető-törvényszéki bíró.

Gyermekek, mint tanúk.

Azt hiszem, minden csendőr tapasztalhatta nyomozásainál, hogy a gyermekek tanuvallomására mindig nagyon kell vigyázni. A törvényben benne van, hogy 14-ik életévén aluli gyermeket nem lehet tanuvallomására megesketni, de a vallomás helyessége nagyon kevéssé függhet az eskütől.

A bíróságoknál sokszor nagyon különös esetek folynak le, a törvény meg lesz tartva, de az emberismeretet csak élettapasztalatból lehet megszerezni.

Egy esküdtszéki tárgyaláson a nagyváradi törvényszék előtt a vádat képviseltem egy anya és két leánya ellen, akik az apát álmában megölték. A védő azt akarta bizonyítani, hogy a meggyilkolt apa az anyát és gyermekeit kegyetlenül kínozza és különösen, hogy 4, 6 és 7 éves fiait festileg sanyargatta és őket a fához kötözte. A védő azt indítványozta, hogy a gyermekeket hallgassák ki tanul és a bíróság elrendelte kihallgatásukat az esküdtek előtt. A gyermekek megjelentek; a bíróság elnöke figyelmeztette őket az eskü szentségére, de miután anyjuk és testvéreik vádlottak voltak, kitanította őket, hogy a vallomást megtagadhatják. A szegény kicsinyek, akik apjukat anyjuk kezétől veszítették el és most, hat hónap után látták viszont vizsgálati fogóságban lévő anyjukat, érthetően leirhatatlan izgatottságban voltak és így az elnök kérdésére nehezen szorították ki a „nem”-et torkukon és ezért a törvényszék elrendelte a gyermekek tanuként való kihallgatásának mellőzését. Ezt az eljárást háromszor ismételték meg a gyermekekkel, de azok nem vallottak. A védő kétségbeesett, hogy főtanui nem lettek kihallgatva, de én helyesnek tartottam, hogy a gyermekek kihallgatása felesleges, mert a csendőrök a nyomozáskor meghallgatták őket. Egyik esküdt azt mondta nekem a tárgyalás után, hogy „annak az apának mégis nagyon kegyetlen embernek kellett lennie, különben kihallgatták volna a gyermekeket és nem titkolták volna el az apa kegyetlenségét előttünk”.

Egy másik esetben, szintén az esküdtszék előtt, egy rablógyilkosságról volt szó, amely 1903-ban történt meg. A tettes 1910-ben újrafelvételi eljárás körében állt a nagyváradi esküdtszék előtt; az első tárgyaláson felmentették 1904. évben, így a második hat év múlva lett megtartva. A tettes bizonyítani akarta 7 év előtti alibi-jét és két tanura hivatkozott, akik a tárgyalás idején 14–15 éves fiúk voltak és vele egy házban laktak. A két fiút kikérdezték, hogy a büntett napján a vádlott ott-hon volt-e? A tanúk igenlőleg feleltek. A védő indítványozta a tanúk megesketését, én azonban akkor is, mint kir. ügyész, elleneztem a megesketést, mert nézetem szerint, akkor, amikor a tapasztalatukat szerezték, nem voltak 14 évesek. De miután nem volt törvényes akadály, a bíróság megeskette e fiúkat, ami az esküdtekre nagy benyomást tett.

Egy másik esetben, amely természet elleni fajtalanság miatt a törvényszék előtt folyt le, a tanúk azt vallották, hogy egy hetven éves öreg embert egy 10–11 éves fiúval olyan helyzetben láttak, amely nem engedett kétséget az iránt, hogy ott fajtalanság követetett el. Az öreg ember tagadott. Mikor a kisfiút a tárgyaláson kihallgatták, elpirult és sírt, csak néhány szót mako-gott s mikor a tárgyaló elnök a fajtalansági eset részleteiről kezdte faggatni, nem felelt a kérdésre. Én akkor is mint kir. ügyész, — láttam, hogy az öreg ember a cselekedetet elkövette, de miután nagyon öregesen

viselkedett és egész hülyén nézett maga elé, azt indítványoztam, hogy orvosszakértő vizsgálja meg, hogy nem szenved-e aggkori elmeengedőségben? A törvényszék azonban elutasította indítványomat és felmentette a vádlottat azzal az indokolással, hogy a sértett fiú nem tett tökéletes vallomást.

Egész véletlenül ugyanazon nap egy más nemi erőszak esete került a törvényszék elé. Itt a vádlott anyjában beismerte tettét, hogy egy 14–15 éves leánnyal valóban közösült, de azt állította, hogy a leány önként adta oda magát, legfeljebb egy küssé vonakodott a nők szokása szerint. Avval védekezett, hogy az egészről nem lett volna semmi, de mikor kijöttek az épületből együtt, egy szomszédnő meglátta őket és pletykát terjesztett el a faluban és a leány azért akarta szüleinek ártatlanságát behoztatni. A sértett leány azonban folyékonyan és minden szemérem nélkül mondta el az esetet. Megeskették és a síhedert elítélték.

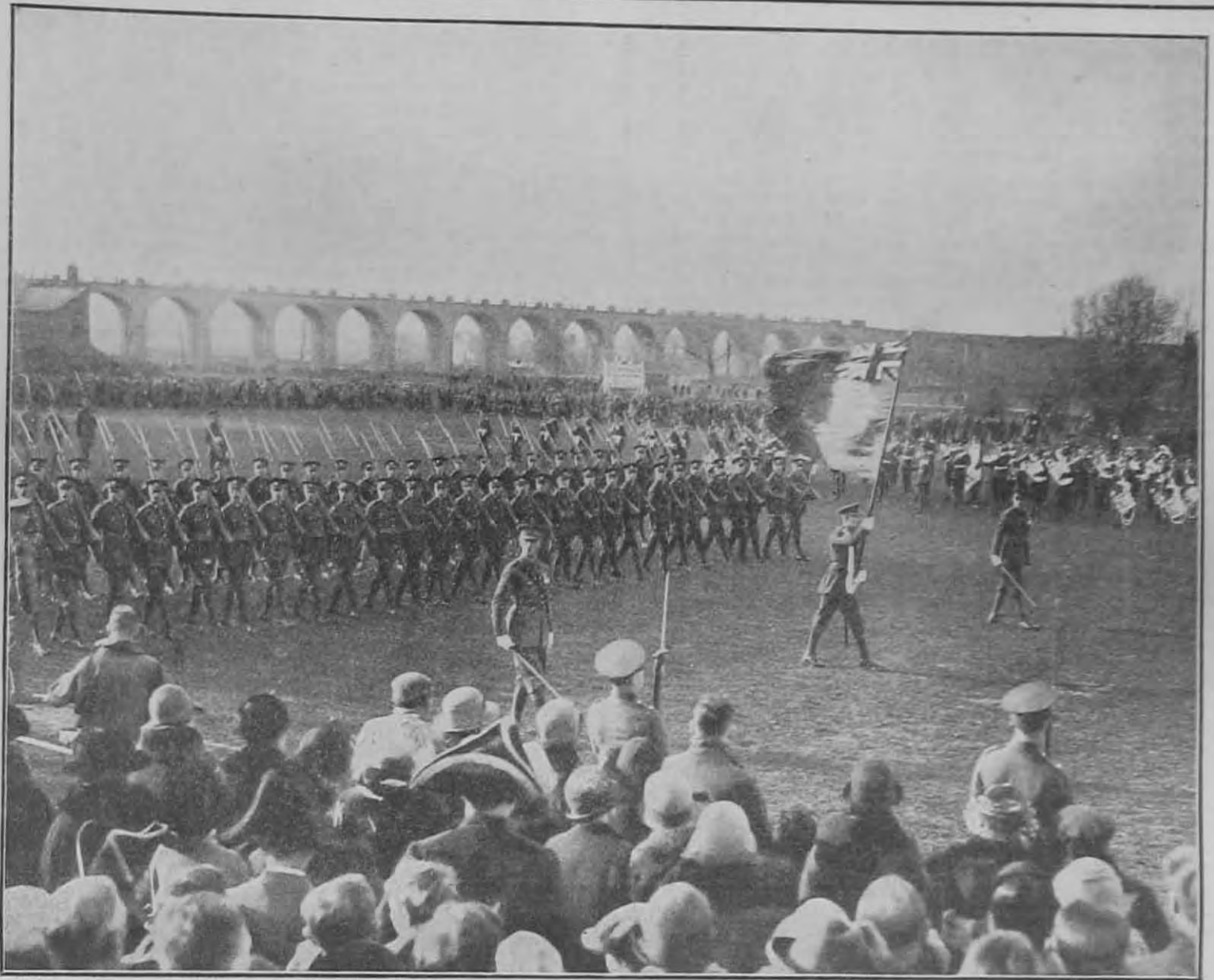
A gyermek tanukihallgatását minden közegnek a gyermek lelkéhez képest kell alkalmazni. Több évtizedes tapasztalatom szerint, a magyar csendőrök legtöbbje a nép gyermekét ismeri és szereti és így a gyermek neki igazat mond; de ha nem, a csendőr megismeri, hogy a gyermek vagy kénytelen hazudni vagy hazugságra tanították. A gyermekben még nincs igazi szeretet és gyűlölet, hecsvány és ravaszság, vallás és osztály, társadalmi állás és pénz, nagyon még távol áll tőlük, hamis felfogásoktól, előítéletektől, ideges izgatottságtól mentesek és sok tapasztalatuk még nincsen a gyermek lelkének tükrében zavartalanul és világosan látni, ami benne él. Így hát nekünk kell a gyermeket olyan helyzetbe hozni, hogy lelkét előttünk kitarja. Minden csendőr jól tudja, hogy minden ember, a nagyállású és egyszerű, bizonyos tekintetben elfogultak, nem tudják, ki a gyanúsított, mi lesz vele, mivel lehet neki használni vagy ártani; mindez a felnőttnél biztos szempontok szerint mozog, míg a gyermeknél még homályosan él és jó alkalom hasznos eredményt hoz. Így meg kell jegyezni, hogy a gyermeket a nyomozásnál néha nagyon jól lehet tanúnak felhasználni.

Erre hozok fel a következőkben néhány példát a magam ügyészi gyakorlatából:

Egy földműves a községi bírótól földet akart venni, de miután nem volt elegendő pénze, kérte a bírót, hogy álljon neki jót 6000 koronáról egy váltón és azt mondta neki, hogy bemegy a szomszéd városba és ott leszámítolja a váltót és a kapott pénzösszeget mint vételárt neki megfizeti. A bíró megbízott a vevőben és aláírta neki a váltót; a vevő másnap felkereste a bírót és azt mondta, hogy a pénzt ellopták tőle. „Ki tehette ezt?” — kérdezte a bíró, mire a földműves elmondta, hogy a városból hazatérve, bement egy vendéglőbe, ahol pálnakát ivott s mikor ott iddoggalt és fizetett, egy ott lévő asszony látta, hogy nála nagyobb pénzösszeg van; megnevezte az asszonyt és erre a bíró őt utasította, hogy azonnal tegyen a csendőrségnél az asszony ellen feljelentést. Az ember elment a csendőrséghez és feljelentette az asszonyt, természetesen teljesen ártatlanul. Egy őrsvezető vette fel a feljelentést és azt mondta neki, hogy tartsa az egész ügyet titokban és segítsen neki megtudakolni, hogy a gyanuba vett asszony vagy férje valahol nagyobb fizetéseket nem teljesítettek-e? Mídon másnap a csendőr a községbe ment, az úton ugráló gyermekek nagy lármával fogadták: „Csendőr bácsi, csendőr bácsi, a Jancsi anyja pénzt lopott!” Annak az asszonynak ugyanis, akit a földműves feljelentett, egy Jancsi nevű fia volt. Az eset a csendőrnek mindjárt gyanus volt, miután ő a feljelentőt a saját érdekében figyelmeztette, hogy az egész ügyről hallgasson.

Ennélfogva azt kérdezte a gyermekektől: „Honnan tudjátok ti ezt?” Erre a gyermekek elfecsegték, hogy a sértett azt mondta nekik: „Ha a csendőrök jönnek és kérdeznek tőletek valamit, akkor mondjátok meg nekik, hogy ki a tolvaj.” Ez a beszéd a csendőrijárőrnek nagy mértékben gyanus volt és a nyomozást azzal kezdte el, hogy a ravasz sértettnél házkutatást fogatosított; megtalálta a teljes pénzösszeget a szérűben elásva, amire az ember beismerte, hogy a bírót megeskette és az asszonyt hamisan vádolta. Talán nem kell külön kiemelni, hogy ebben az esetben a csendőrijárőr kiváló ügyességgel járt el.

Egy más esetben gyermekek magzatelhajtás nyomozásánál tettek a nyomozó közegeknek jó szolgálatot.

Képek az angol hadseregről: Dizmnenet.

tehát a legnehezebben kikutatható büntetnél segédkeztek.

Budapest egyik legnagyobb külvárosában, Kispes-ten egy beépítetlen telken néhány munkásnő egy 5 hónapos magzathullát talált papírba göngyölve. Ebben a külvárosban akkor 35.000 lakos lakott és így itt teljesen lehetetlen volt olyan módon, mint a falun, nyomozást teljesíteni, ahol a titok nyomban világosságra jő és teljesen lehetetlen volt a fővárosban orvosoknál és kórházakban eljárni, mint az vidéken lehetséges. Akkor még Kispes-ten csendőrség végezte a nyomozó szolgálatot és így én mint járásbíró felhívást adtam a csendőrségnek, hogy az esetet terjesszék el a nép körében és különösen asszonyok és gyermekek körében nyomozzanak és kérdezzenek ki. Egy szomszédos utcában, ahol a magzathullát találták, talált a csendőrség két 7 éves fiút, akik elmesélték, hogy ők a múlt héten egy nap látták, hogy egy ablakból az ő utcájukban egy leány egy idősebb asszony segítségével kimászott és mind a ketten elindultak; a leány nagyon betegnek látszott, alig tudott járni, de az asszony segítette a menésben. Ők — mondták a gyerekek — éppen véletlenül az utcán játszottak és így látták, hogy a leány az ablakon át ment ki; ez nekik különösnek tűnt fel, ezért felmásztak a fára és figyelték az esetet.

Ezen az úton a járőr megtalálta a tettest; a gyermekek által megnevezett asszony hajtotta el a leány magzatát; a leány nála feküdt és mikor az nagyon rosszul érezte magát, iparkodott a beteget lakásából mielőbb eltávolítani; abban a házban azonban, ahol a leány lakott, még nagyon sok lakás volt, akik a nyári napokban az esti órákban többnyire az udvarban szoktak üldögdélni; ebben a munkáskülvárosban azonban

ezekben az esti órákban, 7 és 8 óra között senki nem jár az utcákon és így az asszony azt gondolta, hogy ebben az időben szabadulhat meg legjobban áldozatától. De arra a két gyermektanura, aki ott a fa tetején figyel igazán nem gondolhatott.

Házkutatásoknál nagyon jó tapasztalatokat tettem gyermekekkel némely ügyben.

Szentgotthárdon, ahol vizsgálóbírói tendőkkel megbízott járásbíró voltam, egy após és vő a Szentgotthárd-dal szemben lévő, úgynevezett „Schlössl”-hegy oldalán egy téglamunkás és veje az erdővel körülvett magános téglagyárban, ahol együtt laktak, összevesztett és az apóst súlyos bélsérüléssel hozták Szentgotthárdra, ahol akkor még kórház nem volt, míg a vő fején és vállán kapott vágási sebeket. Én az apóst kihallgattam eskü alatt; ez azonban tagadta, hogy vejét megsebesítette volna és tagadta azt is, hogy neki egyáltalán kése lett volna. A vő azonban azt vallotta, hogy az após kezdte a verekedést és azzal védekezett, hogy tulajdonképpen önvédelemből cselekedett. Így szükséges volt, hogy házkutatást tartssak és megkeressem az após kését és megállapítsam, hogy volt-e egyáltalán kése. Házkutatást tartottam s a lakásban találtam az anyóst, feleséget és a vő két kis fiát. E fiúk távollétében — akik az alatt az erdőszélen játszottak — találtam más konyha- és evőeszközök között, papírba burkolva, egy kést, amelyen beszáradt vérynnyomok voltak; a két nő határozottan tagadta, hogy ezt a kést valaha látták volna és azt mondták, hogy ennek már nagyon régen az ő tudomásuk nélkül kellett odajutni.

Én azonban fogtam a kést és mikor a házból kiléptem, a két fiú, egyik 7, a másik 9 éves, odajöttek és én kérdeztem őket: „Kié ez a kés, gyerekek?” — azok

rögtön reámondták: „nagyapánké!“ Így később meg lehetett kétségtelenül állapítani, hogy az após halálos ágyán nem mondott igazat s ez a későbbi tárgyaláson az esküdtekre olyan benyomást tett, hogy a vádlott vőnek igazat adtak, mert a „másik hazudott“ és elhitték neki, hogy önvédelemben cselekedett.

Egy más esetben, mikor Erzsébetfalván voltam járásbíró, egy hírhedt betörő, E. Árpád mellényét kellett nekem anyja lakásán házkutatás útján előkeríteni; a büntett színhelyén ugyanis két gyöngyházgombot találtak és azt feltételezték, hogy a tettes a lopás elkövetésénél zöld mellényt gyöngyházgombbal hordott és így azt kellett megállapítani, hogy ezen a mellényen hiányzik tényleg a két gomb.

A házkutatásnál a lakás — egy nyomorúságos szoba a legszegényebb külvárosban — zárva volt és maguk a ház lakói sem tudták megmondani, hogy az az asszony, aki ott lakik, voltaképpen kicsoda; így hát én sem tudhattam, hogy az igazi helyen járok. De miután semmi késlekedés nem volt célszerű, felnyitattam lakatossal a lakást és ott találtam a szobában egy 4—5 éves kisleányt, aki csak annyit mondott, hogy Erzsikének hívják és rögtön sírásra fakadt.

Kérdeztem a kisleányt a családi viszonyokról. A falon függött egy nagyon elegáns férfi arcképe és én kérdeztem a kisleányt, hogy kinek a képe az? Azt felelte: „Árpád bácsié“. Itt a név egyezett a büntettségével. „Hol van most Árpád bácsi?“ — kérdezem tovább. „A fegyházban“ — volt a felelet. Most tudtam, hogy jó helyen járok. Erre rátereltem a beszédet az ott heverő dolgokra és ruhadarabokra, amelyek a fegyházban ülő bácsiéi voltak és a kisleány elmesélte a gyöngyházgombos mellény történetét és amit ott hallott róla és hogy a nagyapa, aki szintén a lakásban lakott, azt ideoda eldugta. Meg is találtuk a mellényt és láttuk, hogy két más gomb lett a mellényre varrva. A házkutatás befejezésekor hazajött a nagyapa, nagy felháborodással tiltakozott és mikor én a kisleányt tovább kérdeztem, a gyerek a nagyapára nézett, most már mindent letagadott, amit előbb mondott és világosan állított.

Azt lehetne talán mondani, hogy a gyermekek ilyen esetekben a családok titkait árulják el és a családi békét feldolják. Ez lehetséges. De ha a mindennapi életben ilyen gyermekek valóban a család nyugalomát háborítják, ez mégis az igazság érdekében történik. A gyermek ezáltal nem lesz kémme, mert egész más, ha tőlük észleleteket szerzünk és őket jó megfigyelővé neveljük.

És még egyet. Ha az ellen, hogy némely szülő gyermekeit tárgyalásokra előkészíti, hogy hamisan valljanak és sokszor ezt erőszakkal és fenyegetésekkel teszik és így a gyermek lelkét téves hatásokkal hazugságra nevelik, akkor viszont a csendőrnek és nyomozónak kötelessége a legjelentéktelenebb károsítással a gyermek lelkét az igazság szolgálatába állítani.

A hamispénzesalók.

Egy nagyszerűen sikerült nyomozás, amelyet a nagyváradi és békésgyulai csendőrszakasparancsnokságok területén működő őrsők az 1909—1912. években folytatólag kinyomoztak, egy pénzhamisítási család, amit itt elmondok. Az Alföldön még a jobb módú parasztnépnél is a pénzhamisítás ezekben az években nagyon elterjedt. A nép gondolkozásában még nem halt ki a középkori idők emlékezete, amikor minden fejedelem nyomatta a saját pénzét és az értékes idegen pénzt és nem érti meg az állami pénz értékét és szükségességét. A paraszt azt mondja: „Az urak nyomják a maguk számára a pénzt és azért nincs a parasztnak elég pénze“. Így hát nagyon könnyű dolog volt a parasztot pénzhamisítási bandák szervezésére bírni.

Ezt a hajlamot azután egyes gonosztevők abban az időben csalásra használták fel, hogy együgyű parasztokat becsapjanak. Ez a család pedig nagyon egyszerű: a csaló megígéri a parasztnak, hogy egy nagy csomó hamis pénzt csinál, ha ő neki jó pénzt ad; így például követel 300 koronát a paraszttól és ígér neki ezer hamisat, amit senki meg nem ismer, hogy hamis. Amilyen ostobának a terv látszik, sok gonosztevő olyan ravasz módon tudja keresztülvinni, hogy száza az embereknek ennek a csalásnak áldozatául esnek; a bíró-

ságoknak annak idején sok ilyen családi ügyvel volt dolguk.

Egy nagy német vizsgálóbíró és tudós azt mondja a lócsiszárról, hogy az, mikor a lóval csal, tulajdonképpen nem a lovat, hanem az embert ismeri; ez áll a pénzhamisításra is. A gonosztevőnek, aki megígéri, hogy hamis pénzt fog készíteni és adni, sejtelve sincs arról, hogy hogy kell jó pénzt vagy hamisat csinálni. Ismeri azonban az emberét, aki hamar, gyorsan és munka nélkül pénzt akar szerezni. A csaló természetesen magát többnyire városi úrnak adja ki — ő maga tényleg vagy tönkrement korezmáros, volt borbély, aki sok emberrel érintkezvén, megtanult a néppel bánni, többnyire kereskedelmi utazónak adja ki magát. Csak bizalmas helyen, bizalmas emberrel, bizalmas szóval mondja el, hogy ő tulajdonképpen nem kereskedelmi utazó, hanem egy pénzhamisító társaság igazgatója vagy titkára, aki megbízható embereket keres pénzhamisító egyesület alapításához. Ez a gonosztevő a legtöbb faluban felhajtókat tart, rendszeren büntetett előéletű emberek sorából; sokszor olyanok a segítőtársai, akiket már előbb becsapott, de aztán sikerült neki rábírnai a károsultat, hogy ne tegyen ellene feljelentést, hanem inkább megígérte neki, hogy visszafizeti a kicsalt pénzt, ha szerez olyan embereket, akiket ezzel a pénzhamisítási igérettel be lehet csapni. Ezekkel a felhajtókkal azután felkeresi az embereket, akiket be akar csapni: elmeséli, hogy ezt vagy azt a parasztot egész életére boldoggá tette, ennek az adósságait fizette ki, a másiknak sok pénzt szerzett, új házat épített nekik, tehenet és disznót vett. Még az akkori politikát is bekeverték ebbe a rábeszelésbe; ismeretes, hogy annak idején a 48-asok a közös osztrák-magyar bank megszüntetését és az önálló magyar nemzeti bank megalapítását követelték; elmesélték tehát ezek a csalók, hogy ők a „politikus urak“ kiküldöttei, akik az osztrák-magyar bankot akarják a pénzhamisítással tönkre tenni és ezzel a „bécsieknek“ kárt okozni. Ezután a rábeszélés után jön azonban a nagy bizonyíték: felmutatnak neki igazi bankot és igazi eziüstpénzt és azt mondják, hogy ezek az ő megbízóik által előállított hamis pénzek. A paraszt erre mind több és több száz koronát ad oda s azt az ígéretet teszi, hogy a munka alatt még többet fog adni. Most a csaló feladata az: a parasztot megtartani tévedésében és tőle még több pénzt kicsalni. A csaló erre elutazik a városba. A paraszt leveleket és sürgönyöket kap a fővárosból, sokszor messze fekvő falvakból, néha még Bécsből is, ahol persze a gonosztevő a paraszt kicsalt pénzét elkölti; azután ír a „pénzgyár igazgatóságá“, előkelő személyiségek aláírásával kap értesítést, hogy „a társaságba tagul felvették“, „a pénz az Ön számára ki lesz utalva“, „a pénz nemsokára folyósítva lesz Önnek“, stb. Tudjuk, hogy a paraszt mindent elhisz, ami egy hivatalos hangon írt levélben van, mert igaznak kell lennie, ami „írva van“. Nagyváradon ez a szélhámos banda titokban egy jól berendezett irodát tartott fenn, mint a „Budapesti pénznyomó társaság fiókja“; itt fogadták a parasztokat, mint üzletfeleket; céges levélbapírokkal és bélyegzőkkel dolgoztak: „Bankjeggyár“ címen a paraszt jól tudja, hogy a pénzhamisítás büntetéssel jár: tehát mindent titokban tart, senkinek se mutatja „okmányait“, a történeteket se közli senkivel és egész természetesen tartja, hogy még saját családjában se szól arról, hogy az „urakkal“ titokban tárgyal és beszél meg mindent. Ilyen módon sikerült a nagy nyilvánosság előtt elég sokáig titokban tartani a dolgot. Vannak azonban olyan csalók is, akik a pénz elkészítését utánozzák. Beszereznek valahonnan egy közönséges fényképezőgépet és hogy a parasztnak bizalmat keltsenek, jelenlétében fényképezni kezdenek; a paraszt többnyire még nem látott fényképezőgépet; a gép ideoda tolása, a beállítás, a fekete lepel loborttatása rejtélyesnek tűnik fel neki és mikor mutatják neki a bankjegy fényképét, el van ragadtatva és szentül hiszi, hogy ebből a képből biztosan lehet nagyszerű hamis bankókat készíteni. Nagyon együgyű embereknek azután egyenesen bolondos eszközökkel dolgoznak: küldenek nekik postán utánvételt drága pénzért kávévédarólót, egy közönséges másológépet, egy mángorlót és azt üzenik, hogy nemsokára jövünk ezekkel a tárgyakkal pénzt csinálni. Természetesen nem jön senki, a fényképész is elmarad a fényképpel és a „központ“ se küldi a „megrendelt“ bankjegyeket. Ezeket a csalásokat néha

cigányok is elkövetik. Ez könnyen érthető. Ami ravasz-sággal, ügyességgel és csellel keresztülvihető, az megfelel a cigány jellemének és hamar megtanulja.

A sarkadi csendőrség nagyon ügyesen járt el ebben a nyomozási ügyben. Már majdnem minden adat a kezében volt, de nem ütött rá a tettesekre, mert tagadásukra és összebeszéléseikre számított. Szerencsére találta, mint mindenütt, a gonosztevők között egy árulót, akit a többi kimart. Ennek a segítségével aztán megtudták, hogy egy bizonyos napon és órában a bizottság ülést tart Sarkadon és erre a tagok elutaznak. Erre a csendőrség elrejtőzött az árulóval a sarkadi vasútállomás várótermében s amint a jobbról-balról érkező vonatból az összeesküvők leszálltak, az áruló megmutatta őket és így a csendőrök azokat nagy meglepetésükre elfogták.

Egy régi eredménydús nyomozás története.*

Irtá: SZILÁGYI ÖDÖN ny. csendőralezredes.

1893 augusztus havában — főhadnagy koromban — Nyiregyháza kerület szakszparancsnoki minőségben.

Nagy vonásokban hamarosan tájékoztam az ottani közbiztonsági viszonyokról s bizony nem a legnagyobb örömmel kellett megállapítanom, hogy Szabolcs vármegye északi részében napirenden vannak a betöréses-lopások s egyre-másra lába kél lónak, szarvasmarhának és egyéb jószágoknak.

A mándoki és kisvárdai őrsök voltak legérdekesebbek az egyre szaporodó bűncselekményekkel szemben. Unszoltam is folytonosan ezeket az őrsöket s nem is lehetett kifogásom a legénység buzgalma ellen, de néhány jelentéktelenebb esettől eltekintve, a lopások kiderítetlenül maradtak.

Éber figyelemmel kísértem a dolgokat s rövidesen arra a meggyőződésre jutottam, hogy egy kiválóan szervezett és nagyobbarányú banda garázdálkodik a vármegyében. Az állandó és erélyes nyomozásnak volt ugyan annyi eredménye, hogy a lopások egyideig szüneteltek, de 1894 szeptemberében a lopások sorozata újból kezdetét vette.

Látva, hogy csak erélyesebb intézkedésekkel lehet rendet teremtenem, 1894 október 3-án a mándoki őrsre 16 főnyi legénységet összpontosítottam s magam is kiszálltam, hogy személyesen irányítsam a nyomozást.

A betörők álarcosan dolgoztak és nem vittek el általában semmi mást, csak pénzt. Kiszimatolták, hogy mikor s kinél van nagyobb összeg, arra éjszaka rátörték és ha szükséges volt, erőszakot is alkalmaztak, hogy a pénzt megkaparintsák. A sokféle személy-leírásból megállapítható volt, hogy a bandának sok tagja van s ami igen érdekes és ritka dolog, hogy a ló- és szarvasmarhalopások tettesei is ugyanannak a betörőbandának a tagjai kellett legyenek. A betörő nem szívesen vetemedik lólopásra, a lótolvaj pedig nem nagy mestere a betörésnek. Lehetőleg mindegyik hú marad a maga szakmájához.

Semmi adatom sem volt, ami a nyomozásnak határozott irányt adhatott volna.

Gondoskodtam róla, hogy az összes gyanús emberek névjegyzéke annyi példányban álljon rendelkezésre, ahány járőrt a nyomozás szolgálatába állítottam. Az így felszerelt járőröknek azután kijelöltem azokat, akiknél házkutatást kell tartaniok s útbaíndítottam őket. Magam pedig Szávay István és Galambos János csendőrökkel Kislónyára igyekeztem, hogy az elég rossz hírben álló Kiss Péter házatáját nézzem meg közelebbről.

A házkutatásoktól azért reméltem eredményt, mert a legutóbbi elkövetett betöréses lopások alkalmával ruhaféléket és ágyneműeket is loptak a tettesek, nemcsak pénzt. Abban bizakodtam, hogy valamelyik közértalmúnál megtalálunk egy-egy ilyen lopott ruhadarabot s csak a vége legyen meg a fonálnak, a többi már majd könnyebben fog menni.

* A gyanúsítottak nevei helyett álneveket használtunk, a többi nevek valódiak. Szerk.

Számításom bevált. Kiss Péternél sikerült felkutatnom néhány olyan ruhadarabot, amelyek a legutóbbi betöréses-lopásokból származtak. Kis azonban tisztában volt azzal, hogy csak határozott tagadással akadályozhatja meg a lavina megindulását és tagadott is körömszakadtig. Azt állította, hogy a kérdéses ruhadarabokat becsületes úton szerezte, már évekkor előbb vásárolta. Lopásról és tettestársakról hallani sem akart s bizony akkor még nekem sem állott semmi adat a rendelkezésemre, amiből tettestársaira következtethettem volna.

De nem sokat tételődtem ezen, hanem utánaérdeklődtem, hogy Kiss kikkel áll szorosabb, esetleg baráti összeköttetésben. Csupor József csapi, Árvai András mogyorósi és Pusztai Ferenc mezőkaszonyi lakosok voltak ezek, de Kiss ezekről sem akart tudni. Ez a tagadás természetesen csak előnyös volt számomra, mert kétségtelen volt, hogy Kiss hazudott s hogy mindenestre ludasoknak kell lenniök azoknak, akiknek a barátságát tagadja.

Hamarosan útbaíndítottam egy-egy járőrt Csupra, illetve Mogyorósra, magam pedig Szávay csendőrrel Mekőkaszonyba igyekeztem Pusztait meglátogatni.

Járőreim eredményes munkát végeztek. Csupor lakásán nagyobb mennyiségű lopott ágyneműt, Árvainál pedig egy lopott selyemkendőt találtak. Árvai Andrást őrizet alá vették és Mándokra — a nyomozás központjába — kísérték. Csupor ismeretlen helyen távol volt hazuról s csak, amikor 4 nap múltán gyanútlanul hazafelé tartott, fogta el a házat állandó felügyelet alatt tartó csapi őrs egyik járőre, így aztán ő is őrizet alá és Mándokra került.

Nekem már kisebb szerencsém volt a házkutatással Pusztainál. Nem találtam nála lopott ruhaneműket s váltig tagadta még azt is, hogy Csuport és Árvait ismeri. De ha ruhát nem találtam, akadt más, ami megragadta a figyelmemet. Két szép ló állott az istállójában s mintha már találkoztam volna valahol a lovak leírásával. Eszembe jutott, hogy 1893 december 11-én este a turai koresmából egy lókereskedőtől 4 lovat kötöttek el. Elővettem a kiderítetlen közbiztonsági zavarok magammal hordozott jegyzékét s valóban, ráismerem a lopott lovakra. Pusztai — követelemre — 2 szabályszerű, minden tekintetben helyesen kiállított járlatot mutatott fel. E járlatokat az Ung vármegyei Darma község főbírája írta alá s a község pecsétje sem hiányzott. Ugyanílyen járlatot mutatott fel Pusztai a tehenéről is.

De nem hittem neki. Táviratilag kerestem meg a darmai község előljáróságát a járlatok ügyében. A válasz az volt, hogy ilyen járlatokat Darmán soha ki nem állítottak s ha azok léteznek, csak hamisítványok lehetnek.

A lovakat és tehenet természetesen őrizetbe vétetve rábíztam a községi előljáróságra, Pusztait pedig magammal vittem Mándokra.

Csupor, Kiss, Árvai és Pusztai azonban keményfejű embereknek bizonyultak, mert minden bűnjellel szemben is konokul tagadtak s nem akarták ismerni egymást.

Mikor azonban teljes részletességgel, tanukkal bebizonyítottam nekik, hogy mégis csak ismerniök kell egymást, mert azt is tudom, hogy mikor és hol szoktak találkozni, megtörték és a két legutóbbi betöréses lopást vállalták, de másról nem akartak tudni. A lovakra és a tehenre vonatkozólag Pusztai azt állította, hogy a mekőkaszonyi vásáron vette azokat.

Újabb adatra volt tehát szükségem, hogy tovább folytathassam ezt a nyomozást, amelyről tudtam, hogy még csak a legelején tartok. Az ügyességtől felhatalmazást kértem és kaptam, hogy a gyanúsítottakat a nyomozás befejezéséig őrizet alatt tarthatom. Az összpontosított legénység nagyrészt fogolyörzésre kellett felhasználnom, mert arra óvatosan ügyeltem, hogy a gyanúsítottak egymással ne érintkezhessenek. A nyomozás folytatásához tehát még 10 csendőrt kértem.

Most aztán újból a gyanúsítottak ismerőseit kutattam s találtam is ilyeneket Bartos András és Bartos József ágteleki lakosok személyében. Egy járőrrel Ágtelekre mentem. Bartos András beismerte, hogy a lovakat ő adta Pusztainak esérébe másik két loért. A kérdéses lovakat Magyar István, Magyar Károly és Magyar Bálint pátorkai lakosuktól vette át esérébe

másik két lóért, amelyeket egy ismeretlen tót fuvarostól lopott. Tudta, hogy a Magyaréktól átvett lovak is lopottak. Így került azután két ló Pusztaihoz, egyet Kiss Péternek, egyet pedig Pártos Mihály örmezei lakosnak adott el. Kissel és Pártossal annak idején közölte, hogy lopott lovat vesznek tőle.

A Pusztaitól cserébe kapott két ló még mindig Bartos birtokában volt s a mekőkaszonyi főbíró név-aláírásával, községi bélyegzővel ellátott szabályszerű járlatokat mutatott fel róluk. Beismerte Bartos, hogy a járlatokat hamisították. Pusztai két lepecsételt, de egyébként üres járlatot adott át neki annak idején s a rovatok kitöltése után ők írták alá a mekőkaszonyi főbíró nevét.

A mekőkaszonyi főbírótól arról értesültem, hogy 1893 őszen két ízben is feltörték az íróasztalát s összesen 22 darab ló- és marhalevelet loptak el tőle. A községi peesét már akkor rajta volt a járlatokon, az aláírások azonban hamisak. Erről rögtön meg is győződtem íráspróba útján.

Annak idején a főbíró bejelentette a lopást a főszolgabírónak, aki megindította a vizsgálatot s a csendőrség is nyomozott az ügyben, de eredménytelenül.

Teljes eredményre csakis úgy számíthattam, ha a járlatok tolvajait kiderítem. Az majd megmondja, hogy kinek adta tovább a papirosokat. De ez a kérdés kemény diónak bizonyult, sehogy sem tudtam kivenni a gyanúsítottakból, hogy a járlatokat kitől szereztek.

Végre egy éjszaka azzal költöttem fel álmomból, hogy valaki sürgősen szeretne velem beszélni. Behívattam az illetőt. Erősen beburkolózott a ruhájába, az arcát nem lehetett kivenni. Láthatólag nagyon ügyelt arra, hogy senki ne ismerje meg s így ne tudja, hogy nálam volt. Elsősorban is arra kért, hogy az őt bevezető csendőrt küldjem ki s amikor ez megtörtént, felfedte az arcát. A mekőkaszonyi község előjáróság egyik tagja állott előttem. Előadta, hogy a járlatokat a főbíró asztalából Hideg Tamás másodbíró lopta el. És pedig első alkalommal egyedül, míg a második alkalommal Pusztai Ferenc közreműködésével. Pusztai az udvaron örködött, amíg Hideg a lopást végrehajtotta. Ő mindkét alkalommal szemtanúja volt a lopásoknak, mert gyanusnak látta már régebb idő óta Hideget és addig lesett rá, amíg valóban meggyőződött gyanúja alaposágáról. Annak idején azért nem tett jelentést erről, mert félt Hideg és cinkostársai bosszújától. Nekem is csak azért mondotta el, mert megbízik szavamban, hogy nem árulom el, kitől értesültem a lopásról.

Másnap Pusztait kérdeztem ki a járlatlopás ügyében, de váltig tagadott. Mikor azonban azokat a részleteket is feltártam előtte, amelyeket a lopással kapcsolatban a szemtanútól tudtam meg, beismerte a lopásban való részvételét s azt ugyanúgy adta elő, mint előbb már az éjszakai vendégtől hallottuk. Ő maga csak 2 darabot, Kiss, Bartos és Pártos szintén néhány darabot kapott a járlatokból, utóbbiak 5 forintjával darabját. Hogy a többi járlattal mit csinált Hideg, arról már nem tudott Pusztai. Annyit mindenestre tud, hogy már nincs Hidegnek járlata, mert a multkoriban kért tőle s akkor Hideg azt mondotta, hogy most nem tud adni, de majd újra szerez.

Ezek után a mekőkaszonyi község házára mentem, ahol az előjáróság éppen tanácskozássra gyűlt egybe. Hideget nem ismervén, a főbírótól érdeklődtem utána. Neve hallatára Hideg — különben jó megjelenésű ember — halálsápadtan állott fel a helyéről.

Látva rendkívül nagy zavarát és meglepődöttségét, nem hagytam magához térni, hanem ott az egész előjáróság előtt szemébe vágtam, hogy ő a járlattolvaj. Hideg láthatólag megrendült, de azért tiltakozott a gyanúsítás ellen. De amikor a lopás részleteit és Pusztai szerepét is megmondottam neki, akkor összefőrt s rövid kapkodás után beismerte a lopást. A járlatokból 10 darabot Bartos Andrásnak, 3 darabot Bartos Józsefnek, 2 darabot Pártos Mihálynak és 1 darabot Pártos Jánosnak adott el, 5 forintért darabonként.

A nyomozás során mindez igaznak is bizonyult. Megtaláltam az összes járlatokat, amelyek közül csak egy volt még kitöltetlen Kiss Péternek birtokában. A többi járlattal lopott állatokat adtak el a banda tagjai és többnyire távolabb eső vidékekről sikerült az állatokat összeszednem. Eközben olyan járlatok is

kezembe kerültek, amelyeken Darma község bélyegzője s az ottani főbíró aláírása állott. De mert Darma községben járlatok nem vesztek el, utánajártam s megállapítottam, hogy az Ung vármegyei Nagygejőcz községben a főbíró hanyagsága miatt sok járlat tűnt el s emiatt a főbíró el is mozdították állásából.

Nagygejőczön aztán bizalmas úton megtudtam, hogy a lótolvajok Goldstein Józseftől szoktak üres járlatokat vásárolni. Goldstein lakásán kutatást tartottam, amely eredménnyel járt. 9 darab üres és Darma község bélyegzőjével ellátott járlatot találtam nála. Beismerte Goldstein, hogy ő lopta a járlatokat. Gyakran megfordul a nagygejőcz község házában s látva, hogy a járlatok ott ellenőrzés nélkül hevernek, egy alkalommal elloptott 18 darabot. Később hozzájutott Darma község bélyegzőjéhez s ellátta azzal a járlatokat. Hazai Károly kisdobronyi lakosnak 4, Magyar István, Magyar Károly, Magyar Bálint pártorkai lakosoknak 1—1, Lévai Imre tornyospálcai lakosnak 2 darabot adott el, darabját 10 forintért.

Goldstein nem mondott egészen igazat, mert nem 9, hanem 11 olyan lopott állatot kerítettünk elő, amelyek ilyen hamisított darmai járlattal voltak ellátva.

Ekkor már annyira felszaporodott az őrizetbe vettek száma, hogy 3 üres parasztházat kellett kibérelnem az elhelyezésükre. S még így is nagyon bajos volt őket úgy elhelyezni, hogy összebeszélésüket megakadályozzam.

A nyomozásnak ebben a szakában szállott ki kerületi parancsnokom, hogy meggyőződést szerezzen a nyomozás haladásáról. Az egyik öreg lótolvaj a vérbeli betyár őszinteségével felelgetett az ezredes úr kérdéseire s büszkén hangoztatta, hogy csak a kapcabetyár bujik a tagadás hazugsága mögé, ha bajba kerül, de az igazi betyár éli világát, amíg rajta nem veszt, akkor azonban mindent vállal, amit tett. És nem nagyképködött a vén lóköto, helytállott a szavának s mindent vállalt, amit cselekedett. Csak másokat nem mártott be szívesen. Akkoriban még valóság volt a betyárbeccsület.

Mikor azután a betörések és lólopásoknak a végére jártam, azt a pénzhamisítási ügyet vettem kézbe, amelynek mind több hamis forintos volt a bizonyítéka.

Névtelen levelet kaptam, amelyben Varjú József bácsaranyosi lakost nevezte meg tettesként a följelentő. Ez a község 3 órányira feküdt Mándoktól. Megvártam az éjszakát s akkor átkocsiztam Bácsaranyosra. Éjjél után érkeztem meg s első dolgom volt, hogy a községi jegyzőt felzavarjam az álmából. Érdeklődésemre azt felelte, hogy tényleg lakik a községben egy ilyen nevű juhászember. Reményeim persze szertefoszlottak, mert ki gondolhatná, hogy egy egyszerű juhász pénzt hamisítson. A jegyző azonban sietett megnyugtanni, hogy ez egy különleges juhászember, akinek csodálatos kézügyessége van, pompás csengőket és még gépalkatrészeket is készít. Egyszóval otthonos az ilyen munkában.

Magamhoz vettem hát egy csendőrt és bekopogtam a juhász ajtaján. Csak a felesége volt otthon, aki nem a legszívesebben fogadott bennünket. Természetesen tudni sem akart a pénzhamisításról. Házkutatást tartottam tehát s annak során Szávay csendőr nagy diadallal szedett elő a szekrényből egy furcsa tárgyat. Hamis forint volt az, de két lába is volt, amire fel lehetett állítani. Aztán a formák is előkerültek, amelyeket agyagból készített a juhász.

A forinton maradt furcsa lábak az anyag beöntésére hagyott lyukak helyén keletkeztek s úgy kellett azokat minden darabról lereszteni. De ezt is ügyesen meg tudta csinálni Varjú. A körírás utánzata is egészen jól sikerült.

Varjuné ezek után beismerte, hogy férje a hamis forintosok gyártója s most is abban a járatban van Kisvárdán, hogy néhány hamis forintost elvásároljon, mert így szoktak túladni a hamis pénzen.

Járórt küldöttem Varjú után s hamarosan kézre is került. Nem tagadta, hogy pénzt hamisított. Látszott rajta, hogy ezt nem is tekinti bűnnek hanem inkább egy olyan vállalkozásnak, amely jóformán az egész érdeklődését s az egész életét kitöltötte. Büszke volt rá, hogy 12 év rengeteg kísérletezése után végre is elég jól sikerülten utánozta az igazi pénzt. Ebben senki sem támogatta, mindent a maga feje és ügyes-

sége szerint csinált. Nagyon szeretett ilyen dolgokkal foglalkozni s a legnagyobb problémának a pénz utánzását tartotta. Valósággal kétségbeesve kérdezte tőlem, hogy nem sajnálatraméltó, szerencsétlen ember-e ő, aki fél életén keresztül kereste a pénzesinálás titkát s amikor végre rájött, már rajta is vesztett. Mindenestre különös erkölcsi felfogás, de látható volt rajta, hogy nem annyira a pénzsóvár ember, mint a rossz irányba terelődött alkotási hajlam szölt belőle.

Mialatt a pénzhamisítás nyomozásával voltam elfoglalva, panasz érkezett, hogy a bácsaranyosi görög kath. templom egy zárt fülkéjét feltörték s elloptak onnan ezüst-, bronzkelyhet, füstölőt és egyéb ilyen templomi tárgyakat. Ebben a fülkében tartott tárgyakat csak igen ritkán használták a szertartásoknál s így a lopás időpontja teljesen bizonytalan volt. Még csak gyanúsítani sem tudtak senkit sem.

A környékbéli városokban lakó ékszerészeknél és zálogházakban nyomoztattam, de eredménytelenül. Ekkor eszembe ötlött az a lehetőség, hogy talán Varjú lophatta el ezeket a tárgyakat, vagy legalább tud róluk valamit, mert a pénzhamisításnál és egyéb olyan „művészi“ hajlamot eláruló munkájánál neki azokra szüksége lehetett. Azzal kezdtem, hogy első kikérdezésekor nem mondott el nekem mindent. Varjú össze-rezzent s azt mondotta, hogy kérdezzek, mindenre őszinte választ fog adni.

Kérdéseimre azután előadta, hogy Jávor András bácsaranyosi lakos adta át neki a bronzkelyheket, egy bronzfüstölőt és egy ezüstpoharat. Csengőket kellett azokból készítenie. Jávor akkor azt mondotta, hogy Beregszászon vette ezeket a holmikát egy ócskavas-kereskedőnél. Varjú akkor még nem tudott a lopásról s így elhitte Jávor szavait. Meg is csinálta a csengőket, a ezüstpoharat pedig a hamis forintoknál használta fel. Amikor a lopás tudomására jutott, akkor már nem merte Jávort elárulni, mert félt, hogy maga is bajba kerülhet.

Jávor azzal védekezett, hogy ő a kérdéses tárgyakat Kelemen Mihály bácsaranyosi jómódú gazdembertől kapta. Kelemen tagadta ezt, de a nála tartott házkutatás során talált ezüstpohár megtörte a tagadá-át és beismerete, hogy mint egyházi gondnok, tudta, mi hol van a templomban s azt is tudva, hogy a kérdéses fülkét néha évszámra sem nézik meg, kulcsot csináltatott a templomhoz egy kisvárdai lakossal. Egy éjszaka aztán beosont a templomba, feltörte a fülkét és elkövette a lopást. Csak hosszú idő múltán jöttek arra rá. Jávornak azért adott a lopott dolgokból, mert az egy alkalommal Kisvárdán meglátott nála egy ezüstpoharat, le kellett kenyereznie, hogy el ne árulja őt. Két ezüstpoharat pedig potom 12 forintért adott el egy kisvárdai ékszerésznek, ahol meg is találták azokat s így ez a lopás is teljesen kiderült.

Míg a templomfosztogatást nyomoztam, egy besúgómtól arról értesültem, hogy Dobai János mándoki lakos birtokában egy lopott ló van. Dobai azt adta elő, hogy a lovat Bartos Andrásról vette 20 forintért járlat nélkül. Amikor a lovat megnéztem, nagy meglepetésemre azt a lovat ismertem fel benne, amelyik a nemrégiben tartott kisvárdai lóversenyen a parasztfuttatásnál első díjat nyert. Bartos András beismerete, hogy a lovat Bartos Józseffel és Hazai Károllyal együttesen lopták és Dobainak nem pénzért adták el, hanem egy másik lóért cserélték el. Ez a ló is lopott volt. Ezt a lovat aztán Bartos András ismeretlen kőbor igényeknek adta oda cserébe egy lóért s arra sem kapott járlatot. Később ezt a lovat Gyulai Kálmán uradalmi tisztartónak adta el, akinél meg is találtam a lovat. Hogy azt a lovat, amely ennek a cseréberének a sorozatát megnyitotta, kitől lopták, azt már nem tudta megmondani Bartos András. Úgy emlékezett rá, hogy egy Ung vármegyei községben követték el a lopást, amikor a tulajdonos és a kutyák alaposan meg is zavarták őket. Egy járort adtam tehát Bartos András mellé, hogy állapítsák meg a ló gazdáját. Így aztán rá is találtak arra a házra, amelynek az udvarából a lovat ellopták. A ház koresma volt s a koresmárostól lopták el a lovat, amit a járlat adatai igazoltak. A ló gazdáját egyébként Feuerstein Salamonnak hitták és mérhetetlenül boldog volt, amikor elvesztett lovát meglátta. Amikor pedig közöltem vele, hogy az ő lova nyerte a lóverseny egyik első díját, mindjárt megjegyezte, hogy akkor az első díj 50 forin-

tos összege is őt illeti meg. Ekkor már túl volt azon az örömen, hogy a lova megkerült. Perelte is a pénzt a lóköltőkön, de azt már nem tudom, mi lett a per vége.

A Pusztai Ferenc birtokában talált tehénről megállapítottam, hogy azt Lévai Imre és Magyar István lopta el egy esordából, amint azt a marhakereskedő a nyíregyházi vásárra hajtotta. Kis Péterre pedig még egy lólopást bizonyítottam rá.

A gyanúsítottak kikérdezése során aztán meglehetősen nagy meglepetésben részesített Csupor József, amikor azt mondotta, hogy nagyon jól tudja ő, mire vagyok én kíváncsi. És pedig arra lettem volna kíváncsi Csupor szerint, hogy kik a tagjai annak a pénzhamisító bandának, amely már hosszabb idő óta garázdálkodik országszerte. Bevallom, hogy erről nekem halvány sejtelmem sem volt, mert hiszen erre vonatkozólag semminemű jelentést vagy értesítést sehonnan sem kaptam még eddig. De az csak természetes, hogy Csupor bevezető szavai már valóban kíváncsivá tettek. Úgy tettem hát, mint ha nagyon is jól ismerném az ügyet s csak éppen a banda tagjait kellene már kerennem.

Csupor aztán beszélt is. Elmondotta, hogy Klejn Ármán, Silberstein Ferenc, Halmos Gusztáv ügyvédek és Schwartz József mérnök, budapesti lakosok nagyban gyártják leginkább a hamis 5 forintos bankjegyet s a hamis pénzt ügyvédekkel hozzák az ország különböző részeiben forgalomba. Ilyen ügyvédek a többek között Timár Bálint beregszászi, Udvari Ferenc kopócsáti, Tahí Ferenc barkaszoji és Häusler Adolf álnéven Nagy Károly kisvárdai lakosok, Csupor maga is a bandához tartozik annyiban, hogy vidéken olyan emberek keres, akik hamis pénzt vásárolnak elég magas áron.

Csupor szerint a pénzhamisító bandának állandó lakása Budapesten nincs. Hol itt, hol ott bérelnek ki egy pincét s nem maradnak sokáig egy helyt. A vidéken lakó ügyvédek úgy szoktak a bandavezetőkkel találkozni, hogy a banda egyik tagja — felváltva — állandóan a pályaudvaron tartózkodik, ahol a vonattal érkező ügyvédekkel megbeszéli a találkozás helyét, hogy az „üzletügyeket“ megtárgyalják.

Elhatároztam, hogy felutazom Budapestre. De mert a pénzhamisítók lakását nem találhattam meg Csupor nélkül, feltétlenül magammal kellett őt vinnem. Még pedig úgy, hogy úgy tűnjék fel a dolog, mintha szabadon, esendőrökisérlet nélkül érkeznek Budapestre.

Ezt is meg lehetett oldani és pedig a következőképpen. Ferenczy Sándor őrmestert és Szávay István esendőrt vittem magammal Budapestre. És pedig úgy, hogy Szávay esendőr oldalfegyveresen, lőfegyver nélkül, Ferenczy őrmester látszólagos kísérete alatt utazott. A látszat kedvéért — amint ilyen alkalommal akkoriban szokás volt — kardját markolatánál fogva, a hüvelyéhez láncoltattam. Velük egy kocsi-utazott Csupor is, akit előzőleg figyelmeztettem, hogy meg ne kísérelje a szökést, mert Ferenczy őrmester szeme állandóan rajta van s mindenképpen megakadályozza a szökését, ha meg is próbálná azt. Budapestre pedig már detektívek várják, akik minden lépését figyelemmel fogják kísérni.

Csupor megígérte, hogy minden tekintetben a kezünkre fog járni, mert már úgyis van a rovásán elég, nem volna értelme, hogy megszökjék, mert előbb-utóbb úgyis kézre kerülne.

Igy aztán hamarosan útra készen állottunk s ki-otkattam Csuport, mit kell tennie Budapestben. Megérkezéskor találkozót beszél meg a banda ott tartózkodó tagjával s azután egyenesen a esendőrlaktanyába megy.

Minden ügy történt, ahogyan azt kívántam. Budapestre minden baj nélkül megérkeztünk s láttam, hogy Csupor odamegy egy elegánsan öltözött férfihez s rövid ideig beszélgetett vele s azután elindult a laktanyába, amelynek már régebben ismerte a hollétét.

A laktanyában aztán elmondotta, hogy az állomás-son Silberstein Ferenczel találkozott, a banda egyik fejével s megbeszéltek, hogy maénap este 7 órakor a Csengeri-utca 62. számú házban Schwartz József lakásán találkoznak. Csupor azt mondotta Silbersteinnek, hogy jó zsíros vidéki embert hozott magával, akire sok hamis pénzt lehet szólni.

Most azután a rendőrségre telefonáltam, de a főkapitány már nem volt a hivatalában, hanem úgy értesültem, hogy a lakásán szívesen fogad s miután telefonon bejelentették neki látogatásomat, már várt és páratlan szíveséggel fogadott, amikor bekopogtam a lakásán.

Előadtam, mi járásban vagyok s mik a további terveim, amelyekhez a támogatását kértem.

A főkapitány, dr. Sélley Sándor, ezt a legnagyobb készséggel meg is ígérte. Magához hívatta Karácsosnyai Sándor kerületi kapitányt s utasította, hogy mindenben legyen segítségemre.

Ezek után a kapitányságra mentünk, ahol Karácsosnyai kapitánnyal megállapodtunk abban, hogy egyik ügyes detektívje jómódú vidéki földműves maszkba öltözik s Csuporral együtt elmegy a pénzhamisítók lakására, ahol majd hamis pénzt és lehetőleg pénzhamisító gépet akar majd vásárolni.

Kádár Péter detektívre esett a választás és úgy felöltözött vidéki földművesnek, hogy szinte magam is valóban annak néztem.

Csupor és Kádár tehát elindultak a Csengeri-utcába s két detektív követte őket azzal a feladattal, hogy ha a Kádárral előre megbeszélte jelt meghallják, menjenek be a lakásba és legyenek segítségére Kádárnak a pénzhamisítók elfogásában.

Kádár és Csupor megjelentek Schwartz lakásán, ahol csak Silbersteint találták. Kádár megkezdte az alkudozást. Mindenképpen pénzhamisító gépet akart vásárolni s megígérte, hogyha gépet kap, akkor 1500 forintért hamis pénzt is vesz.

Silberstein eleinte hallani sem akart a gépvásárról s arra kapacitálta Kádárt, hogy vegyen hamis pénzt, amiből mutatott is neki néhány darabot. Egyre kínálgatta, hogy érdemes megvenni, mert tökéletes a hamisítvány, csupán az a hibája, hogy minden egyes pénzdarabon ugyanaz a sorszám, mert nem tudnak minden darabnak külön számot adni. Ez azonban nem baj, mert hiszen a számokat senki sem nézi.

Kádár azonban jól játszotta a szerepét és ragaszkodott a géphez. Silberstein akkor azt mondta, hogy ebben a kérdésben egyedül nem határozhat, majd beszél a többiekkel s másnap ugyanabban az időben és ugyanott találkoznak.

Másnap Silberstein és Schwartz együtt várta Kádárt és Csuport. Megkezdődött a tárgyalás a gépről. Kádár nem tárgyalt s így végre Silbersteinnek belementek, hogy 1500 forintért eladnak neki egy pénzhamisító gépet. Kádár nagyon ügyesen állotta a szerepét. Sokallotta ezt a pénzt s alkudozott, de végül is belement a vásárba. Másnap este 8 órára tüzték ki újból a találkozást, ugyanott.

Ez a találkozás is megtörtént. Ekkor Silberstein, Schwartz és egy Mandl Mór nevű miskolci vasúti vállalkozó várt az „áldozatra“, aminek ők a későbbiek szerint Kádárt tartották.

Az asztalon állott a pénzhamisító gép. Schwartz becsukta belülről a szoba ajtaját és hozzáfogtak a cinkosok, hogy Kádárt a gép kezelésére megtanítsák. Elővettek néhány darab 5 forintos nagyságú, fehér papírlapot s azok egyikét egy nyíláson becsúztatták a gépbe, azután egy fogantyút néhányszor megforgattak s akkor a gép másik oldalán egy nyíláson kijött a vadonatúj és pompásan sikerült 5 forintos bankjegy. Hát persze, hogy nagyon is jól sikerült a bankjegy, de azt nem azzal a géppel csinálták, amelyiket Kádárral megakartak vétetni. Az egy kívül cifra, de belül üres szekrényke volt s egyszerű hengerszerkezet hozta ki hátul a bankjegyeket, amelyeket előre behelyeztek s a henger forgatásával a szekrény hátsó nyílásán egyenként kipotyogtatták azokat. Csak 4-5 darabot „gyártottak“ s a hiszékeny embernek azt mondták, hogy momentán nincs több pénzgyártásra alkalmas papirosuk, de néhány nap alatt azt is leszállítják s akkor azután akár 100,000 forintot is gyárthatnak a géppel. A szekrény fedelét soha sem nyitották fel. A bankjegyeket pedig rendszerint megnevesítették, hogy frissen készült mivolta könnyebben legyen elhíhető. Ilyen trükk az is, hogy az egyik papírszeletet s az egyik bankjegyet kissé betépek s amikor a tépett bankjegy jön sorra, akkor a tépett papírost teszik be a gépbe.

Kádár természetesen az első pillantásra tisztában volt vele, hogy miféle pénzhamisító gép áll előtte s a

harmadik bankjegy kipotyogtatásakor megadta a megbeszélte jelt s ugyanakkor kinyitotta az ajtót, amelyen belépett a szobába a folyosón várakozó két detektív.

Nehéz volna leírni, de könnyű elképzelni Silberstein és társai meglepetését és kapkodását. A detektívek őrizetbe vették őket és házkutatást tartva, összeszedték az összes gyanús holmikat.

Kiderült, hogy a banda foglalkozott ugyan pénzhamisítási kísérletekkel, de még nem hozott forgalomba hamis pénzt, hanem különféle szélhámossággal, csalással és zsarolással keresett jelentős összegeket. Egyik csalása a fentebb ismertetett pénzhamisítógép volt.

Sok pénzt esaltak ki hiszékeny és kapzsi emberektől a következő módon. A kiszemelttel nagy titkolózások közepette közölték, hogy ők egy pénzhamisító bandának a tagjai, van is már gépjük, de nem tudják megkezdeni a munkát, mert az anyagbeszerzéshez már nem futotta a pénzükből. Felszólították az illetőt, hogy társuljon velük, adjon nekik pénzt s a hasznon majd megosztzkodva is mindannyian gazdag emberek lesznek. A bemutatott pénzhamisítógép szerepét természetesen mindenkor a szekrényke játszotta el.

Rengeteg embert sikerült így behálózniok s még meg sem elégedtek a kicsalt összeggel, hanem a nyakára jártak a beugratott embereknek s azzal ijesztgetve őket, hogy följelentik, ha pénzt nem adnak, gyakran egész a tönkrejutásig kizsarolták az ostobaságukban és rosszhiszeműségükben is szerencsétleneknek mondható áldozataikat. Sokan egész vagyonukkal fizették meg botlásukat. Kovács Balázs és Fehér Ferenc vidéki lakosok így annyira jutottak, hogy odaadták mindenüket s mert a zsarolók még azután is pénzt követeltek tőlük, öngyilkosok lettek, a legnagyobb nyomorban hagyva hátra családjukat.

Silberstein jegyzeteiben több mint 500 nevet találtam feljegyezve. Az egyes nevek mellett különböző összegek állottak. Egyiknél például: 1892 I/7-én 500 frt, 1893 V/8-án 200 frt, 1893 XI/10-én 400 frt. De voltak olyan nevek is, amelyek mellett 4-5000 forintos tétel állott. Töméntelen pénzt harácsolnak így össze, sok-sok jobb sorsra érdemes magyar embert rántva a romlásba. Ezek mind ilyen léprement áldozatok voltak.

A nyomozás méretei így természetesen óriási arányokat vettek, de a feljegyzésben talált emberek egytől-egyig tagadták azt, hogy valaha is összeköttetésben állottak a szélhámósokkal. Ki szégyelte, ki meg a büntetéstől félt.

Annyit mégis meg lehetett állapítani és sikerült rájuk bizonyítani, hogy 5 embertől 6147 forintot esaltak és zsaroltak el.

A pénzhamisítási kísérleteik abból állottak, hogy Schwartz József két márványlapra lerajzolta az 50 forintos bankjegyet s csak azon múltott a jól sikerült rajz értékesítése, hogy nem találtak vésnököt, aki a további munkát elvégezte volna. A papírost és festéket azonban már beszerezték. A márványlapokat, a papírost és festéket Kovács Ferenc tiszadonyi lakosnál rejtették el. Amikor Kovács neszt vette, hogy baj van, a márványlapokat a Tiszába dobta, a papírost, kevés kivétellel, elégette s a festéket is eltüntette. De sikerült a márványlapokat kihalásztatnom a Tiszából, a festék is megkerült s az el nem égetett papíros is. Tárgyi bizonyíték tehát volt a pénzhamisítási kísérletekre vonatkozólag is, a nyomozást lezártam.

A pénzhamisítási ügy nyomozása során egy alkalommal Ungváron a rendőrkapitánnyal beszélgettem, aki egy igen érdekes körülmények között történt rablási esetet beszélt el.

1893 október 6-án Ungváron országos vásár volt. A rendőrök egy örültnek látszó embert vezettek be az irodájába. Tamás András felsőmisyi lakos volt az illető. A kapitány illetőségi helyére toloncoltatta az örültet, de az néhány hét múltán teljesen józanul és ép elmével beállított hozzá és elmondotta a vásáron történeteket. Éppen egy ökörré alkudozott a vásáron, amikor egy úriasan öltözött ember félrehívta a vásártér mellett még lábön álló kukoricásba s megkérdezte tőle, hogy nem lenne-e hajlandó 50 pár ökröt vásárolni számára, mert ő maga nem ismeri az ökrök értékét. Minden pár után 5 forintot kap. Tamás András — egyszerű parasztember — természetesen nagyon megörült a fényes üzletnek s elfogadta az ajánlatot.

Ekkor a bőkezű vásárló azt mondta neki, hogy ne siessenek a vásárlással, mert később bizonyosan olcsóbban lehet kapni az ökröket s elküldötte, hogy hozzon a kulacsában fél liter bort. Amikor Tamás a borral visszatért a kukoricásba, az ismeretlen kivett a zsebéből egy kis lapos üveget s megkínálta, hogy igyon egy kis pálinkát.

Tamás jót húzott a flaskóból, ízlett neki a pálinka, mert igen jó volt. Kis idő múlva azonban teljesen megzavarodott s csak 10 nap múltán tért észhez, amikor otthon találta magát s fogalma sem volt róla, hogyan került haza a vásárról és mi történt vele a 10 nap alatt. Alig akarta elhinni, hogy örülteként toloncolták haza s családja alig bírta féken tartani.

A vásárra 153 forinttal indult s amikor hazaszállították, egy krajeár sem volt a zsebében. Azért jött tehát Ungvárra, hogy ezt bejelentse a rendőrségen.

Megállapítást nyert, hogy Tamásnak akkor, amikor a rendőrségre behozta, pénze nem volt, kétségtelennek látszott, hogy a titokzatos pálinkával felszerelt idegen vette el, illetve rabolta el tőle a 153 forintot. A rendőrség nyomozása eredménytelen maradt.

Jól megjegyeztem magamnak a személyleírást, amit a gyanúsítottól hallottam.

E beszélgetés után néhány napra házkutatást tartottam Häusler Adolf, álnéven Nagy Károly kisvárdai lakos lakásán, a pénzhamisítási ügygel kapcsolatban.

Ez a Häusler a főváros területéről mindenkorra kitiltott egyén volt, aki már többször volt vizsgálati fogságban hol ezért, hol azért, de mindig talált kibúvót. Amióta a fővárosból kitiltották, Kisvárdán telepedett meg és sertéskereskedőnek mondta magát. Anyagi helyzete igen jó volt. Kisvárdán az volt az első dolga, hogy a rendőrkapitány barátságát kereste.

Utánanéztem a dolgainak és megállapítottam, hogy ámbár tényleg eljár a vásárookra, sehol egy árva sertést nem vesz és nemis át el, egyéb tisztességes kereseti forrás sincs és mégis bőséges jövedelmében él. Arra gondoltam, hogy nemcsak azokból a családokból és zsarolásokból élt így, amelyeket Silbersteinékkel együtt követett el, hanem tényleg pénzt hamisít.

A házkutatás azonban semmi bizonyítékot sem szolgáltatott erre vonatkozólag. Az egyik szekrényben mégis találtam valamit, ami megragadta az érdeklődésemet. Gondosan elrejtve egy kis üveg folyadékot találtam. Amikor Häusler feleségétől megkérdeztem, mire használják az üveg tartalmát, az asszony zavarba jött. Először azt mondta, hogy a gyermekek hasfájása ellen jó az, másodszer tesztasütésre használja, azután ezt is megváltoztatva azt mondta, hogy a süteményeket festi azzal. Végül éppen ráduplázott az eddigi hazugságaira, mondván, hogy ő nem is látta ezt az üveget eddig s csak a férje dughatta a szekrénybe. Megjegyzem, hogy Häusler ekkor már Mándokon volt őrizet alatt.

Magammal vittem tehát Mándokra az üveget, de Häusler sem akart tudni arról semmit sem. Tagadta, hogy valaha is látta azt.

Néhány nap múlva az egyik járőr Fényeslitkén Jelen Imrénél tartott házkutatást ugyancsak a pénzhamisításból kifolyólag s ugyanolyan folyadékot talált nála elrejtve, mint aminőt én Häusleréknél találtam. Jelen is zavarba jött, amidőn eziránt kérdeztem s különféle elfogadhatatlan dolgokkal hozakodott elő.

Elküldöttem a folyadékot a vegyészekhez s azok megállapították, hogy annak igen erős bódító hatása van, nagyobb mennyiségben halálos, kisebb adag pedig megfosztja az embert öntudatától.

Häusler megmaradt konok tagadásában, Jelen azonban nem bírta tovább ravaszsággal s elmondotta a következőket:

1894 áprilisában felkereste őt Häusler és felszólította, hogy menjen be vele a debreceni vásárba, ahol a vásárlások körül lesz szüksége a segítségére. Megfizeti az útiköltséget és naponta 10 forintot ad. Debrecenben Häusler szobát bérelt. Este együtt üldögéltek a szobájukban s Häusler megemlítette, hogy könnyen és sok pénzt kereshetnének néhány nap alatt. Van nála egy folyadék, amiből néhány csepp is elég, hogy valaki napokra elveszítse az öntudatát. Fel kell higitani pálinkával s könnyen el lehet vele kábítani néhány pénzesnek mutatkozó embert.

Jelen így felszerelve ki is ment a vásárra, de egész nap csak ódöngött, nem merete megkísérelni a rablást. Este azt mondta Häusler — aki egész nap a szobában tartózkodott, — hogy majd másnap menni fog a dolog.

Másnap este megint csak eredmény nélkül tért haza Jelen. Häusler ekkor már ingerült volt és megfenyegette Jelen, hogy ha a következő napon sem hoz pénzt, elteszi láb alól.

Harmadnap Jelen újra kiment a vásárra, ahol két fényeslitke ismerősével találkozott s azoknak elmondotta, mire vette őt rá Häusler. Ismerősei azt a tanácsot adták neki, hogy üljön fel a legelső vonatra s utazzék haza Fényeslitkére. Jelen tényleg ott hagyta Häuslert Debrecenben s még aznap hazautazott. A pálinkás üveget eldobta, de a kis üvegecskét hazavitte, mert kíváncsi volt annak a hatására. Kenyérre esepgetve megpróbálta a kutyáin s látta, hogy valóban olyan a hatása, aminőnek Häusler mondotta. Vásár után felkereste őt Häusler és felelősségre vonta, mert Debrecenből szó nélkül elutazott. Jelen azzal a hazugsággal vágta ki magát, hogy próbát tett egy emberrel, de az nem kábult el, hanem lármát csapott s így menekülnie kellett.

Természetesen eszembe jutott az ungvári eset Tamás Andrással. A személyleírás ráillett Häuslerre. Ki is kérdeztem, de tagadta, hogy a kérdéses vásárban ott lett volna. Megkeresést intéztem a felsőmisyei községi előljáróságához s néhány nap múlva beállított hozzám Tamás András.

Akkor már 40-nél több embert tartottam őrizet alatt, köztük az úriasan öltözött csalókat és zsarolókat is s így könnyen kiválasztottam 19—20, Häuslerhez hasonlóan öltözött embert s ezeket egymás mellé állítva, megkérdeztem Tamás Andrást, melyik az, aki kirabolta őt. Tamás egyenesen és tétovázás nélkül odaállott Häusler elé és miközben megjegyezte, hogy ez itatta meg a pálinkával és rabolta el a pénzt, olyan mozdulatot tett, hogy csak a csendőrök jelenléte mentette meg Häuslert attól, hogy testi épségében alapos károkat nem szenvedett.

Häusler azonban tovább tagadott, bár tanukat is találtam, akik látták őt az emlékezetes vásáron.

Nagyon ravasz és megatalkodott gonosztevő volt s különös elővigyázattal őriztettem, hogy meg ne szökhesen. És mégis megszökött, két másikkal együtt. Az üldözést nyomban megkezdtek a járőrök s Häusler két szökevénytársa hamarosan kézre is került. Häuslert azonban csak hetek múltán fogta el a fiúei rendőrség s így végre ő is jól megérdemelt helyére, az ügyészség fogházába került.

A nyomozások e sorozatát egy váltóhamisítás felderítésével november 30-án befejeztem. Bőségesen kárpótolt a fáradtságért az eredmény s az a tény, hogy a közbiztonsági viszonyok rendeződtek. Rendkívül értékes segítségemre volt munkámban Vidovich László mándoki főszolgabíró, akit a folytonos hideg, esős idő sem riasztott vissza attól, hogy éjjel-nappal — ha kellett — támogatásomra legyen.

Az összpontosított legénység minden dicséretet megérdemel, minden egyesnek a munkája fáradhatatlan és talpraesett volt s amit a járőrökre bízam, azt senki náluk jobban meg nem oldotta volna.

Szabolcs vármegye közönsége jegyzőkönyvbe foglalta köszönetét, a honvédelmi miniszter pedig elismerését fejezte ki e nyomozásért.

Minden, ami a munkásságot neveli, hasznos; legyen az ok való, remény, vagy szükség, ezen utolsó pedig legyen természetes, vagy mesterséges. Háborúnak, tűznek azért nincs olyan szigorú következtetése, mint gondolni kellene, mert háborúban, tűz után ki-ki sokszorozva munkálkodik. Mennyire nem nevelte sok erőmű s az óra tökéletességét a perpetuum mobile — örök mozgony — feltalálására fordított fáradtság s törekvés! A főcél ugyan elhibázott, de a nem is gyanított találmányok bőven jutalmazták a munkát.

Széchenyi.

A MI VÉRTANUINK

Szabó József tiszthelyettes.

Az úgynevezett tanácsköztársaság ideje alatt a keceli őrsön teljesített szolgálatot. Régi veretű csendőr volt, akít a direktórium, mint vörösört szolgálatra nem szívesen alkalmazott. Nem bízott benne s erre bizonyára meg volt a nyomós oka.

Szabó tiszthelyettes örült a mellőzésnek s csak akkor lépett fel, ha a közérdek parancsolta, mert hiszen a vörös uralmat mindenütt a magánérdek, illetve magángarázdálkodás jellemezte.

Június 15-én is így történt. Kecelen táncmulatságot rendeztek. Akkortájt pedig az embereknek nem igen volt kedvük mulatni Csonkamagyarországon. Ha mégis megtörtént, nem azok az emberek mulattak, akik érzésben, gondolatban egyek voltak a Szabó tiszthelyettesekkel. Mi sem természetesebb, hogy a rend fenntartására nem „csendőr” kellett, hanem vörösör, aki együtt éneklél velük az internacionálét.

A direktórium két vörösört rendelt ki a rend fenntartására, akik méltók voltak megbízóikhoz. Fegyve-

Szabó József tiszthelyettes.

reiket a legények elszedték s parázs lövöldözést rögtönöztek. A golyók nem válogatnak és voltak még a községben, akik nem vettek részt a vörös mulatságban.

Cselekedni kellett. Szabó tiszthelyettes azonnal felszerelt, hogy a rossz kezekből még rosszabb kezekbe került fegyvereket megszerezze. A két puskára még szükség lehetett.

A legények talán számítottak erre, mert amint Szabó tiszthelyettes kilépett a laktanya kapuján, egy lövés dördült el. A golyó talált s Szabó tiszthelyettes holtan rogyott össze.

A tettes Borbély József volt, többszörös katonaszökevény a háború alatt és fővörös a terror hónapjaiban.

Szabó a keczeli római katolikus temetőben nyugszik, sírja gondozott, de síremléke még nincsen.

Uzsvai László őrmester.

Az oláh megszálló csapatok elől vonult vissza a német-mokrai őrs legénysége. Huszt község volt a cél. Ellenség elől, ellenség között, ellenség felé. Jöttek a csehek, jöttek az oláhok s várták őket a vörösök.

A kis csapat egyedüli reménye a puska volt, csak abban bízhattak. Április 18-án indultak el és 21-én érkeztek Herincse községbe. A kommunista eszméktől megmételvezett lakosság megtámadta az őrsöt s a fegyverek átadását követelte.

A legénység hősiesszen védekezett, szétszórta a támadókat, de Uzsvai László őrmestert a küzdelemben halálos lövés érte.

Kocsin szállították Husztra, útközben azonban sérülésébe belehalt. Iza községben egy oláh különítmény parancsnoka a halott Uzsvai értéktárgyait elrabolta.

Magyar sors.

A vörösök megölték, az oláhok kirabolták, Uzsvai sorsa Magyarország sorsa lett később. A vörösök megölték, az oláhok kifosztották. Hazánkat áruljuk el, ha Uzsvai sorsáról meg tudunk feledkezni!!!

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

A csehszlovák csendőrség.

(5. közlemény.)

41. §. Amennyiben a jogszolgáltatásra hivatott hatóságoknak kell a nekik bejelentett bűncselekmény nyomai után kutatni, avagy a bűncselekményről szóló híresztelések után (gyanús eseményekről szóló híresztelések stb.) ugyancsak fel vannak jogosítva a csendőrség szolgálatait a fenti értelemben igénybevenni. (40. §.)

42. §. A csendőrök arra felszólítatván, kötelesek a foglyokat kísélni (szolgálati utasítás 25. §.); s ilyenkor csak olyan tárgyak adhatók velük, amelyeket magukkal vihetnek.

Foglyok őrzésére és bírósági tárgyalásoknál való szolgálatokra a csendőrök csak szükség esetén vehetők igénybe és amikor veszedelmes gonosztevőkről van szó (szolgálati utasítás 52., 78. és 88. §-ai).

43. §. A csendőrnek azon szolgálati végrehajtásoknál, amelyekre felszólítatott, alkalmazkodnia kell azon különleges rendelkezésekhez, amelyek ezen működése céljából adattak.

44. §. A csendőrök kötelesek a szolgálati eljárás eredményét mindenkor vagy azonnal, vagy az adott utasítás szerint bejelenteni.

45. §. Ha a bíróság hivatalos eljárást folytat, annak vezetője olyan esetekben, amikor tartani lehet attól, hogy a bíróság ellentállásra talál, segítségül hívhatja a csendőrséget; ha a késelemben veszedelem rejlik, minden egyes bírói tisztviselő, valamint végrehajtási közeg, akire valaminő hivatalos eljárás van bízva, a felhívást szóbelileg is teheti. (Csendőrségi törvény 9. §-a, majd a szolgálati utasítás 30., 34–43. és 73. §-ai.)

IV. FEJEZET.

Különös rendelkezések, miképen kell a csendőrségnek viselkednie.

46. §. A csendőrnek egy vagy több személy elleni szükséges közbelépéskor mindenkor alkalmaznia kell a „a törvény nevében” szavakat és pedig az illető tartomány nyelvén. (Csendőrségi törvény 15. §-a.)

48. §. Hogy a törvény áthágása meggátoltassék, kötelessége a csendőrnek:

1. a csavargókra, kóborlókra és más gyanús, avagy rendőri felügyelet alá helyezett és kiutasított személyekre, ugyancsak a koldusokra gondosan ügyelni, esetleg őket feltartóztatni;

2. köteles az összes körülményeket, viszonyokat és előkészületeket, amelyekről azt veszi észre, hogy a törvény áthágásához vezethetnek, vagy maga megakadályozni, vagy azokat azonnal feljelenteni;

3. köteles a büntett, pl. gyilkosság, betöréses támadás, betöréses lopás, stb., vagy egyéb büntetendő cselekmény végrehajtását és befejezését lehetőleg saját közbelépése által megghusítani, vagy legalább arra ügyelni, hogy a valakit életében, egészségében, vagy vagyonában fenyegető kár esökkentessék.

Amennyiben a csendőr ilyen esetben egyedül van, mindenkor minél nagyobb óvatosság igénybevételére van szüksége. Pillanat alatt mérlegelnie kell, miképen kell viselkednie, hogy célját minél biztosabban elérje; amennyiben azt a körülmények engedik és amennyiben azt megteheti anélkül, hogy ennek folytán a siker megghusítottatnék, minden esetben kötelessége a csendőrnek különösen ott, ahol a késelelem folytán veszedelem támadhatna, férfiasan, elszántan és kötelező ön-feláldozással közbelépnie.

AZ ORSZÁGOS TISZTI KASZINÓ KÖZLEMÉNYEI

49. §. A biztonsági hatóságok alkalmazottai azt, aki valaminő büntett vagy vétség miatt gyanus, azon célból, hogy vizsgálóbíró elé állíttassék, írásbeli rendelet nélkül is kergetéssel üldözhetik és egyelőre fogságba helyezhetik.

Ha magán a tetten éretett, vagy amikor azonnal a cselekmény elkövetése után a hivatalos nyomozás, vagy közhangulat órára mutatott, mint a büntetben vagy vétségben gyanus személyre, vagy amikor fegyverrel a kezében, vagy más oly dolgokkal éretett, amelyek az illető bűncselekményből, vagy vétegből származnak, vagy egyébként arra mutatnak, hogy a cselekményben résztvett.

Ha a késedelemmel veszedelem jár és nem lehet bírói parancsot szerezni, a gyanúsított ugyanezek az alább feltüntetett esetekben is elővezethető és előzetesen fogságba helyezhető:

a) ha szökésre készült, vagy ha szökés-gyanus azon nagy büntetés miatt, mely reá a közvélemény szerint vár, vagy kóborló életmódja miatt, vagy ha a környéken ismeretlen, igazolványok és otthon nélkül van;

b) ha a tanukra, szakértőkre, vagy az ügyben érdekelt egyéb személyekre hatni igyekezett, hogy a valóság megállapítását megakadályozza, vagy ha másképpen törekedett megnehezíteni a bűnvádi eljárást, a bűncselekmény nyomainak megghiúsítása vagy elrejtése által, vagy ha más különleges körülmények indokolják azt a gyanút, hogy ezt megtenné;

c) ha különleges körülmények folytán tartani kell attól, hogy a vádlott a végrehajtott cselekményt vagy újból elkövetné, vagy a végre nem hajtott cselekményt, avagy azt, amellyel fenyegetődött, tényleg végrehajtana.

A második vagy harmadik bekezdésben (a) betű-c) betű) feltételezett nézeteknél a vádlott, habár már szabadlábra is helyeztetett és fogadalmat, vagy óvadékos tette le, kergetéssel üldözhető, vagy ideiglenesen fogságba helyezhető, hogy a vizsgálóbíró elé vezetessék.

50. §. Ha felkeléskor, avagy lázadáskor, nyilvános erőszaknál, vagy valaminő más, több személy által elkövetett bűncselekménynél a vétkesek azonnal fel nem találhatók, ideiglenesen az összes jelenlevők, ha csak nem teljesen gyanumentesek, letartóztathatók, hogy a tetten résztvettek.

51. §. Bírói kihágások miatt a vétkes a bíróság elé való elővezetetés céljából előzetesen csakis a 49. §. a) és b) betűi alatt említett esetekben tartóztatható le.

Ha politikai vagy rendőri törvény, avagy rendelet hágatott át és nincsen semmiféle különleges parancs és ha a törvény szerint egyáltalában nincs megengedve a törvény áthágójának elfogása, az áthágó arra figyelmeztetendő és az neki emlékeztetőbe ajánlandó.

Ha valaminő katonai személy letartóztatásáról van szó, érvényben vannak a szolgálati szabályzat rendelkezései.

Büntettek miatt letartóztatott katonai személyek ügyében a további döntés illetékessége.

A belügyminisztérium 1920 március hó 6-án kelt 11.427-13. számú rendelete (a nemzetvédelmi minisztériumnak 1920 február 9-én kelt 531.209-32. számú rendelete).

Szaporodnak az esetek, hogy bűncselekmények miatt letartóztatott katonai személyek indokolatlan helyről-helyre küldetnek, miáltal fölöslegesen nyújtatik a büntető eljárás és költségek támadnak.

Ennek következtében elrendeltetik, hogy valaminő büntetendő cselekmény miatt törvényes indokokból letartóztatott katonai személyek mindenkor a legközelebbi katonai parancsnoksághoz kísértessenek.

Ezen parancsnokság a letartóztatottat fogságban tartja és az esetet haladéktalanul bejelenti azon katonai ügyésznek, akinek a kerületében a letartóztatás történt.

52. §. Mihelyt a csendőr a vétkest elfogja, a lehetőséghez képest igyekeznie kell arra, hogy megtudja az eset tanuit, állapítsa meg a dolgokat, amelyek a cselekményre vonatkoznak és mindazt, ami a további vizsgálat szempontjából előnyös lehet.

(Folytatjuk.)

A M. Kir. Országos Tiszti Tudományos és Kaszinó Egyesület Vivó Klubjának szabályai. A vivóklub f. évi szeptember hó 15-én működését megkezdte. A csoport- és órábeosztás mielőbbi összeállíthatása végett kéri az érdeklődőket, hogy a vivóklub titkáranál (első emelet, vivóklub társalgójában naponként 5 és 7 óra között) minél előbb jelentkezzenek. Míután mindenki a vivóklub tagsági jegyével lesz ellátva, a jelentkezés kizárólag személyesen történhetik; annál is inkább, mivel a felvételnél a személyi adatok bemondása, valamint a fizetési kötelezettségek teljesítése is okvetlen szükséges. Tagsági jegy nélkül a vivóklub helyiségeinek látogatása tilos. A vivóklub a f. évben is tör- és kardvívás (gyermek, hölgyek, kezdők, haladók és versenyvívók) oktatásával, valamint továbbképzésével foglalkozik; azonkívül a torna, ritmikus torna valamint a céllövészet is ismét kezdetét veszi. Klubössze-jöveteleket — táncal egybekötve — kéthetenként, esetleg hetenként is rendez. *Belézési módzatok:* Az Orsz. Tiszti Kaszinó tagjai és azok családtagjai, tisztikaszinói tagsági igazolványuk felmutatása ellenében, míg a kaszinótagok által — erkölcsi felelősség mellett — bevezetett hozzátartozók és vendégek, egyszersmindenkorra érvényes 100.000 korona beiratkozási díj ellenében léphetnek be. Tisztikaszinói tagok és azok családtagjai (gyermek, feleség) tagdíjat nem fizetnek. Hozzátartozók és vendégek a vívás- és tornaoktatásért havonta külön-külön 50-50.000 koronát tartoznak fizetni. Ezen tagdíjak legalább 6 hónapra előre s egy összegben fizetendők be. Azon tagjaink, akik saját tulajdonukat képező felszereléseik és ruházatuk elhelyezésére szekrényt vagy fiókot óhajtanak igénybe venni, ezek használatáért díjat tartoznak fizetni és pedig: nagy szekrényért havi 10.000 koronát, fiókért havi 5000 koronát. Ezen szekrénydíj — az egész időnyre előre — egy összegben fizetendő be. *Céllövészet.* A céllövők kiképzése a f. évben is díjtalanul történik és pedig kezdők és haladók egy csoportban. A kezdők (gyermek, hölgyek stb.) miniatűr fegyver- és pisztolylovészethen nyernek kiképzést. A fegyverek és pisztolyok díjtalanul állanak a résztvevők rendelkezésére. A töltények- és céltáblákért havonként 15.000 korona fizetendő és pedig az egész időnyre előre egy összegben. *Si-tanfolyam létesítése.* 12 pár teljes sí-felszerelés áll rendelkezésre. Egyéb szükséges kellekek a résztvevők által szerzendők be. Kellő számú jelentkező esetén a bokszolást is bevezetik. *Általános tudnivalók:* A vivóklub tulajdonát képező vivó- és egyéb felszerelési tárgyakat szekrényekbe zárni tilos. Azon résztvevők, kik nem tagjai a Tiszti Kaszinónak, a vivóklub helyiségein kívül, a Kaszinó egyéb helyiségeiben (előcsarnok, társalgó, olvasóterem stb.) nem tartózkodhatnak. Hölgyvívás alatt férfitagoknak sem a vivótermekben, sem pedig a vivóklub társalgójában tartózkodniok nem szabad. Az oktatók az órákon résztvevőkről pontos névjegyzéket vezetnek, melyből kitűnik, hogy az órákat kik látogatták, illetve, hogy kik hiányoztak azokról. Az oktatási idő alatt a Tiszti Kaszinó egyéb helyiségeiben (előcsarnok stb.) való tartózkodás szigorúan tilos. A Kaszinó tekintélye, valamint tagjainak nyugalma megköveteli, hogy az épületben minden alkalommal a legnagyobb esend és rend uralkodjék; e követelmény betartását különösen a résztvevő családtagok (ifjúság) szíves figyelmébe ajánlja.

Gyorsíró-tanfolyamok. Az Országos Tiszti Kaszinó elnöksége tagjai és azok hozzátartozói részére — kellő számú jelentkező esetén — gyorsíró-tanfolyam létesítését tervezi. Havi tandíj személyenként: 50.000 korona lenne. Jelentkezés a Kaszinó teremőrnél lévő „Jelentkezési iv”-en, folyó évi október hó 1-ig. Abban az esetben, ha a gyorsíró-tanfolyam megalakulna, a szükséges tudnivalókat a jelentkezőkkel közölni fogják.

Tisztikaszinói tagoknak táncoktatás. Október hó 1-től kezdődőleg az Országos Tiszti Tudományos és Kaszinó Egyesület tagjai és azok hozzátartozói részére — Endrődy Márton tancmester vezetésével — kedvezményes táncanfolyamokat létesít és pedig a

adnak, amitől a sértett teljesen lerészegszik. A vendégszülőhegyen levő préházból. Utközben a sértett teljesen tehetetlen állapotba jutván, az úton eldől. A tettesek ezután magára hagyták; a részesege miatt magán segíteni nem tudó sértettet másnap az útszélre megfagyva találták. Bűnvádi felelősséget viselnek-e halálért az őt magára hagyó társaság tagjai?

Válasz. Az eldöntendő kérdés az, hogy kötelesek voltak-e a tettesek a teljesen részeg, tehetetlen állapotban az útszélre dőlt sértettnek segítséget nyújtani, minthogy előre láthatták, hogy az önmagával tehetetlen ember a hideg téli időben megfagyhat.

A tettesek nem tehetők ugyan felelőssé a sértett lerészegítéséért, bár ez okozatos összefüggésben van a sértett halálával, mert akkor, amidőn a sértettet borral megvendégelték, a végzetes eredményt előre nem láthatták. Am a lerészegedéssel járó tehetetlen állapotot, habár büntetlenül, szándékosság és gondatlan-ság nélkül, mégis ők idézték elő. Ez azt az erkölcsi és jogi kötelezettséget róta rájuk, hogy, midőn látniuk kellett a segítség nélkül a fagyos időben magára hagyott sértett életének vagy testi épségének veszélyeztetett voltát, az általuk, bár akaratlanul önszegélyre képtelenné tett sértettet segélyben részesítsék. Ennek a segítségnek legalább is abban kellett volna megnyilvánulnia, hogy a községi előjáróságot értesítsék arról, hogy a község határában egy ember fekszik önmagával tehetetlen, segélytelen állapotban.

A tettesek eme kötelezettségüket elmulasztották, amely mulasztás a sértett halálával okozatos összefüggésben van. Mulasztásuk büntetőjogi következményeit tehát viselniük kell. Ez a büntetőjogi következmény a Btk. 290. §-ába ütköző emberölés vétségében való bűnösségük.

93. Kérdés. *A. B.-vel együtt multságról távozik haza. A az ital hatása alatt utközben összerogyik s látszólag eszméletlen állapotba kerül. B. nem akarja őt magára hagyni s miután hiába igyekszik lelket verni bele, végül karóval többször fejbe vágja, hogy magához térjen. A. az ütések következtében 8 napon túl gyógyuló sérüléseket szenved. Felelősségre vonható-e A. ezért a cselekményért s ha igen, gondatlanság vagy szándékosság alapján?*

Válasz. Bár a tettes nem ellenséges indulatból, sőt jó szándékkal ütötte meg a sértettet, bűncselekményt követett el, mert a cél közömbös és a büntetés kimérésénél jöhet tekintetbe. A Btk. 301. §-ába ütköző súlyos testi sértés vétségét tehát a cselekmény megállapítja. Gondatlanságról nem lehet szó, mert hiszen aki mást karóval fejbever, az csak tudja, hogy az nem cirógatás, hanem bántalmazás, ami sérüléssel is jár.

94. Kérdés. *A sértett udvarába egy 16 éves fiú belopózik s az ott halomba rakott dinnyéből kettőt ellon. A sértett azonban tetten éri a tolvajt, megveri s róla a ruhát letépvén, őt meztelenül az utcára kergeti. A tolvaj az utca népének szeme láttára ily állapotban fut haza. Mi ennek az esetnek jogi eldöntése?*

Válasz. A fiatalkorú dinnyetolvajt, ha a büntet-hetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége megvan s ha szabályszerű magánindítványt terjesztett elő a sértett, a Bn. 51. §-ába ütköző tulajdon ellen való kihágásért kell felelősségre vonni, ha az ellopott dinnye értéke nem haladja meg az 50.000 koronát. Ha meghaladja, a cselekmény hivatalból üldözendő lopás vétsége.

Azonban a sértett magatartása is büntetendő, mert az az elbánás, amiben a tolvajt részesítette, semmi-cetre sem vonható a Btk. 79. §-ában szabályozott jogos védelem fogalma alá. A tolvaj ruhájának letépésével a Btk. 418. §-ába ütköző ingóvagyon-rongálás vétségét követte el, a sértettnek meztelenül az utcára való lökésével pedig az 1914:XLII. t.-c. 2. §-ába ütköző, a 4. §. 2. bek. szerint minősülő (feltűnően durva) becsületsértés vétségét valósította meg.

Minthogy pedig a tolvajnak meztelen állapotban az utcán való végigszaladása közbotrányt okozott, ami ugyancsak a sértett műve, a Btk. 249. §-ába ütköző szemérem ellen való vétségért is bűnvádi felelősséggel tartozik.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Egy betöréses lopás kiderítése.

Nyomozták: DÉLCEZEG JENŐ tiszthelyettes, STRELECZ FERENC törzsörmester, PATOLCS PÁL örmester és CSAPÓ ALBERT csendőr (Felsőmocsolád).

Gyors megjelenés, mondhatnók: ottermés a helyszínen és alapos helyszíni szemle azok a kívánalmak, amelyeket minden bűncselekménynél és minden nyomozónak a szeme előtt kell tartani, ha sok hiábavaló futkosástól, fáradozástól és sok esetben a teljes eredménytelenségtől mentesülni akar.

Amikor a panaszos megjelenik az őrsön, rendszerint kiugrik az egyébként, pl. bíróságok előtti tanuki-hallgatásoknál szokásos akkurátos, komótos és csaváros beszédmódorából. A magyar paraszt is röviden és valószínűsítően s értelmesen el tudja mondani, hogyan is történt az eset, ha tőle — s nem a komájától — loptak el valamit. A panaszok gyors bejelentése körül tehát rendszerint nincs hiba s azt sem lehet rólink elmondani, hogy nem szeretünk panaszra járkálni, mert bizony a panaszal a magyar szeret sietni, talán jobban is, mint kellene.

Idővesztés a panaszok felvétele körül csak akkor érheti a csendőrt, ha maga késedelmeskedik, fölöslegesen firtatja a panaszos előadásának olyan részleteit, amelyekre úgyszólván csak a nyomozás során kerül majd a sor.

Teljesen elegendő, ha a panaszt csak nagy vonásokban hallgatjuk meg s csupán annak megállapítására szorítkozunk, hogy hol, mikor, mi történt. Ilyen nagy vonásokban percek alatt áttekinthetjük a bűncselekményt s ennyi teljesen elegendő ahhoz, hogy a nyomozást megkezdhessük. A sértett részletes kihallgatására úgyszólván lesz bőveges alkalmunk akkor, amikor már a helyszínen vagyunk és a szükség szerint azután is bármikor. Egyébként pedig a még idejében felkeresett helyszínen talált állapotok sokkal többet tudnak mondani, mintha a laktanyában hosszasan faggatjuk a sértettet.

A panaszfelvételnél tehát kerüljük a hivataloskodást, pózolóást, a sértett fölösleges faggatását s általában a merev, időt rabló, bürokratikus szokásokat. Adjunk a sértettnek időt, hogy elmondhassa mi történt, de mire az ezzel elkészül, a járőr lehetőleg már útra készen, felszerelve álljon és ne sajnálja a fáradságot, hogy gyorsan eljusson a helyszínére.

Igaz ugyan, hogy gyakran a legnagyobb sietség mellett sem érkeztetik idejében a helyszínére a járőr, mert a közelben lakó és járó-kelő kíváncsiságok gyorsabban ott teremnek. Mégsem szabad azonban arra a kényelmes álláspontra helyezkedni, hogy hiába sietünk, a kíváncsiságokat megelőzni úgyszólván tudjuk. Mert gyakori viszont az, hogy még idejében eljuthatunk a helyszínére, ha nem késlekedünk.

Ami azután a helyszíni szemlét illeti, az alább közölt nyomozás is elég beszédesen igazolja azt a tételt, hogy részletesen és aprólékosan kell megnéznünk mindent, mert minden apróságnak, egy-egy papírosszettelnek is komoly jelentősége lehet a nyomozás során. Természetesen mindezeknek csak akkor vehetjük hasznát, ha megvan az a következtető képességünk, amelylyel a helyszíni szemle adatait a nyomozásba bele tudjuk szőni. Erre szép példa a következőkben leírt nyomozás.

Mogyorósi Vendel, a kishérapáti községi előjáróság lovas küldönce 1925 szeptember 21-én 4 órakor bezörgetett a felsőmocsoládi őrsön és bejelentette, hogy a kishérapáti Hangya-szövetkezet üzletébe az éjszaka folyamán ismeretlen tettesek betörték és nagy mennyiségű árút elloptak.

Délezeg Jenő tiszthelyettes, akkori őrsparancsnok ugyanakkor igazította el az igali szárnyparancsnoksághoz más ügyből kifolyólag vezénylendő járőrt, amelynek meghagyta, hogy utközben, az Ecseny községben nagypihenőjét tartó Strelecz törzsörmesternek és Csapó csendőrnek adja át azt a parancsot, hogy pihenőjét szakítsa félbe és induljon útba Kishér-

apátiba, ahol a további parancsokat megkapja. *Délczeg* tiszthelyettes azután *Patoles* Pál őrmesterrel azonnal útbaindult és 6 órakor már Kishérapátiban volt. Ott maga mellé vette a községi segédjegyzőt, a bírót és egy gazdálkodót s megtartotta a helyszíni szemlét.

Megállapította, hogy a tettes az udvar felőli ablakon hatolt be az üzlethelyiségbe. Az ablak rácsokat az egy doronggal széjjel feszítette s bemászott az ablakon. Az üzlethelyiségben mindent felforgatott, az árúikket szétzörta. Az üzletből 13.000.000 K., az üzletvezető lakásából pedig 3.000.000 K. értékű holmit lopott el a betörő. Az ablak alatt, a padlón egy izzadtságsgazú összehajtogatott papirosdarabot talált *Délczeg* tiszthelyettes. Valakinek a kalapjából esett ki. Az üzletvezető ilyen izzasztót nem hordott a kalapjában s mert a betörést megelőző vasárnap reggelén az üzlethelyiséget kátakarították, a papirosdarabot tehát csak a tettes veszhette el. Az udvart és a kertét is átvizsgálta *Délczeg* tiszthelyettes. Az udvaron is talált egy kalapból kiesett papirosdarabot, párját annak, amit az üzletben talált.

A kert homokos talaját az érdeklődők már a járőr megérkezése előtt összetaposták, de az alapos szemle még sem maradt eredménytelenül. A homokban egy trombita nyomait találta meg *Délczeg* tiszthelyettes. Még a billentyűk nyomait is ki lehetett venni.

A betöréssel kapcsolatba hozható egyéb nyomokat a helyszíni szemle nem produkált, de *Délczeg* tiszthelyettesnek ennyi is elegendő volt ahhoz, hogy a nyomozásnak határozott irányt tudjon adni.

A papirosdarabokat elvitte a községi jegyzőhöz, mert nem tudott eligazodni az azon talált német írásban. A jegyző aztán megállapította, hogy a papirosok egy soproni üzleti könyvből valók. A papirosokról egyébként az volt *Délczeg* tiszthelyettes véleménye, hogy a tettesnek be- és kimászásakor leesett a kalapja s a papirosok akkor estek ki abból. De mert izzasztópapírt majd minden ember hord a kalapjában, ezen a nyomon nem lehetett elindulni s ezért a trombita szerepét igyekezett *Délczeg* tiszthelyettes elsősorban tisztázni.

Utánajárt, hogy a betörés éjszakáján hol rendeztek mulatságot és ki mivel szolgáltatta azon a zenét. Rövidesen meg is állapította, hogy az egyik vendéglőben toldipusztai napszamosok mulattak és Cs. A. napszamos szólóban adta trombitájával a zenét. A többi korezmákban mind cigányok játszottak.

Közben megérkezett az odarendelt járőr is, amelynek az volt a feladata, hogy az üzletvezető szolgálatában álló inasgyerek és annak sógora ellen folytassa le a nyomozást, mert nem látszott kizártnak, hogy ők a tettesek, ámbar konkrét gyanuok nem volt ellenük. Mindenesetre helyesen tette *Délczeg* tiszthelyettes, hogy nem ragaszkodott mereven az inkább érdemlegesnek mutatkozó gyanuhoz, hanem más eshetőségre is gondolt és gondoskodott is annak idejében való lenyomozásáról.

Maga pedig elindult a trombitaadta nyomon. A Toldipusztára haladtában — még a község szélén — egy asszony szaladt utána s átadott neki egy ratentdugóval ellátott literes üveget, amelyet a betörés éjszakájára virradó reggel a háza előtt talált. A járőr visszatért az üzletvezetőhöz, aki az üzlet tulajdonának ismerte fel az üveget. Rum volt benne s így valószínűnek látszott, hogy a tettes erősítette vele a szívét vakmerő vállalkozása közben.

A Toldipusztán egyenesen a napszamosok lakására tartott a járőr és közölte az intézővel, hogy házkutatást fog ott tartani.

Csak két betegeskedő munkásleány volt otthon, a többi napszamos odakint dolgozott a földeken.

A leányoktól megtudta *Délczeg* tiszthelyettes, hogy a szóban forgó éjszakán Cs. A. sokkal később tért haza, mint mulatozó társai, hozni azonban semmit sem hozott magával.

Akkor azután *Délczeg* tiszthelyettes kiküldötte járőrtársát a munkásokhoz, hogy Cs. A.-t behívja a lakásra.

Ezt ugyan megtehetette volna akárki más is, de legkevésbé sem volt bizonyos, hogy esendőri asszisztencia nélkül Cs. A. valóban eleget tett volna ezen hívásnak. *Délczeg* tiszthelyettes ezt egyáltalában nem látta bizonyosnak s amint a következmények mutatják, ebben igaza is volt. Elvégre nem holmi kis tolvajlásról,

hanem jókora értékű s amellel betöréssel minősített lopásról volt szó. A legegyszerűbb napszamosember is tudja, érzi, hogy ha rajtaveszt a dolgon, nem egy hamar látja viszont az Isten szabad egét. Méltán lehetett tehát attól tartani, hogy megszökik, ha megtudja, hogy a esendőrok keresik.

A napszamosok lakását viszont azért nem volt ajánlatos őrizet nélkül hagyni, mert a két leány közben eltüntethette volna a lopott holmikat, — ha ugyan ott voltak. Ezt előre tudni nem lehetett s így azt kellett feltételezni, hogy ott vannak.

Mindenképpen helyes és indokolt volt tehát *Délczeg* tiszthelyettes elhatározása, hogy a járőrtagok különválásával oldja meg a kettős feladatot. Helyesen ismerte fel azt a parancsoló szükségét, amikor a járőr tagjainak külön lehet és külön kell válnia. Meghagyta tehát *Patoles* őrmesternek, hogy a napszamosokat óvatosan közelítse meg. Kalapját vegye le a fejéről, a karabélyt botként vigye a kezében és a zubbonyát gombolja ki, hogy csak közvetlen közelből legyen a esendőri mivolta kivehető.

Az bizonyos, hogy a leírt módon átalakult esendőri nem lehet valami épületes látvány, de, mert komoly cél érdekében a körülmények által indokoltan s a kevés ember-járta szántóföldeken történt, nem lehet ellene kifogásunk, sőt az eredményt tekintve, még helyeselnünk is kell az ötletet s annak kivitelét. Később ugyanis megállapította a járőr, hogy Cs. A.-on 3 rend fehérnemű volt, a lopott pénz (érepénz is) legnagyobb része a zsebében volt s beismerte, hogy mindez azért volt, mert szökni akart, ha a esendőrok esetleg majd keresni fogják. Csak *Délczeg* tiszthelyettes előrelátása akadályozta meg, hogy valóban meg nem szökött s ámbár akkor sem futhatott volna a világ végéig, mégis csak sok gondot és esetleg több vármegyére szóló futkosást okozott volna talán nem is egy járőrnek, ha azon melegében kézre nem kerül.

Amikor *Patoles* őrmester kiszólította a munkások közül, látszott rajta a kellemetlen meglepetés, de nyugalmát nem veszítette el.

Amikor aztán a napszamosok lakásán kikérdezte őt *Délczeg* tiszthelyettes, elkerülgette a kérdésekre kívánt válaszokat s egyre csak azt erősítette, hogy nem tudja, mikor jött haza a betörés éjszakáján, mert teljesen ittas volt s azt sem tudja, hogyan került haza. Anynyit beismert, — mert hiszen annyi esze volt, hogy ezt hiába is tagadná s csak gyanussá tenné magát a tagadásával —, hogy a mulatságon ő szolgáltatta trombitájával a zenét.

Délczeg tiszthelyettes látta, hogy meg kell lepni egy kiesit a gyanúsítottat, különben nem fog beszélni. Meglepetésül pedig a papirosdarabokat tartogatta számára. Minden bevezetés nélkül, hirtelen eléje tartotta a papirosot s azt kérdezte, hogy honnan esett az ki.

A gyanúsított kiesett a szerepéből, meglepetésében ösztönösen a sapkájához nyúlt s ez a mozdulat már el is árulta a bűnösségét. A járőr tüstént fel is mutatta neki az erre vonatkozó konkrét bizonyítékot. A sapkában a talált papirossal azonos külsejű és írású összehajtogatott izzasztó volt. Letagadhatatlan bizonyossága annak, hogy a gyanúsított járt a helyszínén és pedig olyankor, amikor nem lett volna ott keresni valója.

Cs. A. feladta a védekezést, belátta, hogy a tagadásnak már hasznát nem veheti. Beismerte, hogy ő a betörő s meg sem várva a házkutatást, előadta a bűnjелеket is. Az árúikket egy zabosbüköny-kazalban tartotta elrejtve, a pénz pedig a zsebében s a ládjában volt. Minden, amit a szövetkezettől lopott, így néhány óra leforgása alatt megkerült.

Délczeg tiszthelyettes azonban nem elégedett meg ezzel az önmagában véve teljes eredménnyel. Feltételezte Cs. A.-ról, hogy ez nem volt az első lopása s ezért mégis kutatást tartott a szállásán.

Ennek is eredménye lett. Fekvőhelye szalmájában ruhaneműket, a mennyezet gerendáján pedig két arany gyűrűt talált. Ezek a dolgok egy másik betöréses lopásból származtak, amelyet Cs. A. a bizonyítékok láttára szintén beismert.

Cs. A.-t elfogta a járőr s mert a szökésre már elfogatása előtt elhatározta magát, megbilincselve került a kaposvári kir. ügyészség fogházába.

Két és fél évi fegyház büntetését most tölti.

SPORT

Országos esendőrségi atletikai, lövő és gránátdobó versenyek Miskolcon.

A folyó évben Miskolcon rendezték az Országos esendőrségi atletikai, lövő és gránátdobó versenyeket. Szeptember 6-án reggel 8 órától a miskolci elemi lőtérre a puska- és pisztolylövő versenyek, folyó hó 7-én a gránátdobó versenyek és az atletikai előmérkőzések, míg folyó hó 8-án, Kisasszony napján, délután 3 órakor a miskolci Népkerthi sportpályán nagyszámú és

Szepes Béla, Magyarország 1926. évi gerelyvető bajnoka. (61 m.)

előkelő közönség jelenlétében az atletikai döntő mérkőzések zajlottak le.

A közönség körében Száhlender Béla altábornagy, a m. kir. esendőség felügyelőjén kívül ott voltak a többek között vitéz Révy Kálmán tábornok, a miskolci vegyesdandár parancsnoka, Vay Kázmér miniszteri tanácsos, főosztályvezető, dr. Soldos Béla Borsod és Gömör-Kishont vármegyék főispánja, Zsóry György vármegyei alispán, Kronberger József apátkanonok, Rétyai Kálmán apátplébános, Berényi Béla Máv. üzletvezető, Halmay Béla helyettes polgármester stb.

Délután 3 órakor az egrai esendőrségi iskola legénysége kezdte meg az ünnepélyt a katonazene hangjai mellett felvonulva a pályára és bámulatra méltó precizitással hajtva végre a Lisicsinszky Béla főhadnagy által betanított puskás szabadyakorlatait. A közönség orkányszerű tapsvihara jutalmazta a résztvevőket. Ezután kezdődött az atletikai versenyek egyes számainak döntője, melyeket közben az egrai iskola nemzeti színű élénkített kerékpáros karusselje, majd később szintén az egrai iskola csapatának parterryakorlati tarkítottak, befejezésül pedig az egrai iskola egy díszszakasza végzett Zékány Zoltán főhadnagy vezényszavaira mintaszerűen precíz zártrendű gyakorlatokat.

A versenyszámok és versenyzők nagy száma miatt a versenyek az esti órákba is benyúltak, úgy, hogy a díjakat a helyszínén már nem is lehetett kiosztani, hanem este 9 órakor a Grand-szállóban történt a díjkiosztás.

A versenyek részletes eredményei a következők:

100 méteres síkfutás törzstisztek részére: 1. Lukács Lőrinc őrnagy Miskolc, 15 mp., nyert 1 ar. érmet, 2. Vitéz Sárjay Ferenc őrn. Pécs, 16 mp., nyert 1 ez. érmet, 3. Vieland Aladár hb. őrn. Miskolc, nyert 1 br. érmet. Indultak négyen. — **100 méteres síkfutás 35 éven felüli tisztek részére:** 1. Marsó Pál százados Budapest, 13 mp., nyert 1 ar. érmet, 2. Garlathy Szilárd szds. Ecsi, 13.2 mp., nyert 1 ez. érmet, 3. Dr. Gergely Sándor szds. Szeged, nyert 1 br. érmet. Indultak kilencen. — **100 méteres síkfutás főtisztek részére (35 éven aluliak):** 1. Puljer Fülöp százados Székesfehérvár, 12.4 mp., nyert 1 ar. érmet, 2. Plavenszky Ferenc főhadnagy Budapest, 12.5 mp., nyert 1 ez. érmet, 3. Kontra Kálmán főhadnagy Budapest, 12.8 mp., nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmét nyert. Indultak tizenhárman. —

400 méteres síkfutás főtisztek részére: 1. Puljer Fülöp százados Székesfehérvár, 56.1 mp., nyert 1 ar. érmet, 2. Plavenszky Ferenc főhadnagy Budapest, 57.— mp., nyert 1 ez. érmet, 3. Borovszky Jenő főhadnagy Szeged, 58.6 mp., nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmét nyert. Indultak tizenötön. — **800 méteres síkfutás főtisztek részére:** 1. Plavenszky Ferenc főhadnagy Budapest, 2 p. 23.5 mp., nyert 1 ar. érmet, 2. Baky László százados Budapest, 2 p. 28.6 mp., nyert 1 ez. érmet, 3. Czékus Ferenc főhadnagy Bpest, nyert 1 br. érmet. Indultak ötön. — **1500 méteres síkfutás főtisztek részére:** 1. Dr. Gergely Sándor százados Szeged, 5 p. 18.6 mp., nyert 1 ar. érmet, 2. Baky László százados Budapest, 5 p. 18 mp., nyert 1 ez. érmet, 3. Péterffy Jenő főhadnagy Miskolc, 5 p. 30 mp., nyert 1 br. érmet. Indultak hatan. — **5000 méteres síkfutás főtisztek részére:** 1. Dr. Gergely Sándor százados Szeged, 19 p. 58.3 mp., nyert 1 ar. érmet, 2. Stíft József gazd. főhadnagy Szeged, 20 p. 11 mp., nyert 1 ez. érmet, 3. Péterffy Jenő főhadnagy Miskolc, nyert 1 br. érmet. Indultak hárman. — **110 méteres gátfutás főtisztek részére:** 1. Plavenszky Ferenc főhadnagy Budapest, 19.5 mp., nyert 1 bajnoki plakettet és 1 ar. érmet, 2. Borovszky Jenő főhadnagy Szeged, 19.8 mp., nyert 1 ez. érmet, 3. Zsengellér József főhadnagy Ecsi, 20.6 mp., nyert 1 br. érmet. Indultak hárman. — **Távolugrás törzstisztek részére:** 1. Lukács Lőrinc őrnagy Miskolc, 3.54 m., nyert 1 ar. érmet, 2. Vitéz Sárjay Ferenc őrnagy Pécs, 3.48 m., nyert 1 ez. érmet. Indultak ketten. — **Távolugrás 35 éven felüli főtisztek részére:** 1. Marsó Pál százados Budapest, 5.21 m., nyert 1 ar. érmet, 2. Garlathy Szilárd százados Ecsi, 5.05 m., nyert 1 ez. érmet, 3. Csörgey László százados Budapest, 4.85 m., nyert 1 br. érmet. Indultak nyolcan. — **Távolugrás 35 éven aluli főtisztek részére:** 1. Plavenszky Ferenc főhadnagy Budapest, 5.99 m., nyert 1 ar. érmet, 2. Marsó Lőrinc főhadnagy Székesfehérvár, 5.76 m., nyert 1 ez. érmet, 3. Puljer Fülöp százados Székesfehérvár, 5.61 m., nyert 1 ez. érmet, a következő három helyezett bronzérmét nyert. Indultak negyvennégyen. — **Hármasugrás főtisztek részére:** 1. Puljer Fülöp százados Székesfehérvár, 12 m., nyert 1 bajnoki plakettet és ar. érmet, 2. Kontra Kálmán főhadnagy Budapest, 11.96 m., nyert 1 ez. érmet, 3. Baky László százados Budapest, 11.46 m., nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmét nyert. Indultak harminchatan. — **Magasugrás főtisztek részére:** 1. Borovszky Jenő főhadnagy Szeged, 1.55 m., nyert 1 ar. érmet, 2. Marsó Lőrinc főhadnagy Székesfehérvár, 1.50 m., nyert 1 ez. érmet, 3. Purth József főhadnagy Szombathely, 1.48 m., nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmét nyert. Indultak negyvennégyen. — **Súlydobás törzstisztek részére:** 1. Vitéz Sárjay Ferenc őrnagy Pécs, 15.59 m., nyert 1 ar. érmet, 2. Lukács Lőrinc őrnagy Miskolc, 13.51 m., nyert 1 ez. érmet. Indultak ketten. — **Súlydobás 35 éven felüli főtisztek részére:** 1. Gayer József százados Székesfehérvár, 17.17 m., nyert 1 ar. érmet, 2. Marsó Pál százados Budapest, 16.24 m., nyert 1 ez. érmet, 3. Csörgey László százados Budapest, 15.72 m.,

A Ferencváros 6:2 arányban győzte le a Budai 33-asokat. Zsák kiűklőzi Schlosser és Kobut elől a labdát.

nyert 1 br. érmet. Indultak tizen. — *Súlydobás 35 éven aluli főtisztek részére:* 1. Zsengellér József főhadnagy Ecsi, 20.01 m., nyert 1 bajnoki plaketet és 1 ar. érmet, 2. Borovszky Jenő főhadnagy Szeged, 19.70 m., nyert 1 ez. érmet, 3. Toldy Árpád százados Debrecen, 17.50 m., nyert 1 ez. érmet, a következő három helyezett bronzérmet nyert. Indultak negyvenhárman. — *Diszkoszvetés főtisztek részére:* 1. Zsengellér József főhadnagy Ecsi, 59.73 m., nyert 1 bajnoki plaketet és 1 ar. érmet, 2. Mayer László hadnagy Szeged, 55.65 m., nyert 1 ez. érmet, 3. Dr. Dobolyi Lajos főhadnagy Budapest, 53.65 m., nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmet nyert. Indultak ötvenegyen. — *Gerelyhajítás főtisztek részére:* 1. Zsengellér József főhadnagy Ecsi, 77.70 m., nyert 1 bajnoki plaketet és 1 ar. érmet, 2. Klepp Károly főhadnagy Miskolc, 67.40 m., nyert 1 ez. érmet, 3. Marsó Lőrinc főhadnagy Székesfehérvár, 63.80 m., nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmet nyert. Indultak negyvenheten.

Elméleti verseny:

1. Baky László százados Budapest, tiszt. díj és ar. érem, 2. Dr. Gergely Sándor százados Szeged, ez. érem, 3. Micskey Kálmán százados Szeged, tiszt. díj és ez. érem, 4. Puljer Fülöp százados Székesfehérvár, tiszt. díj és ez. érem, 5. Zsengellér József főhadnagy Ecsi, tiszt. díj és br. érem, 6. Szirtes Ferenc főhadnagy Budapest, tiszt. díj és br. érem, 7. Mayer László hadnagy Szeged, 8. Plavenszky Ferenc főhadnagy Budapest, 9. Klepp Károly főhadnagy Miskolc és 10. Dr. Dobolyi Lajos főhadnagy Budapest. Ezen versenyben a csapatok közül 1. a szegedi kerület nyerte a „Moktár” vandordíját, 32 ponttal, 2. a budapesti kerület 32.5 ponttal és 3. a székesfehérvári kerület 43 ponttal.

Legénységi versenyek:

100 méteres síkfutás 35 éven felüli legénység részére: 1. Kristóf József őrmester Miskolc, 13 mp., nyert 1 ar. érmet, 2. Tamási István tiszthelyettes Debrecen, 13.06 mp., nyert 1 ez. érmet, 3. Mihály Sándor törzsőrmester Szeged, nyert 1 br. érmet. Indultak nyolcan. — *100 méteres síkfutás 35 éven aluli legénység részére:* 1. Molnár József csendőr Szeged, 12.02 mp., nyert 1 bajnoki plaketet és 1 ar. érmet, 2. Balogh János csendőr Pécs, 12.03 mp., nyert 1 ez. érmet, 3. Márton Bálint

csendőr Szeged, 12.08., nyert 1 ez. érmet, a következő három helyezett bronzérmet nyert. Indultak tizenhatan. — *400 méteres síkfutás legénység részére:* 1. Molnár József csendőr Szeged, 55.3 mp., nyert bajnoki plaketet és 1 ar. érmet, 2. Petkó Mihály csendőr Debrecen, 58 mp., nyert 1 ez. érmet, 3. Pánczél Ádám csendőr Miskolc, nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmet nyert. Indultak hatan. — *800 méteres síkfutás legénység részére:* 1. Dobos Miklós csendőr Debrecen 2 p. 15.4 mp., nyert bajnoki plaketet és 1 ar. érmet, 2. Butor Aladár csendőr Szeged, 2 p. 18.2 mp., nyert 1 ez. érmet, 3. Kerecsi Lajos csendőr Szeged, 2 p. 22 mp., nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmet nyert. Indultak tizenketten. — *1500 méteres síkfutás legénység részére:* 1. Fagyal József próbacsendőr Debrecen, 4 p. 51.4 mp., nyert bajnoki plaketet és 1 ar. érmet, 2. Holán István próbacsendőr Szombathely, nyert 1 ez. érmet, 3. Mészáros János próbacsendőr Szeged, nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmet nyert. Indultak tizenegyen. — *5000 méteres síkfutás legénység részére:* 1. Fagyal József próbacsendőr Debrecen, 18 p. 12.6 mp., nyert bajnoki plaketet és 1 ar. érmet, 2. Erát György próbacsendőr Ecsi, nyert 1 ez. érmet, 3. Pápai József szakaszvezető Ecsi, nyert 1 ez. érmet, a következő három helyezett bronzérmet nyert. Indultak tizenötön. — *10 kilométeres terepgyorsaság legénység részére:* 1. Sipos Imre próbacsendőr Miskolc, 1.02 óra, nyert bajnoki plaketet és 1 ar. érmet, 2. Kiss Pál próbacsendőr Miskolc, 1.03 óra, nyert 1 ar. érmet, 3. Virger Imre próbacsendőr Miskolc, 1.05 óra, nyert 1 ez. érmet. Ezenkívül ezüstérmet nyert még a következő három és bronzérmet az ezután következő négy helyezett és mind a 10 1—1 tiszteletdíjat. Indultak huszan. — *Távolugrás 35 éven felüli legénység részére:* 1. Tamási István tiszthelyettes Debrecen, 5.25 m., nyert 1 ar. érmet, 2. Vitéz Szikszay József tiszthelyettes Miskolc, nyert 1 ez. érmet, 3. Jánoska József tiszthelyettes Budapest, nyert 1 br. érmet. Indultak tizen. — *Távolugrás 35 éven aluli legénység részére:* 1. Papp György őrmester Debrecen, 6.10 m., nyert bajnoki plaketet és 1 ar. érmet, 2. Dobos Mihály csendőr Debrecen, 5.79 m., nyert 1 ez. érmet, 3. Rózsa Sándor csendőr Ecsi, 5.78 m., nyert 1 ez. érmet, a következő három helyezett bronzérmet nyert. Indultak hatvankilencen. — *Hármasugrás legénység részére:* 1. Molnár József csendőr Szeged,

KERÉKPÁROK

Világhírű eredeti francia gyártmány „DUNLOP” angol

gummikkal, szabadonfutóval és teljes felszereléssel, lezállított árban

1,600.000 korona készpénz

Gummik és alkatrészek gyári árban

Schwartz Géza

kerékpár nagy raktára

Budapest, Német-u 45. József-u. sarok

(Vigázat, saroküzlet)

Csendőrségi kerékpárjaink megérkeztek!

10 havi részletre. Kerékpár alkatrészek, friss gummik nagyban árban. Világhírű VARRÓGEPEK. Javítások gyorsan és olcsón.

LÁNG IMRE BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRÚT 3. SZ. (Sarok üzlet) Arjegyzék ing. en

KEMÉNYFA BÚTOROK

✦ elismert győri gyártmány jótállással ✦

HEGEDÜS ÉS TÁRSA-nál

BUDAPEST, VII., DOHÁNY-UTCA 10.

Csendőrségnek és közalkalmazottaknak 12 havi részletre előleg nélkül.

FIGYELEM! A m. kir. Csendőrség legolcsóbb beszerzési forrása. **FIGYELEM!**

Mindenfajta

CIPŐT + CSIZMÁT készpénzáron vásárolhat **hat havi lefizetésre**

Nyomtatvánnyal és felvilágosítással készséggel szolgál a

NORMA CIPŐKERESKEDELMI R.-T.

Telefon 79—79. Budapest, V. kerület, Erzsébet-tér 13. szám. Telefon 79—79.

11.69 m., nyert 1 ar. érmet, 2. Papp György őrmester Debrecen 11.30 m., nyert 1 ez. érmet, 3. Pető József csendőr Szeged, 11.24 m., nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmet nyert. Indultak harmincegyen. — *Magasugrás legénység részére:* 1. Molnár József csendőr Szeged, 155½ cm., nyert 1 ar. érmet, 2. Pető József csendőr Szeged, 152½ cm., nyert 1 ez. érmet, 3. Magyar István csendőr Szeged, 150 cm., nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmet nyert. Indultak hatvanan. — *Súlydobás 35 éven felüli legénység részére:* 1. Papp János tiszthelyettes Debrecen, 17.08 m., nyert 1 ar. érmet, 2. Gáspár Pál tiszthelyettes Ecsi, 16.90 m., nyert 1 ez. érmet, 3. Miklós István tiszthelyettes Miskolc, 15.95 m., nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmet nyert. Indultak tizenhatan. — *Súlydobás 35 éven aluli legénység részére:* 1. Rózsa Sándor szakaszvezető Ecsi, 19.46 m., nyert 1 ar. érmet, 2. Kárász Ferenc csendőr Szombathely, 19.22 m., nyert 1 ez. érmet, 3. Zábó Sándor próbacsendőr Ecsi, 18.78 m., nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmet nyert. Indultak ötvennégyen. — *Diszkoszvetés legénység részére:* 1. Rózsa Sándor szakaszvezető Ecsi, 57.45 m., nyert 1 ar. érmet, 2. Matos Gergely csendőr Szeged, 57.35 m., nyert 1 ez. érmet, 3. Pintér István csendőr Székesfehérvár, 57.20 m., nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmet nyert. Indultak hatvanegyen. — *Gerelyhajítás legénység részére:* 1. Nagy Antal csendőr Budapest, 73.75 m., nyert 1 ar. érmet, 2. Szura Ferenc csendőr Budapest, 66.50 m., nyert 1 ar. érmet, 3. Bakos Gyula csendőr Budapest, 66.38 m., nyert 1 ez. érmet, a következő két helyezett bronzérmet nyert. Indultak hatvanan.

(Folytatjuk.)

Mi sem múlja fölül azt az örömet, melyet nekünk a természet tanulmányozása nyújt. Titkai oly mélyen rejlenek, hogy őket ki nem tanulhatjuk; mégis meg van nekünk adva, hogy azokba időrelidőre mélyebben bele pillanthassunk; de épen az a körülmény, hogy a természet utoljára mégis megfejthetetlen marad, örökös vonzódással készlet benünket újra meg újra közelíteni hozzá és új meg új bűvárlások útján további fölfedezéseket megkísérteni.

Goethe.

**HEGEDŰ
HARMONIUM
TÁROGATÓ
CIMBALOM
HARMONIKA
CITERA**

és az összes hangszerek, legjobbak, csakis itt a gyárban kaphatók.
Művészi javít, legjobb hurokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyára
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.
Csendőrségnek részletesítésel kedvezmény.

Több mint 30 év óta a világot uraló eredeti angol

The Champion kerékpárokat

3 évi jótállással előnyös részlete, kerékpáralkatrészeket, láncpedál, nyergeket nagyban gyári árban, külső gummik 98 ezerbelek 30 ezertől, Motóbécséne francia motorkerékpárokat 10%, millióért szállítunk

LÁNG JAKAB ÉS FIA kerékpár- és motornagykereskedők
Magyarország és Ausztria legnagyobb és legrögibb kerékpár raktára.
Nagy árjegyzék 500 képpel ingyen. Budapest, VIII., József-körút 41.

**Sportérmek és plakettek, sportszobrok és dísz-
tárgyak (serlegek, órák stb.) mint tisztelet- és vándor-
díjak, jelvények, katonai rendjelek**
MORZSÁNYI-nál,
Budapest, IV., Eskü-út 5. sz.
(Klotild palota, Erzsébet hídnál)

Felhívás a Mignon írógép tulajdonosokhoz!

Felkérjük, hogy a csekkbefizetési lapokat Mignon írógéppel kitölteni szíveskedjenek, miután mi az arra vezetett írásból a gép kifogástalan működését ellenőrizzük. Bár reklamáció alig fordult elő, súlyt helyezünk arra, hogy minden Mignon tulajdonos meg legyen a géppel elégedve. Ahol az írásból valami rendellenességre következtetünk, ott levélben felhívjuk figyelmét, esetleg a gépet díjtalanul rendbekeressük. AEG Unio Magyar Vilámmossági R. T. Budapest, Andrassy-út 29.

Órák

Gábor Lajos

Budapest, V., Lipót-körút 30.

Ékszeresek

— Kérjen órák és ékszerekből ingyen árjegyzéket, mely szerint 3—5 havi részletre vásárolhat. —
Készpénzfizetés mellett 10% engedmény.

Megtámadott esendőr. Horváth Mihály répcelaki őrsbeli esendőrt augusztus 30-án — szabadsága alatt — Vithnyéden Nyikos József és Fitéz Mihály ottani lakosok megtámadták. Horváth esendőr kardjával védekezett s e közben Nyikost súlyosan, de nem életveszélyesen megsebesítette, maga pedig sértetlen maradt.

Baleset. Lapsánszki András és Bajó Lajos lukai őrsbeli esendőrök szeptember 9-én Alsóberecki községben nagypáhe-nájúkat egy csúriben akarták megtartani. Bajó esendőr meg-esúszott a létrán és alsó lábát átszúrta a szuronyával. A miskolci honvéd és közrendészeti kórházba szállították. A ki-vizsgálás folyik.

Az ittasság következménye. Visztra József tiszafüredi őrs-beli esendőr szabadságon léte alatt Nagyivánban szeptember 5-én megittasodott s a kocsmáros, mert az, a vasárnapi tilalambhoz alkalmazkodva, nem akart neki pálinkát adni, kard-jával megsebesítette. Visztra esendőr előzetes letartóztatásba s hadbírói eljárás alá került.

Öngyilkosság. Papp László próbaesendőr szeptember 6-án 18 órakor Székesfehérvárott fűbelötte magát a karabé-lyával s azonnal meghalt. Tettének oka értesülésünk szerint szoralmi bánat.

Elöléptek: Örmesterekké: a III. számú esendőrkerületben: Bajsz József I., Czár József, Fleischer József, Papp István, Németh József V., Kloiber Alajos.

Házasságot kötöttek: a III. számú esendőrkerületben: Por-pácsi Gyula örmester Kovács Ilonával Rábakéthelyen, Söjtöri József örmester Hackler Amáliával Szentgotthárdon, Böröcz István örmester Kovács Mariával Felsőszékán, Németh Vendel örmester Gomzi Margittal Vasszentmihályon, Plavits György törzsörmester Horváth Mariával Zalaszentgróton és Markó Sándor tiszthelyettes Nagy Irénnel Zalaapátin.

Kérelmek. Horváth Vince tiszthelyettest, aki a marosvá-sárhelyi szárnyal teljesített szolgálatot, kéri Szabó József tiszthelyettes (Nyirbátor), hogy címét közölje vele.

Kölcsönös áthelyezésüket óhajtják: Molnár Mihály főtí őrsbeli (budapesti I. osztály) esendőr a szegedi vagy szolnoki osztály területére; **Frejtics József** felsőiregi őrsbeli (szek-szárdi osztály) esendőr a pécsi osztály területére; **Bandi Já-nos** dombóvári őrsbeli (szekszárdi osztály) esendőr a kapos-vári osztály területére; **Tóth János** szászvári őrsbeli (pécsi osztály) esendőr a budapesti vagy székesfehérvári kerület területére; **Lakatos József** és **Kubacsek András** erdőbényei őrsbeli (sátoraljaújhegyi osztály) esendőrök az egrői vagy miskolci osztály területére. Kérik kölcsönös áthelyezésüket óhajtó bajtársaikat, hogy címüket közöljék velük.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Szerencse. Jovanovics Sándor ny. százados lakáscíme. Budapest, IX., Soroksári-út 114. sz. A másodikat nem találjuk.

Csaba. Kröll Nándor (nem Ferenc) ny. ezredes lakáscíme: Baja, Jókai Mór-utca 5. sz.

Székelyudvarhely. 1. Szolgálati úton terjessze fel kérel-mét a belügyminiszter úrhoz (VI. c. oszt.) A kérvényben részletezze az ügyét s indokolja meg, miért maradt odaát. A gazdasági hivatal helyesen járt el. 2. Igen, de újra fogják rendezni a kérdést. 3. Csak alapszabályokkal ellátott és bel-ügyminiszterileg engedélyezett egyesületbe léphet be, abba is csak a kerületi parancsnokság engedélye alapján. 4. Olvassa el legutóbbi számunkban „R. th. Kőrösladány” jelígre küldött üzenetünket.

Poprád és Dunajec 625. 1. Attól függ, hogyan vették a hízókat, a hízóhoz szükséges terményeket stb. Ekkora ár-különbségeket azonban semmivel sem lehet indokolni. 2. Ha a föld mennyisége egyenlő is és a munkálatási költségek sem lényegesen eltérők, mégis lehetséges valami eltérés, mert a termény mennyisége ebből a szempontból fontos kérdés. De a különbséget itt is szinte indokolhatatlannak látjuk. 3. Aránytalan. 4. A Cs.—30. utasítás III. 5. pontja értelmében felállított őrsökön a közgazdálkodásból beszerzett konyha-berendezési tárgyak és gazdasági eszközök becsülés alá kerül-nek. Első évben a beszerzési árak háromnegyed része, máso-dik évben a fele, harmadikban a negyede, azután pedig semmi sem vehető fel. 5. A fűtési átalányelölég hátra-levő havi hányadait minden őrsnek le kell vonnia. Tehát annak is, ahonnan áthelyezték s annak is, ahová áthelyezték. Az 1—5. kérdéseire általában az a válaszuk, hogy ha anyagi károsodását látja, jelentse őrsparancsnokának s kérje, hogy az ügy a szárnyparancsnoksághoz felterjesztessék. Az, hogy azon az őrsön, ahonnan áthelyeznek valakit, túl alacsonyban becsülnek, hogy kisebb osztalékot kapjon s viszont az új őrs közgazdálkodása túlmagasán becsül, hogy az újonnan jött minnél többet fizessen, nagyon is nem korrekt eljárás s az ilyen eseteket mindenkor be kell jelenteni az előjáróknak. 6. Természetesen háromra, hiszen az újonnan jött harmadikra csakis egyharmad része esik a vagyonnak s azt is kell be-fizetnie. Ami levelének második részében írottakra vonatko-zik, megnyugtathatjuk, hogy ha egyébként nem merült fel ellene kifogás s általában alkalmas, előhaladása nem fog megakadni. Az teljesen az Ön viselkedésétől, szorgalmától és használhatóságától függ. Ezzel a kérdésével nem követett el fegyelmielenséget. A becslési jegyzőkönyveket postán elkül-döttük címére.

T. J. Tartalékos volt, nem találjuk.

Óra-, ékszerjavítási vállalatok.	Hat havi lefizetésre	Óra-, ékszerjavítási vállalatok.
	azonnal szállítok pontos, szolgálati zsebórákat, arany pecsétgyűrűt, ébresztőórákat, evőeszközöket stb. Választékot küldök rendelésnél.	
	FISCHER TESTVÉREK	
	órás és ékszerész SZEGED, KÁRÁSZ-UTCA 10.	

Kerékpárok

német   angol   francia

erős turagépek

olcsón részletre is

BÁLINT LÁSZLÓ

BUDAPEST,
ÜLLŐI-ÚT 52/b.

SIMON GYULA

bőrönd- és bőr-
diszmu-készítő

Budapest, VIII., Baross-utca 1. sz.

Calvin-tér mellett.   Csendőrségi tagoknak árengedmény.

Magyar kir. honvédelmi miniszterium és esendőrség
sportcikkek szállítója

Macher Rezső és Társa

Budapest, VI., Podmaniczky-utca 45. sz.

Árjegyzék ingyen és bérmentve!

● Csendőrtisztek és altisztek figyelmébe! ●

LANÁRIA POSZTÓGYÁR R.-I.
BUDAPEST
V. KER., FALK MIKSA-UTCA 20. SZ.

3 havi részletfizetésre szállít félfnom
zubbony-nadrág szövetet leszállított áron. —

Cs. I. Szeged. Vitéz Baics Károly altábornagy a székesfehérvári vegyesdandár parancsnoka.

B. S. őrmester, Pincehely. Ferenczy Sándor ny. főhadnagy Tiszafüreden lakik.

L. th. Letenye. Losonezy István ny. őrnagy lakócíme: Budapest, I., Uri-utca 64-66. sz. Egyebekben forduljon a hadtörténelmi levéltárhoz (Budapest, Vár, Bécsikapu-tér 4. sz.)

Őrs, Abony. Nem találjuk.

Szanyi őrs, J. A. Czike Lajos (nem V.) és Pernecky Jenő századosok a 6. h. gyalogezredben Nagykanizsán teljesítenek szolgálatot.

U. M. őrmester Kecskemét. Guha József ny. tábornok lakócíme: Debrecen, Hatvani-utca 1. sz. Oldal István százados a belügyminisztérium VI. d. osztályában teljesít szolgálatot. A harmadik tartalékos volt, nem találjuk.

Újszász. Igényjogosultsági igazolvány iránti kérelmét örskiballgatáson adja elő. A többi előjáró parancsnokságai majd elintézik.

Tapasztalatok. Külföldre szóló szabadságot csak a belügyminiszter úr (VI. c. oszt.) engedélyezhet. Természetesen csak polgári ruhában utazhatik. Kérvényéből ne hagyja ki, hogy polgári ruhával és az utazáshoz szükséges pénzzel rendelkezik.

Vasmegyei. Őnök nyugdíjra van igénye, végkielégítést nem kaphat. Nyugállományba helyeztetése esetén kérheti nyugdíja megváltását, a megváltás összege azonban a nyugdíjba beszámítható egy évi összajavalmazásnak kétszeres összegénél nagyobb nem lehet. A megváltást mindenestre jól meg kell gondolni, mert a pénz könnyen elmegy s azután késő a bánat. Szándékát különben is meg kell indokolnia, ha meg akarja váltani a nyugdíját s csak a maga javát szolgálja, ha az indokolásba csakis azt veszi be, aminek egészséges alapja van. Sokan ráfizettek hasonló vérmes reményekre, vigyázzon, hogy Ön is úgy ne járjon.

Vagyonrészes. 1. Minden körületben más és másként van szabályozva. 2. Beállítása egyoldalúnak látszik s mert az ellenkező beállítást nem ismerjük, véleményt nem mondhatunk.

Soproni levelezők. Csak akkor, ha a bővebb részletek valamely oknál fogva alkalmasak arra, hogy az esetre visszaterjünk. Ezt az Ön belátására bizzuk.

Karthago K. e. 264-141. 1. Válasz a Csendőr Lekszikron rovatunkban. 2. Olvassa el lapunk 1924. évi 9. számában „F. J. tiszthelyettes, Nagyoroszi” jellegére küldött üzenetünket.

Tarsoly. Az örsiroda fűtési átalány csak akkor illeti meg az őrsparancsnokot, ha nős, egyébként a közzgazdálkodás kezeli a fűtési átalányt. Abban az esetben, ha a nőtlenség egyike az örsirodában van elhelyezve, akkor az örsiroda lakószobának tekintendő s ebben az esetben a fűtési átalány még akkor is a közzgazdálkodást illeti meg, ha az őrsparancsnok nős. Joga van ugyan az őrsparancsnoknak a fűtési átalányt ilyen esetben is felvenni, de ebben az esetben egész napon át köteles az örsirodát fűteni, nem csak az ideig, amíg ő ott tartózkodik.

Szellő. 1. Azt, aki hadbírói eljárás alatt áll, az eljárás befejezéséig előléptetni nem lehet. Az eljárás kedvező befejezése esetén természetesen utólag előléptethető s eredeti rangnapját is visszakapja. 2. Nem mondhatunk véleményt, forduljon kérelmével az osztályparancsnoksághoz.

Honosítás. Okmányait a községi előjáróság útján a belügyminiszter úrhoz kell felterjesznie. Egyebekben a községi előjáróságtól kap felvilágosítást. Ön optált s így a rendelkezésre álló okmányok elegendő alapot adnak a honosításához, sőt a csendőrség tagjaitól azt is elfogadják, ha az alosztályanyakönyvi lapjuk hiteles és frisskeletű másolatát terjesztik fel a honosítás iránti kérelmükkel.

G. M. törzsőrmester, Pityvaros. Olvassa el lapunk 1924. évi 3. számában „Délpest megye” és „D. M. ths.” jellegre küldött üzenetünket.

A vitatkozók. A szolgálati utasítás 22. §. 4. bekezdése értelmében a csendőrnek kötelessége hű teljesítésétől — csakis a saját biztonsága érdekében — sohasem szabad magát elvonnia. Ez oly határozott és félreérthetetlen intézkedés, hogy tulajdonképpen nem is tudhatjuk, miért tette fel a kérdést.

Győri őrs. Válasz a Csendőr Lekszikron rovatunkban.

B. és D. Cséppusztá. Faludi Károly (nem Ferenc) százados Sopronban, az 5. h. gyalogezrednél teljesít szolgálatot. A többiek nem találjuk. Másik kérdésére legközelebbi számunkban válaszolunk.

Kisbatalon. 1. A folyó évi április hó 20-án kelt 88. számú Budapesti Közlönyben találja meg a keresett rendeletet. 2. Vezetéltetési pótdíj illetékes, amit már meg kellett volna kapnia, ha a parancs úgy szövelt, amint írja. Kérje a gazdasági hávtaltól.

Fekete sás. 1. Válasz a Csendőr Lekszikron rovatban. 2. A 2., 3. és 4. szolgálati évben 590.000 K, az 5. és 6. évben, illetőleg amíg őrmesterré elő nem léptetik, 630.000 K haviszoldot kap. Az illetékek 1925 július 1-től kezdődőleg papír- és nem aranykoronában vannak megállapítva.

Hanság. Válasz a Csendőr Lekszikronban.

CSENDŐR-

**tisztek, altisztek
és azok családtagjai**

nyolc havi részletfizetésre készpénzáron

a következő cikkeket kaphatják:

női-, férfi- és egyenruha-	törülközőket, abroszokat,
szöveteket, bélésárukat,	kötött és szövött árut,
vásznat, sifont, zefireket,	kötött gyermekgarnitúrát,
és egyéb vászonárukat,	kesztyűt, harisnyát, kész
női s férfifehérneműeket	kötött kabátokat, fűg-
készen és rendelésre,	göny és függönykelméket,

uj, gyárilag sterilizált ágtyollat és pelyheket, paplanokat, mindennemű mosókelméket, selymeket, valamint diszpárnákat a

TRIBON Ruházati Részvénytársaságnál

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 14. SZÁM.

Az egyes vásárlások utáni első részletek 1926 október hó 1-ével kezdődnek.

Elsőrendű német gyártmányú

kerékpárok és varrógépek

véglegesített csendőröknek előnyös

részletfizetésre kaphatók.

Kerékpár és Varrógépkereskedelmi Vállalatnál

Budapest, VI., Andrássy-út 83-85 sz.

Telefon 980-22.

KERÉKPÁROK

világhírű eredeti francia, készpénzért

1.900.000 K-ért.

Kedvező részletfizetésre is kaphatók.

SZGÁL ÉS TÁRSA Budapest, Hunyady-tér 8. sz.

Regedős Sándor-utca sarok.

Szamoshat. Olvassa el a f. évi 16. számunkban „Igényjogosult” jellegre küldött üzenetünket. Egyébként a tiszthelyettesek rangosztályba nem sorolt havidíjasok, az igényjogosultsági igazolványra tehát igényük nem lehet.

Dég 20. A csendőrségnél ilyen megkülönböztetés nincs.

Sorsüldözött. Olvassa el lapunk múlt évi 2. számában „R. L. csendőr, Kaposmérő” jellegre küldött üzenetünket. Előléptetést semmiképpen sem lehet kérni, mert az nem jog, hanem jutalma a jól végzett szolgálatnak s erre nem tarthat mindenki igényt. Ne türelmetlenkedjék, hanem várjon türelemmel, még nem mult el olyan sok idő a felterjesztés óta.

Alsócsallóköz, 1. Nem tudjuk megmondani, mert a kerületi parancsnokság tartja nyilván s a parancsnokságokat ilyen kérdésekkel nem zaklathatjuk. Kísérje figyelemmel a kerületi parancsokat, amelyekben a nősülési engedélyek a várakozási szám megjelölésével megjelennek. Így könnyen kiszámíthatja a maga helyét. **2.** Az őrsparancsnokképző iskola tudomásunk szerint a folyó év végén veszi kezdetét.

Feketerigó, 1. Egyik kerület területéről a másikéra csak pótlás ellenében helyezhető át. **2.** Attól a naptól számít a nyugdíjigénye, amikor az esküt letette.

B. L. tiszthelyettes, Pátroha. Válasz a Csendőr Lekszikön rovatban.

Öreghegy 1926. 1. Ha nem tett házassági ígéretet és egyébként sem viselkedett a leánnyal szemben úgy, hogy az ilyen szándéokra következtethetne, akkor semmiféle erkölcsi kötelezettsége vele szemben nincs. A leány fenyegetőzése így nagyon furcsán is hangzik, de hát a szerelem még furcsább dolgokra is képessé teszi az embert s mindenesetre óvatosnak kell lennie, hogy a helyzet el ne mérgesedjék. Nem vagyunk barátai annak, hogy ezeket a kényes kérdéseket általában az ilyenkor jótékonyan mondott áthelyezés igénybevételével oldják meg az érdekeltek, mert ennél férfiasabb megoldás a becsületes és őszinte szó. De vannak esetek, amikor az egyedüli orvosság az áthelyezés s úgy látjuk, hogy az Ön esete is ilyen. 4-5 év nagy idő s ha már most azon tépelődik, nem lenne-e jobb szakítani a leánnyal, ez mindenesetre csak mellett az egyébként is helyes megoldás mellett szól, hogy útját külön választja a leánytól. S ha a leánynak ezt semmiképpen sem lehet megmagyarázni, akkor leghelyesebb az áthelyezéshez fordulnia. A leány érdeke is ezt kívánja, mert az idő és távolság majd észretériti őt is. **2.** Az 1. pontban tárgyaltakkal szerintünk meg lehet indokolni egy áthelyezési kérvényt. Ha lapunk kérelmek rovatát venné igénybe ezzel kapcsolatban, akkor ez a leánynak tudomására juthatna. Forduljon bizalommal az őrsparancsnokához, aki tudni fogja, mit kell tennie. **3.** Van. **4.** Olvassa el lapunk 1925. évi 16. számában „1500” jellegre küldött üzenetünket.

Csendőr. Annnyit, amennyit a kórház felszámít, de ha soknak találja, kérje a belügyminiszter úrtól (VI. b. oszt.), hogy azt az ápolási díjat fizesse, amit katonai kórházban fizetne.

Pécs, 3. 1. Az irodaszolgái kinevezések értesülésünk szerint a folyó év végéig végleges megoldást nyernek. Most neveztek ki harminckettőt s tudomásunk szerint még harmincean várnak a kinevezésre. Pénzügyi okok miatt nem lehetett egyszerre kinevezni valamennyit. **2.** Az irodaszolgák kincstári ruha kérdése még megoldásra váró kérdés.

K. J. Olvassa el lapunk mai számában „Pécs 3.” jellegre küldött üzenetünket.

T. F. I. th., Martonvásár. Az egyes fizetési fokozatokba való kinevezés kérdése tárgyalás alatt áll. Kinevezett őrsparancsnok csak I. csoportbeli tiszthelyettes lehet.

Elmarasztalt. Ha el is marasztalták, fizetni nem köteles. Illetékeiből sem vonhatják le. Ha önszántából megteszi, — amit csak helyeselhetünk, — akkor forduljon az árvaszékhez, ahová addig és olyan összegeket fizet be, ameddig és amekkorákat akar s viszont be is szüntetheti a fizetést bármikor. Attól nem kell tartania, hogy többet követelnének a megítélt összegnél, mert hiszen tulajdonképpen azt sem lehet levonni az illetékeiből, amit már megítélt a bíróság. Mindenesetre azt találjuk becsületes eljárásnak, ha az írott szabályok védelméről lemondva, hallgat az emberi szív törvényére. Aki hibázott, ne bújjon el a felelősség elől. Ugy tudjuk különben, hogy ezt a kérdést törvényhozásilag is ebben az értelemben fogják újra rendezni.

Érdekelt. Ha egy tényleges állományban elhalt csendőr törzsrörmester özvegye egy tényleges állománybeli csendőr tiszthelyetteshez újból férjhez megy és jogával élve a házasságkötést követő egy éven belül özvegyi nyugdíját megváltja, ezzel nem veszíti el második férje utáni özvegyi nyugdíjára való igényjogosultságát.

Bizonytalan. Nők vezényeltetési pótdíja a napidíj 50%-a, nőtleneké a napidíj 25%-a. A szegedi kerülettől vezényeltettek annakidején bizonyosan mind nők voltak s ez okozza az Ön tévedését.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Pallas r.-t. nyomdája Budapesten, V., Honvéd-u. 10. sz.
(Telefon: 5-67, 5-68, 5-69.)

Felelős vezető: Tiringer Károly műszaki igazgató.

KÖZALKALMAZOTTAK

ORSZÁGOS GAZDASÁGI SZÖVETKEZETE

vidéki fiókjában a tagok beszerezhetik mindazon árukat, amelyek a budapesti központi árúelosztóban eladásra kerülnek.

Ha valamelyik fiók pillanatnyilag nem rendelkezik a kívánt áruval, az illető árúavezető azonnal intézkedik annak beszerzésére, ki egyébként is a tagok bármilyen ruházati szükségleteik kielégítésénél, óhajaik teljesítésénél készséggel rendelkezésre áll.

Állandó fiókok vidéken:

Győr, Gróf Tisza István-tér 5. sz.

Pécs, Kazinczy-utca 2. sz.

Szeged, Aradi-utca 5. sz.

Debrecen, Honvéd-utca 1. sz.

Miskolc, Kossuth-utca 1. sz.

Székesfehérvár, Vár-körút 14. sz.

Alapítva: 1874.

Telefon:

Józset 8-61 sz.

ZELINKA KARDGYÁR
BUDAPEST, IX. KER., ÜLLŐI-ÚT 55. SZÁM.
A MAGY. KIR. CSENDŐRSÉG SZÁLLÍTÓJA.

Kardnikkelezést és egyéb javításokat elvállalunk.

Pontos és legjobb órák:

Doxa . . 350.000 K

Omega . 550.000 „

== 5 évi írásbeli jótállással ==

POLGÁR KÁLMÁN FIA műőrás és ékszerész

Budapest, VII., Teréz-körút 5. I. em.

Arany- és ezüstórák, ékszer és ajándék tárgyak.

Részletfizetés bevezetve! * 30 éves cég